

לעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ן

קדושת ציון

הנאחזות ההרדים לדרושת ציון על טהרת הקודש

תוכן הענינים

- הגאון רבי שלמה ברמן זצוק"ל
חברי אגודת 'קדושת ציון' במעונו של
כ"ק אדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א
ארץ תורתנו או תורת ארצנו [ג]
אתחלתא דגלותא, ואתחלתא דגאולה
הגיע זמן חנוכת הבית
בירור ענין שלוש השבועות
לא יכבה בליילה נרה
אז אנמור בשיר מזמור חנוכת המזבח
דרך בירור דברי הנביאים [א]
עיונים בדרכי העבודה
על מה נלחמו החשמונאים?
הר הצור
ספר חדש על מצוה שנשכחה

גליון
מיוחד
ומוגדל לכבוד
ימי החנוכה

דבר המערכת

קדושת ציון

מו"פ עמותת 'קדושת ציון'
עורך ראשי הרב יהודה אפשטיין
עורך משנה הרב פסח הלפרין
עמוד מכון מירא דק"א עמוד

כותבים משתתפים

טורים הרב יהודה אפשטיין
הרב מאיר גולדמניץ

מאמרים הרב בצלאל גזז
הרב אליהו ברים
הרב חיים שרייבר
הרב מנשה בן-יוסף
הרב חיים דוידוביץ'
הרב יהודה גולד
הרב שמואל קרלינסקי
הרב אבא שלמה גולדברג
הרב מאיר גולדמניץ

מדורים דעת תורה
דעת ציון
מחזה ישעיהו
משנת רבותינו
מסיכת ציון
אמונת ציון
ארץ החיים
ברית ותורה
מה, לב וארץ

ועדת ביקורת

דוא"ר 7694342@GMAIL.COM

מחלקת הפצה 052-7628803

דוא"ר y0527628803@GMAIL.COM

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות

שאלות בכל ענין, להצטרפות

ל'קבוצת השליחה, ולכל ענין אחר

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

079-5383396

077-3181693

גרסינן במסכת שבת דף כא: - "תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו". המילים של הברייתא מקבלות משנה תוקף השנה, כאשר ימים רבים שהינו איש בביתו, איש עם משפחתו, איש עם עצמו ועם הקרובים אליו ביותר, כאשר קצבו המטורף של העולם המודרני לפתע עמד מלכת בקול דממה דקה, ובידי כל אחד היה עת להתבונן במציאות שלו הפרטית אל מול המציאות הסובבת אותו. ובעתים כאלו של חשבון הנפש, מצופה מהאדם לחשוב לא רק מה תפקידו בעולם ביחס לעצמו, אלא היכן הוא רואה את כלל המציאות ומה מקומו בתוכה. ומי שמעט רוח ה' בלבו, מבין כי מצבו של עם ישראל, של אותה אומה נבחרת עלי-ידי ה' לכונן את מלכות התורה בארצו - מצבה של אותה אומה אמור לתפוס מקום מרכזי בהוויתו ובמסגרת חשבון הנפש שהוא עורך מדי פעם בפעם. וכאשר מגיעים ימי החנוכה בעיצומה של שנה מיוחדת זו, נדרש מאתנו ביתר שאת להתבונן בעוז אמונתם של החשמונאים, אשר חרפו נפשם למות על קדושת שמו יתברך, ובזכות כך זכו לכונן את ממלכת התורה, אשר על כינונה נקבע לנו להודות, להלל ולהאיר לדורות עולם.

בעת כתיבת השורות עדיין לא ידוע בדיוק כיצד יראה חנוכה השנה, אך השמועות מדברות על סגר נוסף, ובין כך ובין כך - מן הראוי שנתכנס איש איש בביתו עם אותו נר המאיר עבור כל בית, כאשר המהדרין מדליקין עבור כל בני הבית ובכך מבטאים את שייכותו של כל אחד ואחד מאתנו לאותו יעוד מופלא של עם התורה, עם אשר בו הקדושה חופפת על כל בית ובית ועל כל איש ואיש, וכשכולם יחדיו מצטרפים - על גופה ורוחה של האומה כולה בבית קדשנו ותפארתנו, המצפה בכליון עיניים ליום, אשר בו נדליק בתוכו את המנורה הטהורה, אשר תאיר עולם ומלואו. נתבונן איש בביתו בחיוב המוטל עלינו כיום, כאשר קהל יראי ה' מונה מאות רבות של אלפים, ונלמד קל וחומר מהימים רוויי ההוד והגבורה, כאשר כהן אחד ממודיעין קם עם חמשה בניו והכריע ברוחו האדירה את מכונת המלחמה היוונית.

ושנוכה לחנוכה שמח, ובקרוב נחנך מחדש את בית קדשנו ותפארתנו, נעמוד ונחיה לפניו.

שלכם, העורך

הגאון הגדול רבי שלמה ברמן זצוק"ל

ראש ישיבת פוניבז'

המקומות ע"י רבנים, וב"ה שכמעט לא סבלנו כלום.

ג מאורעות המלחמה עצמה היו בבחינת ניסים גלויים על כל צעד ושעל, ובימים אלו היה אפשר להמליץ 'מה שלא ראתה שפחה' וכו', שכולם עמדו והכריזו ה' נלחם לנו.

ו תפילתנו ובקשתינו, שרוח גדולה זו לא תסור מאיתנו. ויוסיף ה' חסדיו אלו להבא כבעבר...

ז ואסיים בתקוה שנשמע בקרוב ממש קול מבשר בהרי ירושלים.

[*] מתוך אגרת לרב יצחק לויט - ז"ל נחם אב התשכ"ז. פורסם ב'ישורון' ז', ניסן התשס"ז, עמ' שצד.

א צלנו בע"ה הכל כסדרו, ועדיין עומדים אנו ומשתאים מבלי אפשרות להקיף את כל עומק וגודל מעשי ה' על אשר הפליא עמנו חסדיו בגלוי, אשר גם עיני רחוקים למדו להכיר לראות את יד ה'.

הן בהשתלשלות המאורעות במשך זמן אשר כל מה שחשבנו שזה לרעה הפכה ה' עלינו לטובה והן בימי המלחמה עצמה, אשר הפחד היה גדול למאד, עד כי הכינו בפקודת הצבא בתי קברות בסביבת תל אביב לבד לעשרים וחמשה אלף איש ר"ל, וכבר קידשו

הפצת העלון

מקומיים, וככל שהם יותר מקצועיים ומסורים - כך נגיע ליותר אנשים, ולא יותר בידי הבריונים כל דרך למנוע זאת. אין ערוך למשקלו הסגולי של אברך תלמיד חכם ונעים הליכות, אשר לוקח בכיס חליפתו מספר עלונים תמיד, ובכל יום מניח כמה מהם בבית הכנסת, בכולל, בקופת חולים ובכל מקום, ואשר מחלק אישית למכרים, אותם הוא מכיר כבעלי דעה. מה שנדרש עבור כך הוא קצת מודעות ואכפתיות, ומעט מאד זמן, אם בכלל, שכן הדברים יכולים להיעשות בדרך הילוכו של אדם. כל מי שמעוניין להרתם למערכת ההפצה מתבקש ליצור אתנו קשר במזכירות האגודה באחת הדרכים - בטלפון, בדוא"ל או בפקס.

על-אף התמיכה האדירה והתהודה העצומה שאנו זוכים לה מדי חודש בחודשו, ישנם גורמים בשולי הציבור, אשר הצלחתנו היא להם לזרא, ובאין בידם כל יכולת להתמודד עם הטיעונים התורניים העולים מהעלון, אינם בוחלים במעשי בריונות, שאינם מביישים את הברויים שבאומות. בדרך-כלל זה מתבטא בקריעת העלונים וגנבתם מבתי הכנסת ובאיומים כאלו ואחרים, ובחודש האחרון ירדו דיוטא נוספת, תוך שהם מאיימים על מי שעבד אתנו בהפצה תמורת תשלום הוגן, כי יחבלו בפרנסתו. התשובה שלנו לאותם בריונים לא תהיה בשפה שלהם, אלא בהגברת המעורבות של כל אחד מאתנו, אשר מכיר בחשיבות הדברים הנאמרים מעל-גבי העלון, ואשר ירתם לסייע בהפצה. ככל שישנם יותר מפציצים

תקציר המאמרים

יהי רצון שנוכה בקרוב לאותה תחושה עילאית.

הרב שמואל קרלינסקי מקשר במאמרו את ימי החנוכה למצות חנוכת הבית, אשר רבים אינם שמים לב, כי בארץ-ישראל היא יצאה מגדר 'מנהג טוב' והפכה למצות עשה של תורה, כמפורש בפרשת שופטים, כי מי שבנה בית חדש ולא חנכו - שב מעורכי המלחמה! הרב קרלינסקי מציע, שלצד ההודאה על הנסים והנפלאות שארעו בימים ההם בעת חנוכת המזבח, נודה לה' גם על כך ששבנו לארצנו וזכינו לבנות בה בתים ולדור בהם בזמן הזה. תוך כך הוא דן במי ששוכר בית ובגדרים השונים של קיום מצות קנית בית בארץ-ישראל, נושא בו כבר התמחה והוציא עליו ספר בשם 'בית ראובן'.

בחודש טבת אנו מציינים את הטלת המצור על ירושלים, מה שמקובל לראות כשלב הראשון לקראת חורבן בית המקדש הראשון. הרב מאיר גולדמינץ מעמיד אותנו על העובדה, שלחורבן היו שלבים רבים עוד קודם לכן, ואף הגאולה, כדברי רבותינו, מתרחשת מתוך הדרגה תוך שלבים מרובים. כך היה בגאולת מצרים, כך היה בבית שני, וכך אנו חוזים בימינו אנו. ממילא מובן, שלכל מעשה של השתדלות יש פרי, ואל לנו לשבת בחיבוק ידיים ולצפות שלפעת התגשמה כל הנבואות מעשה יש מאין.

וכיון שהזכרנו את הנבואות, אנו שמחים לבשר בזאת על מדור חדש, אשר לאמתו של דבר היה נצרך כבר מזמן בעלון כשלנו, אשר עוסק בגאולתן של ישראל שעליה נתנבאו כל הנביאים. מדובר במדור בשם 'מחזה ישעיהו', העוסק בנבואות הנביא, אשר חזה את החורבן ואת התקומה, ואשר בנבואותיו אנו מתנחמים בשבתות הקיץ. כותב המדור הוא הרב חיים דוידוביץ, אשר כבר הפליא במאמרו שפורסם בחוברת שהוציאה האגודה על אותן נבואות - 'נחמו נחמו עמי'. כעת הוא יבאר את נבואות ישעיהו בכללן, ובהקדמה שמובאת החודש הוא עומד על יסוד נפלא, והוא שהמצואות בה אנו חיים - היא הפרוש הטוב ביותר לרבות מהנבואות שעד ימינו היו סתומות!

הרב מנשה בן-יוסף, אשר יורד תמיד לעומק משמעותו של כל מושג יהודי ודולה פנינים יקרות מהמקורות תוך התייחסות מקיפה למצב האומה כיום - אינו מאכזב גם הפעם, ובמאמר מפעים הוא עומד על יסוד קיומה של האומה המתבטא בנכונותה למסור את הנפש למען הקדוש והיקר לה - הדבקות שלה בבורא עולם על כל המשתמע מכך. תוך כך מבאר הרב בן-יוסף מה מסמלים האור והשמן, ומהו עומק משמעותו של אותו נס פך השמן, אשר בא לסמל את הנס הגדול של הנצחון מתוך מסירות הנפש, עליו אנו מודים ב'על הנסים'.

במאמרו של כותב השורות מתחדדת האבחנה, ולפיה מאבק החשמונאים לא תם, והוא נמשך בעצם ימינו אנו. הניגוד המוחלט שבין תורת ה' התמימה לבין השקפת העולם של תרבות המערב הוא ניגוד שלא ניתן לטאטא אותו אל מתחת לשטיח ה'תקינות הפוליטית' כפי שנהוג כיום, כאשר רבים רבים מבני עמנו, ולדאבוננו אף בקרב שומרי המצוות ואפילו בקרב חובשי ספסלי בית המדרש - רבים מהם חיים את חייהם לאור אותה תרבות מערבית, ואת תורתנו משמרים כאספת טקסים חסרי משמעות, שאינם נוגעים לחיים הממשיים. גאולת ישראל לא תכון עד שיוכרע אותו מאבק, ובימי החנוכה אנו שבים ומלבנים את אותה סוגיה, שתהיה ברורה לנו ולבנינו, לבל נרפה מעוצמת המאבק.

הרב אבא שלמה גולדברג במאמרו הנפלא מעמיד אותנו על יסוד הכיסופים לבנין הבית כהשתקקות אמיתית ליאור באור פני מלך חיים, ולא כהיכתי תמיצי לפתור את בעיותינו היומיומיות החל בתשלום החוב במכולת וכלה - להבדיל - בהכנת התוספות המוקשה. קביעת השמחה בימי החנוכה היא ביטוי לאותה תשוקה, אשר אין לה צורך ב'דין' של שמחה למי שמבין את משמעות חזרת העבודה אחר ביטולה. המאמר של הרב גולדברג מותיר את כולנו עם טעם של עוד, טעם של תשוקה לחוש בעצמנו את מה שחשו החשמונאים עת טהרו את ההיכל משיקוציו.

בחדש הקודם. כאשר קוראים את הדברים מבינים לאשרה את אותה גמרא בהקשר של כלל הנהגת ישראל על-ידי הקב"ה, כאשר הגלות משמשת כעונש שתכליתו תיקון לקראת הגאולה, ולא כגזרת הכתוב שרירותית, ולפיה נועדנו לנצח לסבול, ואין לך כל תיקון בעולם המעשה.

בחדש שעבר הובא במדור 'קוראים כותבים' מכתב, אשר עורר מחשבות רבות בדבר הגדרת המושג 'ציונות'. הכותב אז הלך על כך שהמילה הזו משמשת במשמעויות שונות עבור אנשים שונים, והדבר מקשה על השימוש בה, כאשר היא יוצרת רגשות שונים אצל אנשים שונים, והביטוי המקורי של אהבת יהודי לארץ ה' נעשה מעומעם עקב נטילת המונח על-ידי התנועה הציונית, אשר בקשה להפכנו לעם ככל העמים. החדוש במסגרת 'קוראים כותבים' תובא תגובה לאותו מאמר, ובו מסר חד וברור, ולפיו כל עצמו של המושג - המשמש בידי רבים ככלי ניגוח בעלמא - אין לו מקום כלל בשיח! התגובה הזו מבטאת היטב את דעת האגודה, וכמו תמיד, נשמח לקבל תגובות מקוראים נוספים בנושא זה, כמו גם בכל נושא אחר שמתפרסם בעלון.

במדור 'דעת תורה' הבאנו את הגאון רבי שלמה ברמן, ראש ישיבת פוניבז', אשר תאר בהתרגשות רבה את הנצחיות הגדול של מלחמת ששת הימים, וביטא בדבריו את שמחתם של גדולי התורה דאז, ביחד עם שאר שלומי אמוני ישראל, על אותם ניסים שראו לנגד עיניהם.

כפריעת חוב מהחדש הקודם, בו לא הצלחנו להכניס את המאמר המתאר את סיורי האגודה בבין הזמנים בעיר העתיקה - כעת אנו מביאים מאמר חשוב זה, ותקוותנו שהציבור יתעורר ממנו לחיבת הקודש והמקדש וישתתף בסיוורים הבאים. פרטים על כך ניתן לקבל בדוא"ל של האגודה.

גולת הכותרת של עלון זה היא ראיון מיוחד במינו, אותו זכינו לערוך עם זקן רבני רו"ן האדמו"ר מקופיטשניץ, בו שמענו דברים נפלאים על דודו האביר יעקב מסדיגורה. מסורת מפוארת זו של בית רו"ן ידועה באהבתה לארץ-ישראל, ואנו שמחים לשמש אכסניה עבור דבריו המלהיבים של האדמו"ר. כאשר קוראים את הדברים, מקבלים רושם הרבה יותר אמתי על הלך הרוח בקרב גדולי ישראל בתקופה שאחר השואה, מאשר מה שמנסים כיום לשרד ולשכתב כל מיני בעלי ענין. ■

מדור חדש נוסף בו אנו פותחים בגליון זה הוא מדור, אשר מתבקש מאד מעלון העוסק בחשיבותה של הארץ בחיי האומה, והוא המדור 'קום התהלך בארץ' מאת חברנו הרב מאיר גולדמינץ. אותו כבר הזכרנו ואותו כולם מכירים הן ממאמריו בעלון והן מהטיולים הנפלאים אותם הדריך במסגרת האגודה. כעת משלב הרב גולדמינץ את כשרון האחיזה בעט [או במקלדת, ליתר דיוק] עם הכרת רגביה של הארץ הקדושה, ובכל חודש בעזר ה' הוא יוליך אותנו בשביליה ויספר אודותיה, תוך בינה במקראות ובתולדות האומה. החודש הוא מספר על הר בעל חצור כמקום בעל חשיבות עליונה מבחינות רבות החל בימי אברהם אבינו, בהמשך גם בימי בית ראשון ובימי בית שני בעת מלחמות החשמונאים, וכלה בזמננו אנו.

הרב אליהו ברים ממשיך את הדיאלוג המרתק בין האברך החשוב ר' אליהו לבחור הישיבה מבקש דעת וקרבת ה' הבחור בן ציון, והפעם הוא מנתח לעומק את מושגי האהבה והשנאה, אהבת ישראל כדבר בר-ביצוע ועוד אבחנות רבות, אשר מעניקות לכולנו כלים להתמודדות עם אתגרי החיים מתוך צורת הסתכלות יהודית שורשית. אין ספק, כי עיקר מעלתו של הרב ברים במאמריו היא היכולת להפוך את אותם מושגים, שרבים מתיאשים בשלב מסוים מהשגתם בשל היותם מרוממים ונשגבים - למושגים אשר אדם רגיל שמוכן להשקיע אכן יכול לזכות ולחיות על-פיהם כאן על-אדמות. ואל יהי דבר זה קל בעיניך, שכן לא מדובר ב'הורדה' של המושגים לרמה יותר נמוכה, כי אם להפך - בהגבהת קומת האדם, אשר אכן נברא בצלמו של מי שאמר והיה העולם, ומתוך עבודה נכונה ויסודית הוא נעשה ראוי לאותו הצלם.

הרב בצלאל גנו ממשיך את סדרת מאמריו בברור היחס התורני למציאות של עם על אדמתו, כאשר מצד אחד עליו להיות נטוע בארץ, ומאידך מוטלת עלינו המשימה להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. הרב גנו מתייחס הפעם לשינויים שעבר העולם במהותו מלפני חטא עץ הדעת ולאחריו, ולפי עיקרון זה הוא מיישב קושיות שונות העשויות להתעורר ביחס לעובדה, שהתורה מצווה עלינו לעסוק בעניינים גשמיים ורואה בהם ערך, ולא רק אילון.

הרב חיים שרייבר ממשיך בבאור סוגיית שלוש השבועות הידועה שבסוף מסכת כתובות, ותוך כך הוא גם משיב לשאלת אחד הקוראים החשובים, אשר ביקש לחדד מספר נקודות ביחס למה שנכתב

חברי אגודת 'קדושת ציון' במעונו של כ"ק אדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א

לרגל שישים שנה להסתלקות דודו זקנו
מרן האדמו"ר ה"אביר יעקב" מסאדיגורה זצוק"ל

יהודה טאוב שליט"א, אודות חשיבות המצוה של קניית בית בארה"ק, שמח לראותו ועיין בו בחביבות רבה.

- "ער זאגט" אנו פותחים, "אז יידן מוטשען זיך צו קויפן א דירה, און מ'מוטשעט זיך אזוי פיל יארן מיט צאלן משכנתא, זאגט מען, האטש זאל מען עס מאכן בשמחה אז מ'איז מקיים א מצוה." [הוא מביא בספרו שיהודים מתאמצים כ"כ לקנות דירה, ומתאמצים כ"כ הרבה שנים עם תשלומי משכנתא, לפחות יעשו זאת בשמחה שמקיימים מצוה של ישוב ארץ ישראל.]

כאן נזעק אדמו"ר שליט"א לעמוד על הזכות שזכינו לה בדורותינו, על אף כל הקושי:

החודש ביום ה' בטבת ימלאו ס' שנה להסתלקותו לגנוי מרומים של הרה"ק האביר יעקב - רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זצ"ל, ממנהיגי היהדות החרדית, אשר שימש כנשיא מועצת גדולי התורה, והיה מגדולי אוהבי ארץ ישראל כמיטב המסורת של שושלת בית רוזין המפוארת. לרגל יומא דהילולא, זכינו החודש שאחינו כ"ק האדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א - זקן אדמו"רי בית רוזין, שגדל בחצר קדשו בשנות נעוריו, הכניסנו בשמחה למעונו בכדי לשוחח עמו על דודו הגדול ודרכי הנהגתו.

עם כניסתנו הגשנו לפני אדמו"ר שליט"א מהספרים שמפיץ מכון 'דעת תורה' שעל-ידי האגודה. כשקיבל את הספר 'בית ראובן' של הרב

60 השב"א - השב"א

שישים שנה להסתלקות אוהבה
ונאמנה של ארץ ישראל כ"ק
הגה"ק מסדיגורא בעל "אביר
יעקב" זצוק"ל

בהיות וחלק מן המשתתפים בראיון אינם דוברי יידיש, עוצר אדמו"ר שליט"א את התנהלות השיחה עם דוברי היידיש - "הם מבינים עברית ולא יידיש, אז נדבר בעברית." הוא אומר למשוחחים ביידיש. ומיד ממשיך בנושא עליו דיבר קודם - "לא היה פעם מושג כזה, סבא שלך, ר' צבי[*]" הוא פונה אל אחד המשתתפים בשיחה, "הוא היה יהודי בעל יכולת, היה לו פרדס ובית מסחר של אתרוגים, ואעפ"כ התגורר בדירה שכורה בתל אביב."

לאחר מכן הגשנו לפניו את החוברת 'נחמו עמי' על שב נחמתא בהוצאת האגודה, כשאדמו"ר שליט"א מפגין את קורת רוחו ממנה. ואחריו הוגש לפניו הספר הק' "אם הבנים שמחה", והחלה שיחה עליו, כשאחד המשתתפים בשיחה מצביע על הרב בצלאל גנו שליט"א ואומר - "אויף דעם ספר רבי בצלאל גנו האט אסאך וואס רעדן אויף דעם." [***] [על ספר זה יש לרבי בצלאל גנו הרבה מה לדבר על זה.]

אך זה נענה ע"י אדמו"ר שליט"א בחיוך רחב - "יא, דו גייסט מיר דערציילן אים הבנים שמחה' וואס דאס איז..." [כן, ברצונך לספר על הספר 'אם הבנים שמחה' מהו...], כאומר - הלא מכיר אניספרהזאמאזומקדם.

"אמאל איז דאס נישט געווען, מ'האט נישט זוכה געווען צו דעם נסיון, ווי איז געווען צו קויפן דירות, ס'איז נישט געווען, ווער האט געקויפט א דירה אמאל, ביז די לעצטע פופציג - זעכציג יאר האט מען געוואוינט אין געדינגענע דירות, שליסל געלט, דא דארט, אבער שליסל געלט קען מער זיין

א חלק ווי מ'קויפט, ס'האט אין זיך א געוויסע קנין אין הלכה אויכט." [פעם גם זה לא היה, ולא זכו אפילו לנסיון הזה, היכן היה אפשר לקנות דירות? זה לא היה בנמצא, עד לפני 50-60 שנה היו שוכרים דירות או קונים בדמי מפתח, אמנם גם קניית דירה בדמי מפתח יכולה להיות שנחשבת כרכישת דירה בא"י, שהרי יש בוזה בחינה מסוימת של קנין גם ע"פ הלכה.]

- **"אפילו** אז מ'דינגט א דירה איז מען אויכט מקיים מצוות ישוב ארץ ישראל." [גם כששוכרים דירה מקיימים מצות ישוב א"י.]

"יא, מ'רעדט וועגן קויפן, ווער האט געהאט אמאל א מציאות צו קויפן א דירה, חוץ וואס ס'איז נישט געוועזן קיין געלט, איז נישט קיין מציאות צו קויפן א דירה, ס'איז נישט געווען בתים משותפים, ס'איז נישט געווען אזא מושג,

מ'האט געדינגען הייזער וכדו'. [אכן כן, אבל מי היה יכול לקנות דירה, מלבד מה שלא היה כסף לכך, לא היתה אפשרות למצוא דירות לרכישה, כי לא היה עוד המושג של בתים משותפים, אלא רק שכרו דירות וכדו'.]

מעין בקונטרס "נחמו נחמו עמי"

מעין בספר "בית ראובן"

מעין בספר "אם הבנים שמחה" "כבר עברתי פעם על נ"ל הספר וזה ספר חשוב"

[*] כוונתו להרה"ח ר' צבי זלומשבסקי זצ"ל, נאמנם של אדמו"ר יתבי סאדיגורה וקאפיטשיניץ.

[**] הרב גנו שליט"א הוא מחשובי העוסקים בספר זה והפעולים להפצתו והגדלת העיון בו.

"כ'האב שוין אמאל א דורך שטאדירט דעם ספר, א חשוב'ע ספר." [כבר עברתי פעם על כל הספר. זהו ספר חשוב.]

- "זיון טאכטער די גארליצע רעבצן אין בני ברק יעדער איינער וואס איז געקומען צו איהר האט זיא עם געגבן א ספר." [בתו הרבנית מגארליץ ע"ה, שהתגוררה בבני ברק, היתה נותנת במתנה לכל אחד שהיה מבקר אצלה עותק אחד מן הספר 'אם הבנים שמחה']

"אזוי? [-ככה?] אמאל פלעג איך קומען אסאך דארט, זעט זיך אויס אז דעמאלט איז נאך נישט געווען די ספרים" [-פעם הייתי הולך לשם רבות, לבקר את בעלה הרה"צ רבי ברוך זצ"ל, נראה שאז עדיין לא היו הספרים שם].

לאחר שהוגשו בפניו הספרים ועיין בהם בשמחה, ניגשנו אל נושא השיחה המיועד - דודו הגדול כ"ק האביר יעקב זצוק"ל.

- "מ'פארקויפט דאס, מ'זעהט דאס צו מפיץ זיין." [האגודה מוכרת את הספר, ומשתדלים להפיץ אותו], אנו אומרים.

"דאס איז די אייניקלעך זיינע, נישט אלע זענען צופרידן מיט דעם זידן, אבער פארפאלן, ער האט אסאך חשוב'ע אייניקלעך." [הוצאה זו הוא של נכדיו, לא כל הנכדים מרוצים עם הסבא שלהם, אבל זה המצב, יש לו הרבה נכדים חשובים].

- "א פלא'דיגע זאך שרייבן אזא ספר פאר ס'איז געווען די מחשבים." [דבר פלא לכתוב ספר כזה בכזו בקיאות טרם עידן המחשבים].

"דאכט זיך אז ער האט געשריבן די ספר אין די צרות." [נדמה שכתב את הספר בתוך שנות השואה].

- "יא אוודאי, תש"ג האט עהר דאס געשריבן, ווען ער האט זיך באהאלטן אין בודאפעסט. דאס איז שוין די פערדע הוצאה." [אכן כן, בשנת תש"ג הוא כתב את הספר, כאשר הוא התחבא בבודאפעסט. זוהי כבר ההוצאה הרביעית].

כ"ק אדמו"ר ה"אביר יעקב" זיע"א

ח"ו.. אני לא 'קנאי', אבל הקו שלנו היה כל השנים, שאנחנו לא עם הציונים ביחד, יש לנו דרך אחרת, ברם, השאלה שעמדה על הפרק, ועליה נגררו בכל פעם למחלוקת היתה האם יש לפעמים פעולות שצריכים לעבוד ביחד עם הציונים הדתיים או לא, סביב שאלה זו היה ויכוח - כן או לא.

לבן, ראשית ברצוני להקדים ולהזהיר בענין זה מאד, שלא לערב בין הנושאים הללו.

לאחר שהדגיש הרבי היטב את ההבדל היסודי בין אהבת ארץ ישראל ועניינה לבין התנועה הציונית, הוסיף לומר שניכר בגליונות האגודה שהיא מקפידה להעמיד הבדל זה כראוי, עובר האדמו"ר שליט"א לספר על דודו הגדול ויחסו לארץ ישראל:

"הרבה לא אוכל לספר לכם. בענין אהבת ארץ ישראל נושא זה היה חזק מאוד, לאורך כל השנים. כשהחלה מלחמת העולם הראשונה נאלצו הצדיקים לבית רוז'ין, לעזוב את קהילתם ואת עיירתם, ולברוח מהצאר הרוסי, מטשורטקוב, הוסיאטין, סאדיגורה, באינן ועוד, ונתקבצו כל הצדיקים והתיישבו בוינה, ובמשך

כל התקופה שבין שתי המלחמות התגוררו שם. והנה בעוד שבשנים הראשונות היו מוכרחים להיות בוינה, בתחילה היתה המלחמה שנמשכה

- **"רצינו לשמוע על הדוד של הרבי, אדמו"ר בעל ה"אביר יעקב" מסדיגורה רבי אברהם יעקב זצ"ל, בעיקר בעניין הקשר לארץ ישראל."**

כ"ק אדמו"ר שליט"א מתחייך: **"הבנתי שעל ענייני ארץ ישראל הנכם באים לשמוע" אך מיד הוא מרצין ומדגיש: "דבר ראשון ברצוני להבהיר ענין אחד, הבחנתי שהמגמה שלכם בכל הקונטרסים והספרים היא שהנכם מבדילים בין 'ציונות' ל'אהבת ארץ ישראל'. ודבר זה מאוד חשוב. ישנם כאלה שאינם מבדילים בזה, וחושבים שכל אחד שאוהב ארץ ישראל, הוא 'ציוני', וצריכים מאוד להיזהר בזה, לא להכניס את גדולי ישראל לבעיה הפוליטית של הציונות."**

כ"ק אדמו"ר ה"אביר יעקב" זיע"א

מתוך הדגשה זו פותח אדמו"ר שליט"א לתאר את דמותו של האביר יעקב זצ"ל, ודרכי הנהגתו בסוגיות אלו: **"האביר יעקב זצ"ל היה מראשי רבני אגודת ישראל עוד מקטוביץ, כבר אז היה הוא שותף לדרך"**

- **"הוא היה הרי נשיא המועצת."**

"אכן, אך זה היה אחר כך. תקופת קטוביץ היתה בצעירותו, עוד בהיותו אברך צעיר ימים, כשכבר אז הסתפפו בצלו אלפי חסידים. הרעיון של אגודת ישראל - אחד היסודות היה נגד הציונות, לא שאני 'קנאי'

הבחנתי שהמגמה שלכם בכל הקונטרסים והספרים היא שהנכם מבדילים בין 'ציונות' ל'אהבת ארץ ישראל'. ודבר זה מאוד חשוב. ישנם כאלה שאינם מבדילים בזה, וחושבים שכל אחד שאוהב ארץ ישראל, הוא 'ציוני'

ישראל, ואלו שחזרו לפולין עלו על קידוש השם רח"ל. וזה אחת הסיבות שאמרו, וינה זה כבר השער לארץ-ישראל ולא רצו לחזור.

ארבע שנים, ובהמשך נאלצו להמתין עד שסודרו ההסכמות בין המדינות על הגבולות, תקופה זו ערכה כשמונה שנים, משנסיימה תקופה

שמעתי מפה קדשו

כמה פעמים, כשבווינה היה האנשלוס, [סיפוח אוסטריה (שוינה היא בירתה) לגרמניה], באותם ימים שלפני האנשלוס היה אמור להתקיים בחירות באוסטריה בין שתי מפלגות, מפלגה אחת היתה בעד היטלר והרשעים האלה ימ"ש, ומפלגה אחרת היתה נגד הרשעים האלה, והרשע הזה ראה שהם עומדים להפסיד בבחירות, והניצחון נוטה למפלגה שנגדו, זה היה הרקע לאנשלוס, לכן הוא עשה איזה סיפור ובעקבותיו השתלט על וינה, בשבת פרשת זכור חצ"ת, שאז נכנסו הגרמנים לוינה והשתלטו על אוסטריה, ותיכף בכניסתם לא השתהו, והחלו לגזור גזירות על היהודים, אסרו לגויים לקנות אצל היהודים, ועוד שלל גזירות רעות במטרה לדכאות את רוח היהודים. גם כיוון שכניסתם היתה בערב שהיה אמור להיערך בחירות, היו הרחובות מלאים עם תעמולות, מודעות ופלקטים לבחירות, וכן היו מרווחים המדרכות והכבישים בקריאות תעמולה שרוסו בצבע לק. הרשעים ברצותם להוסיף לדכאות את היהודים לקחו את כל האדמו"רים, הרבנים ושאר

כשהחלה מלחמת העולם הראשונה נאלצו הצדיקים לבית רו"ן, לעזוב את קהילתם ואת עיירתם, ולברוח מהצאר הרוסי, משנסיימה תקופה זו ושערי המדינות החלו להיפתח, התאפשר לחזור לפולין, לרומניה, וכן נוסדו מדינות חדשות, משכך החלו החסידים לתהות - מדוע האדמו"רים אינם חוזרים למקומות מושבותיהם לכונו בחזרה את חצר מלכותם. אמנם הרבי מטשורטקוב התבטא, וכן התבטא גם הרבי מסאדיגורה זצ"ל - "וינה זה השער והדרך לארץ ישראל"

הרשעים ברצותם להוסיף לדכאות את היהודים לקחו את כל היהודים החשובים שהיו בווינה, והכריחו אותם לנקות את הרחובות. באותה שעה קיבל על עצמו שנשחק"ה יעזור לו, והוא יעלה לארץ ישראל. הוא יטאטא את הרחובות בא"י. לימים כאשר נתמלאה שאיפתו לעלות לארץ הקודש - לא שכח את אשר נדר לה' בעת צרתו, ונבל יום לפנות בוקר, עוד בשעות החושך כשהרחובות שוממים, היה יוצא עם מטאטא, ומנקה את הרחוב שעל יד ביתו, כך היה במשך תקופה

זו ושערי המדינות החלו להיפתח, התאפשר לחזור לפולין, לרומניה, וכן נוסדו מדינות חדשות, משכך החלו החסידים לתהות - מדוע האדמו"רים אינם חוזרים למקומות מושבותיהם לכונו בחזרה את חצר מלכותם. היו לכך כמה סיבות, בבאיאן חרב הכל, בסאדיגורה ג"כ החצר חרבה, ורק בית המדרש נשאר, וכן בהוסיאטין גם חרב הכל. זאת היתה סיבה אחת, וכן היו סיבות נוספות. אמנם הרבי מטשורטקוב התבטא, וכן התבטא גם הרבי מסאדיגורה זצ"ל - "וינה זה השער והדרך לארץ ישראל". בימים ההם כנסעו מאירופה לארץ ישראל, נסעו דרך טריאסטה וגם דרך וינה, זה היה המסלול, וממילא הרגישו בשהותם בווינה שהם כבר יותר קרובים ונמצאים בדרך לארץ ישראל ובשל כך היה חפצם להשאר בווינה ולא לחזור למקומם כבראשונה. רק היו יוצאים ואף באו לחצרות קדשם לשעבר לביקור, לחזק את החסידים ולהיות בקרבתם, אך להשאר לגור שם באופן קבוע לזאת לא הסכימו. ובאמת, בשנים מאוחרות יותר, כאשר ראו שהצדיקים שנשארו בווינה

היהודים החשובים שהיו בווינה, והכריחו אותם לנקות את הרחובות מסיסמאות התעמולה. ובכדי להוריד את הצבע נתנו להם מברשות קטנות וקצת

הצליחו בסייעתא דשמיא להינצל מהשואה, כיון שהספיקו לברוח מבעוד מועד, הוכן מה שראו ברוח קדשם כשאמרו שוינה זה השער לארץ

לימים כאשר נתמלאה שאיפתו לעלות לארץ הקודש - לא שכח את אשר נדר לה' בעת צרתו, ובכל יום לפנות בוקר, עוד בשעות החושך כשהרחובות שוממים, היה יוצא עם מטאטא, ומנקה את הרחוב שעל יד ביתו, כך היה במשך תקופה, עד אשר הרגיש שהדבר נודע לחסידים והם עוקבים אחריו, ובעקבות כך הפסיק. דודי סלד מפרסום, כל מעשיו היו בצנעה."

"אחרי שנים" ממשיך האדמו"ר שליט"א לספר, "הייתי בניחום אבלים אצל ר' משה ברוכי (אחרי פטירת אחיו ר' יהושע שהיה גר בקטמון), ביסודם היו הם חסידי באיאן אך היו מקושרים לאביר יעקב (במקור שם משפחתם היה טרטנר), ישבנו ושווחחנו על ה'אביר יעקב' ובתוך הדברים סיפר לי שהוא היה מגיע בכל יום באשמורת הבוקר לתל אביב, ועמד בפנינת הרחוב לחזות כיצד הרבי מנקה את הרחוב, וברכות הימים הפסיק הרבי ממנהגו, אמנם הוא לא ידע את הסיבה שהרבי

מים ומטאטא, ועם כלים אלו צוו על היהודים לנקות את הרחובות, וכמובן שעשו זאת בקול רעש גדול למען ישמעו וייראו, בין האדמו"רים נלקחו גם דודי האביר יעקב זצ"ל וזקני אדמו"ר מקאפיטשניץ זצ"ל, ודודי התבטא אז ואמר - מה שלוקחים אותי לנקות את הרחובות, ולעשות את כל הביזיונות האלה - לא אכפת לי, אם זה מה שרצון ה' - והרי גם רחובות וינה של הקב"ה הם, אך מה שכוואב לי זה החילול ה', מה יאמרו הגויים... החילול ה', שלוקחים אותנו. באותה שעה קיבל על עצמו שכשהקב"ה יעזור לו, והוא יעלה לארץ ישראל הוא יטאטא את הרחובות בא"י. - סיפור זה שמעתי מפה קדשו כמה וכמה פעמים וגם ברבים סיפר זאת - [סוף דבר, היה שם יהודי אחד מחסידיו, ר' יוסל קסלר, הוא פנה לשקצים שהופקדו לשמור על הרבנים ושיחד אותם כמה פעמים על מנת שיניחו ושיחררו את הרבי זצ"ל]

כ"ק אדמו"ר זיע"א בטיש, מאחור אדמו"ר שליט"א

היתה 'נורא נוראות'. באחת הלילות יצא מחדרו ונכנס לביהמ"ד למקום שהיה מדליק נרות חנוכה, בדרך כלל כשהוא היה נכנס לביהמ"ד לא היה עוצר כלל בשום דיבור, רק תיכף היה פונה להכנת הנרות, אך באותו הלילה טרם התחיל בהכנות הפטיר ואמר בהתלהבות נוראה "חנוכה איז דער איינציגער יו"ט וואס מיר פראוויין אויף א נס וואס איז געשעהן אין ארץ ישראל", [חנוכה הוא החג היחיד שאנו עושים על נס שהתרחש בארץ ישראל], כי כל הימים טובים נקבעו על ניסים שנעשו במקומות אחרים במצרים ובמדבר, אבל חנוכה הנס שעל זכרו נקבע היו"ט נעשה בארץ ישראל, ומיד פנה להכנות להדלקת הנרות.

זכורני סיפור נוסף המלמדנו את דרגת התלהבותו ושמתו בזכייתו לשבת בארץ ישראל, היה זה בעת שביקר בביתו אחד מגדולי האדמו"רים שלא אנקוב בשמו, אותו אדמו"ר התגורר בחו"ל והגיע לביקור בארץ ישראל, במהלך הביקור שוחחו האדמו"רים יחדיו שיחה ארוכה ומעניינת אשר אין כאן מקומה, ובעת אשר קם האורח לצאת, קם גם הרבי ללוותו, ובעומדם אצל הדלת המשיכו בשיחתם, התמונה עדיין חקוקה במוחי איך הרבי נשען על ארון הספרים שבחדרו על יד הפתח בשיחתו עם האורח, ובתוך דבריהם פנה האדמו"ר האורח ל'אביר יעקב' ואמר "נהג כבר כמה פעמים שאני נמצא בביקור בארץ ישראל, אמנם בביקורי הפעם איני חש את אותה ההתעוררות בה חשתי

הפסיק והשלמתי לו את החסר, אך הוא זכה לחזות בעבודה זאת ניקוי הרחובות של ארץ ישראל, כל זה היה ממש תקופה קצרה כשני שלשה חדשים.

באותה שנה עלה הרבי לארץ, הספינה עגנה בנמל תל אביב ביום כ"ג אלול חצרות [את הסליחות הראשונות הוא עוד אמר על האוניה], ועוד טרם בואו הגיע אחד מחסידיו מקישינוב (הרה"ח רבי יעקב דינו הי"ד) ארצה ע"מ להכין את בואו של הרבי, בליל ראש השנה היה הנוהג שהרבי אינו עורך טיש, רק היה עושה קידוש בביהמ"ד בהשתתפות הקהל, וסיפר לי ר' אברהם וייסמן - שהיה אחד החסידים המובהקים, הוא היה ת"ח גדול, והרבה קבלתי ממנו בחסידות - וסיפר שהרבי בעת אמירתו הקידוש בהגיעו למילים 'ותתן לנו וכו' את יום הזכרון' טעה ואמר 'זמן שמחתנו', ומיד תיקן עצמו, והמשיך בקידוש כרגיל. לאחר הקידוש כאשר התפור הקהל פנה ר' אברהם אל הרבי, ובהיותו בעל אומץ יותר משאר החסידים, שאל לפשר הטעות, כי הבין שיש דברים בגו, השיבו הרבי, "לאמיתו של דבר היה זה טעות, אבל האם אין זה שמחה אצלי, היום היה שזכיתי לעלות לארצנו הק'?!". היתה זאת טעות שנבעה מתוך ההרגשים הפנימיים של הרבי, השמחה העצומה שחש בהיותו על אדמת ארץ ישראל.

בעת אמירתו הקידוש בהגיעו למילים 'ותתן לנו וכו' את יום הזכרון' טעה ואמר 'זמן שמחתנו', ומיד תיקן עצמו, והמשיך בקידוש כרגיל... לאמיתו של דבר היה זה טעות, אבל האם אין זה שמחה אצלי, היום היה שזכיתי לעלות לארצנו הק'?!". היתה זאת טעות שנבעה מתוך ההרגשים הפנימיים של הרבי, השמחה העצומה שחש בהיותו על אדמת ארץ ישראל.

אצל דודי אחד הזמנים הגבוהים היו ימי החנוכה, בימים אלו היה הרבי שרוי ב'ברען', והאווירה היתה 'נורא נוראות'. באחת הלילות יצא מחדרו ונכנס לביהמ"ד למקום שהיה מדליק נרות חנוכה. טרם התחיל בהכנות הפטיר ואמר בהתלהבות נוראה "חנוכה איז דער איינציגער יו"ט וואס מיר פראוויין אויף א נס וואס איז געשעהן אין ארץ ישראל", (חנוכה הוא החג היחיד שאנו עושים על נס שהתרחש בארץ ישראל)

"עומדים אנו כעת בערב ימי החנוכה, אצל דודי אחד הזמנים הגבוהים היו ימי החנוכה, בימים אלו היה הרבי שרוי ב'ברען', והאווירה

קיינ ארץ ישראל?" - ומה היה בדקה הראשונה כשהגיע לארץ ישראל?]

"איך ווייס נישט", נענה האדמו"ר ואומר, "אבער ער האט געהאט א התעוררות, ער האט נישט פארקויפט אלעס אינדרויסן, ביי עם אין הארץ איז געוועזן." - אינני יודע, אבל היתה לו התעוררות, אלא שהוא לא הפגין החוצה כל מה שהוא הרגיש, בפנימיות לבבו היתה לו ההתעוררות. יש תמונה מהקבלת פנים בנמל תל אביב.

כזאת הרגשה של א"י, 22 שנה הוא היה גר כאן בארץ. הוא הגיע לארץ בערב ר"ה של תרצ"ט ונפטר בתשכ"א. לא פשוט לזכות בזה.

אני לא זוכר במדויק באיזו שנה היה הביקור הזה, כמה שנים לפני הפטירה. תשי"ט, או תשי"ח.

- **האם** היה מצדו התייחסות למציאות שחוץ מזה שהוא עצמו זכה להגיע לא"י, זה

בפעם הראשונה שבאתי לכאן", השיבו האביר יעקב "ביי אונז איז יעדע מינוט און יעדע רגע פילין מיר די זעלבע התעוררות און די זעלבע השתקקות אזוי ווען מ'איז געקומען די ערשטע מינוט קיין ארץ ישראל", כלומר "אצלנו [דרכו בקודש היתה שכאשר דבר על עצמו היה מדבר בלשון רבים] כל רגע וכל זמן שאני נמצא כאן בארץ אני מרגיש את אותה ההתעוררות ואת אותה ההשתקקות כמו שהיה לי ברגע הראשון שהגעתי לארץ". התבטאות זו שמעתי מפי קדשו, וזכורני שהאדמו"ר האורח נבהל ונרעש מאד לשמע דברים אלו, אם הוא אורח לא מרגיש את אותם הרגשים בביקור שני כמו בביקור ראשון, היתכן אדם שגר בארץ בקביעות, ירגיש כל היום וכל הזמן את אותו הרגש? ! וכי אנחנו מרגישים בכל יום בעת הנחת התפילין את אותם הרגשים כמו שהרגשנו בפעם הראשונה? !.

לשמע עדות שכזו אנו שואלים, אכן - **וואס** איז געווען די ערשטע מינוט וואס ער געקומען

כ"ק אדמו"ר זיע"א עם אדמו"ר שליט"א בבחרותו

יסעו, והם יעשו מא"י מה שהם רוצים לעשות. אז מה אתם רוצים, שאנחנו ניתן למצב הרוחני בא"י להתדרדר כפי שעשינו באמריקה, שרוב הנוסעים לאמריקה התדרדרו ל"ע וירדו לבאר שחת?, אנחנו צריכים להתארגן לשלוח רבנים, אדמו"רים וראשי ישיבות, להקים יידישקייט בא"י. רק ככה אנחנו נוכל להלחם אתם."

הדברים האלו אמר אז הרבי מטשורטקוב, וזאת היתה המדיניות שהובילה אותו, ודודי האביר יעקב אמר לי כמה פעמים, "מיין קו אין אגודה, איז געוועזן, איך בין א תלמיד פון טשורטקובער, מ'רעט דאך אין הנהגת כלל ישראל" פירוש "הדרך המנחה אותי באגודת ישראל היא, שאני תלמיד של הרבי מטשורטקוב, כך היא דרכי באגודת ישראל וכך היא בהנהגת כלל ישראל".

אחד המשתתפים מצביע על הספר "אם הבנים שמחה" המונח על השולחן, ואומר: " - דריי פערטל פון

דעם ספר רעדט אויף דעם" [שלושה רבעים מהספר מדבר כך.]

"יא יא, ס'איז מיר נישט קיין חידוש." [- כן כן זה לא חידוש בעבורי.]

- באיזו שנה הוא אמר את זה?

"אני לא יכול להגיד[*], אבל הרבי מטשורטקוב נפטר בתרצ"ד."

- כבר אז אמרו את זה?

"עוד הרבה לפני, כמה שנים."

- זה מזכיר מה שאומרים בשם הקלויזנבורגער רבי, שאמר - "למה שניתן

[*] כלומר - באיזה מהכנסיות הגדולות זה היה, כאמור.

שכלל ישראל מגיע, שעם ישראל מגיעים לארץ ישראל?"

"ברור שהיתה התיחסות לזה."

- "מה היתה ההתייחסות של הרבי זצ"ל באופן ספציפי עם החילונים והמדינה, ההשקפה שלו?"

"זה היה מאוד מורכב, כל הנושא הזה..."

הגבאי: - "מה ששאלו לפני"כ - האם האדמו"ר עודד את עליה,?"

"ודאי שהוא עודד עליה, אני זוכר, הוא סיפר פעם - בכנסיה הגדולה של אגו"י, נדמה לי זה היה בכנסיה השלישית. היה דיון גדול במועצת גדולי התורה בנידון היחס לעליה לא"י. היה ויכוח גדול בין גדולי ישראל, חלק מגדו"י נטו יותר לצד שאין לנסוע לא"י כיוון שזה סכנה לרוחניות, וחלק האחר מגדו"י נטו יותר לצד

יש לנסוע ולעלות לא"י. ובאותה כנסיה השתתף גם הרבי מטשורטקוב, שהיום היארצייט שלו [השיחה נערכה ב"ג כסלון], במהלך אחד הדיונים התבטא הרבי מטשורטקוב ואמר "וואלטן מיר געקענט ארוף לייגן אויף ארץ ישראל זיבן שלעסער אז קיינער זאל נישט פארן קיין ארץ ישראל, נו, אבער דאס קענען מיר דאך נישט, זיי וועלן דאך פארן, די ציונים וועלן דאך פארן, וואס וועט זיין פון ארץ ישראל? ווילט איר מאכן פון ארץ ישראל דאס וואס מיר האבן געמאכט פון אמריקה? ! קיין ארץ ישראל דארף מען שיקן גדולי ישראל רבנים מיט רבי"ס, אוף שטעלן יידישקייט אין ארץ ישראל, קעמפען אנקעגן זיי". תרגום הדברים "אם היינו יכולים לתלות על שערי א"י שבעה מנעולים, שאף אחד לא יסע לא"י, נו, אבל אנו הרי לא יכולים, הם הציונים

בזמנים שעדיין יכלו לברוח מוינה, כשהוא יכל לברוח מוינה. אז לא היה כל כך פשוט לקבל סרטיפיקט לעלות לארץ ישראל. והוא שלח מכתב להנהלת אגודת ישראל בארץ ישראל, והמכתב לא הגיע אליהם. היה סיפור שלם. הוא לא קיבל תשובה. ובניתיים החסידים שלו עבדו באמריקה גם כן למצוא דרך שיסע לארצות הברית, אך הוא לא רצה לשמוע להם. עד כדי כך הפעילו החסידים לחץ שהקונסול האמריקאי בוינה צלצל אליו בעצמו, ואמר לו שיש לו אישור בשבילו שיסע לארצות הברית, אך הוא עמד על דעתו שאין ברצונו לנסוע לארצות הברית, אלא אך ורק לארץ ישראל. זה היה פיקוח נפש, ואעפ"כ התעקש שלא לפנות למקומות אחרים מלבד לארץ ישראל.

כמו"כ הוא עודד את כל חסידיו והסרים למשמעתו לעלות לארץ. ואכן עוד לפני המלחמה הרבה יהודים נסעו לארץ.

שהציונים בונים ואנחנו צועקים, נעשה להיפך, שאנחנו נבנה והם יצחקו..."

"כך... זה הוא כבר אמר אחרי המלחמה. לפני המלחמה גם הוא היה קנאי..."

- "גם האם הבנים שמחה" היה תחילה קנאי."

"...ואח"כ גם הוא התהפך, תמהתי פעם מה הביאו להתהפך, והנראה שהמלחמה עצמה הביאה לו להתהפך ברעותיו, ראיתי פעם מובא כן משמו, כי הוא טען כי בגלל זה ^[*] באה המלחמה"

"לאחר מעשה, כשהיו כבר בארץ ישראל, וראו שיהודים עולים, האם הרבי הביע את הרגשות שלו לזה?"

"וודאי" משיב אדמור"ר שליט"א בנחרצות, כתמה על עצם השאלה... וממשיך לתאר: "אפילו

[*] כלומר - מחמת הטעות שהיתה שלא עסקו כראוי בעניני א",

עם גיסו ב"ק הרא"ה מקאפיטיניץ צוק"ל וכ"ק הדמשק אליעזר מויז'ניץ צוק"ל

אחד המשתתפים בשיחה מספר בענין זה:

- "בשנת תרצ"ב בכנסיה הגדולה, אמר אחד הרבנים שמדינה של חילונים אינה יכולה להיקרא מדינה יהודית, היה שם רבי אברהם קובנער ושאל אותו, באמת א"א להגיד שזאת מדינה יהודית?! הרי אם אחד יקדש אשה ע"מ שהציונים יקימו מדינה יהודית בא"י - תהיה מקודשת או לא? ונענה אותו גדול - זאת אכן שאלה קשה, וצ"ע. אמר לו ר"א קובנער - אם בשביל אשה אחת כדי שלא תהיה בשאלה של עגונה זאת כבר שאלה קשה, בשביל שינצלו יהודים רבים ע"י הקמת המדינה - זאת לא שאלה קשה?..."

הוא הירבה להזכיר דיבורי שמחה וכו', ועודד הרבה... הוא ראה את המציאות כאן בארץ, שהיא מציאות של פריחה של היהדות... הוא ראה את זה ברור..."

אחד המשתתפים בשיחה מציין ש"בקונטרסים שאנו מוציאים מדברים הרבה שצריך להיות מדינה ע"פ הלכה..."

"ואיך האב געזען די קונטרסים [כן, כן, ראיתי את הקונטרסים], שהבאתם מהרבה גדולים, ראיתי את הכל כבר."

- "והאביר יעקב גם היה מדבר ע"ז רבות..."

"כן כן..."

- "בלי קשר למדינה, האם היה יחס של גאולה לקיבוץ גלויות, כמו שרואים אצל תלמידי הגר"א מוילנא וב'קול התור'?"

"תראה, אתה אומר תלמידי הגר"א. אנו הלא יודעים, שהעליה הראשונה לארץ ישראל בתקופה ההיא - היתה עליית תלמידי הבעל שם טוב. הם הגיעו לפני תלמידי הגר"א. רמ"מ מויטבסק, והקאליסקער, והפרמישלנער. אח"כ הגיע הבת עין, ועוד הרבה צדיקים..."

- "והם הגיעו מתוך כוונה של גאולה. או שתם לבוא לארץ ישראל?"

"ניין ניין... [לא לא לא], האדמור"ר שליט"א קורא בנחוצות. באחת האיגרות בין המכתבים של רמ"מ מויטבסק, או של הקאליסקער, מוזכר שם כמעט בפירוש, שהעליה לארץ ישראל היא לקרב את הגאולה. הם ראו בזה שיהודים עולים לארץ ישראל, דבר שמקרב את הגאולה."

- "משמע גם שהם לא חששו בכך לשלוש השבועות."

"וודאי שלא ע"י העליה לארץ."

הם לא הלכו בדרך של מלחמה, הם עלו לארץ, וקנו בכסף מלא, קנו מגרשים, קנו בתים. שילמו על הכל. הנידון בזה התעורר רק בעקבות הדרך של הציונים כשהלכו בדרך של מלחמה."

"אני זוכר ג"כ שבאחת הפעמים שדיבר על הקמת המדינה, וזה היה חלק מהיכוח בין חוגי החרדים שבמסגרת אגודת ישראל לחוג הקנאים, האם יש לראות בהקמת המדינה כהצלחה של הסטרא אחרא, או שזה השגחת הבורא. אמנם לא כינו זאת כאתחלתא דגאולה, אבל השגחת הבורא זה וודאי. וגם הוא כמו רבים אחרים טען בעוז שא"א לומר שזה בא מהסטרא אחרא, מציאות שהביאה להצלת אלפי יהודים אחרי השואה בעצם עלייתם לארץ ישראל בזמן שנותרו אחד מעיר ושנים ממשפחה, והיו בערום ובחוסר כל ללא מקום לפנות אליו, ובזמן כזה סובב הקב"ה שתקום המדינה ותהיה למקום מבטחים לכל יהודי, זה מוכיח שהדבר הוא מהשגחת הבורא, וזה לבר הוא כבר זכות להקמת המדינה."

- "כמו שאמר הרבי מבעלזא זכרונו לברכה."

"אכן. הוא היה אומר את זה תמיד. אני זוכר כמה פעמים שאמר זאת. שזה אחת הזכויות הגדולות שעומדות למדינה, שבזכות הקמתה יהודים הגיעו לארץ."

אבל דודי טען כל הזמן, שצריכים להגיע רק לארץ ישראל. הרבה יהודים הגיעו בזכותו לארץ ישראל."

כך "ויחל נח איש האדמה" שאפילו צדיק כשהוא עוסק בענייני האדמה הוא מתגשם. הדברים האלו הוא אמר על הרעיון של עבודת אדמה ברוסיה, לא על א"י... אבל הרעיון של האדמו"ר האמצעי היה גם שיועיל בא"י, שזה גם כן חלק משוב א"י, שיהיה ליהודים פרנסה בארץ ישראל"

- "אז היחס אכן היה כמו אצל תלמידי הגאון מוילנא שזה ענין של קירוב הגאולה"

"ודאי, כן, ודאי, אתה רואה גם שתלמידי הגר"א מוילנא כשהגיעו, הגיעו תחילה לצפת ולטבריה, ורק אח"כ הגיעו לירושלים, כי שם היתה האוירה שצריך לפעול לבנות את א"י..."

- "האם האביר יעקב עצמו התבטא בנוגע לעליית היהודים לארה"ק, האם דיבר על זה דיבורי שמחה?"

"הוא הירבה להזכיר דיבורי שמחה וכו', ועודד הרבה... הוא ראה את המציאות כאן בארץ, שהיא מציאות של פריחה של היהדות... הוא ראה את זה ברור..."

- "ראיתי במכתב של הרב מקוממיות, כשהקים את קוממיות כתב, כי הוא הולך בדרכו של הרמ"מ מויטבסק, שהיה לו ענין לעשות ישוב חקלאי בארץ ישראל."

"כן. הוא עשה זאת בפקיעין."

אחריו גם כן, התחילו בכל מיני פעולות להקים ישוב חקלאי בארץ ישראל."

- "התעמולה שהאדמו"ר האמצעי מליובאוויטש עשה ברוסיה לגבי עבודת האדמה, זה קשור ליישוב א"י, שהיו מוכנים לכך כשיעלו לא"י, או שאין קשר? כי יש שצדדו שאין קשר, אלא שזה היה ענין של פרנסה גרידא..."

"למה אין קשר? אני חושב שיש כן קשר... גם הענין של הפרנסה הוא בקשר לא"י... למעשה הענין הוא כך, שכשהוא עשה זאת ברוסיה, כשהוא הקים מושבות לעבודה חקלאית נאבל לא הצליח לבסוף הוא שלח את רבי אייזיק מהומיל להרה"ק מרוז'ין שגם יצטרף לזה, אך הרה"ק מרוז'ין לא הסכים לזה ברוסיה. ואמר על

ההליה בתל אביב ה' טבת

ונימק זאת בשני טעמים, קודם כל אמר - אני מאמין באמונה שלמה, שחורבן שלישי לא יהיה כאן. אין לי שום ספק בזה, שלא יהיה חורבן שלישי. דבר שני, אפילו אם חלילה יקרה כאן משהו - אני פעמיים עזבתי את החסידים שלי, פעם שלישית אני לא רוצה. במלחמת העולם הראשונה הוא ברח לוינה, במלחמת העולם השנייה הוא ברח לכאן. ופעם שלישית לא רצה לעזוב את צאן מרעיתו. מה שיקרה לכולם, יהיה איתי גם כן. ובשום אופן לא רצה לעזוב את ארץ ישראל.

בתקופת מלחמת
סיני למדתי בישיבה קטנה בפוניבז', ותיכף כאשר פרצה המלחמה, נסעתי לתל אביב. בכיתו של הרבי לא

היה מקלט מוגן, ובזמן שהיו צריכים לשהות במקלט שהו במסדרון ארוך שבין החדרים. באותה תקופה היה הרבי יושב שם כל לילה ואומר תהלים, ולא הלך לישון, נורא נוראות. כמה לילות היה כסדר הזה שלא נח לרגע, עד שהמלחמה עברה ב"ה, אבל לצאת מהארץ לא הסכים בשום אופן.

גם עם זקני, קשה לתאר את האהבה והידידות שהיתה ביניהם. הם היו מחליפים מכתבים בתדירות גבוהה, שני מכתבים בכל שבוע! הרבה מהמכתבים שמורים אצלי. א"א לתאר את האהבה והידידות ביניהם.

כשזקני זי"ע חיתן את הבנות, לא היה מציאות לבוא מא"י לארה"ב, אבל כשחיתן את בנו הרה"צ אדמו"ר רבי משה מרדכי זי"ע, הוא ביקש מדודי זי"ע שיבוא לחתונה. לדודי היו הרבה חסידים בארצות הברית, ובמציאות של השנים ההם לא היה קל לחסיידים לנסוע לרבי כפי שמקובל היום, ועל כן הם ציפו שהרבי יגיע אליהם, כפי שהיה מקובל אז שהאדמו"רים היו נוסעים אל מקום מושבות החסידים. אך דודי בשום אופן לא רצה לצאת מארץ ישראל,

- **"האם הוא התייחס לשאלה האם המדינה זו אפיזודה חולפת? שאחרי החורבן שהיה באירופה, והגענו לא"י ויש מדינה, אמנם של החילונים וכו', אבל יש המוני יהודים בא"י... אבל האם יש מצב שנחזור לגלות?"**

"לא לא לא. ברור שלא, אני זוכר שכשהיתה מלחמת סיני, בתשי"ז. אז כבשו את סיני, והגיעו כמעט עד לתעלת סואץ-"

אחד המשתתפים בשיחה מעיר לגבי סיני - "אומרים שהבעלזער רב אמר אז, שאם היו שואלים אותו, הוא היה אומר שלא להחזיר אז את סיני, כי זה כיבוש ישראל, וכמו שרואים ברמב"ן"

"הבעלזער רבי גם הוא היה כזה..." [כאן הראו לפני שליט"א עמודים מחוברת שבשלבי עריכה על הרה"ק מבעלזא וא"י, ואמר "כשיהיה מוכן תביאו לי אותו..."].

"קשה לתאר את המצב ששרר לפני מלחמת סיני בארץ. באופן כללי המצב רוח בארץ היה ירוד מאוד. אמנם המלחמה היתה נגד מצרים, אבל לא היתה זו מלחמה של צבא נגד צבא, אלא נגד הפדאיון, מחבלים. הם היו באים לעיתים תכופות לתוך הארץ והרגו יהודים. פעם אחת היה לפני פורים, אוטובוס שנסע לאילת, ורצחו את כולם. ופעם אחרת הם נכנסו לכפר חב"ד. את יד החמישה עשו לזכר המקרה הזה. המצב בכללותו היה נורא. ואז בן גוריון יצא למלחמה, והיה כל הסיפור עם הבעלזער רוב.

וזכורני, שפנו חסידים מאנ"ש לרבי האביר יעקב, והציעו לו שאולי שיסע לחוץ לארץ, וישהה שם עד יעבור זעם. המצב של הרבי לא היה כל כך פשוט, הרבנית היתה חולת לב רח"ל. שנה יותר מאוחר היא אכן נפטרה מהתקף לב. אבל כבר אז מצבה היה מאוד קשה. ובעקבות זה הציעו לו לנסוע לחוץ לארץ, אך הרבי סירב,

- "אם היה רואה את אגודת 'קדושת ציון', מה הוא היה אומר? אם היה בחיי חיותו ורואה את האגודה והפעילות... אם היינו מגיעים אליו כך, מה היה אומר..."

"הוא היה נהנה... היה נהנה. אני אומר לך, בטח שהיה נהנה כן כן.. הכרתי את צורת מחשבתו ועל כן בטוח לי שהיה נהנה מכך.

הפוניביז'ער רב היה איתו בדעה אחת, עוד לפני המלחמה. במועצת גדולי התורה הם היו תמיד באותה דעה, ובאותה השקפה בנושאים הנוגעים לארץ ישראל. הוא הגיע לא"י באמצע המלחמה. ומיד עם בואו עלה לביתו של האביר יעקב, היתה ביניהם ידידות וקשר נפלא. בכל פעם שהרב מפוניבז' הגיע לביקור, היה יושב כשעה וחצי, שעתים, והיו דנים בכל הנושאים שעמדו על הפרק. ולא פעם דיברו גם על הנושאים הללו. ואני זוכר את קו המחשבה שלהם שממש - "והיו תואמים

מלמעלה". ממש תאמו אחד את השני. זה היה מאוד מעניין.

- "לפי מה שידוע - ישיבת פוניבז' לצעירים נפתחה עבורכם, בגלל אותה הידידות..."

"אכן, אך זה כבר קשור גם לידידות עם זקני המעשה היה בבית של דודי האביר יעקב. זקני הגיע לארץ לכבוד שמחת הכר מצוה שלי, וכמו בכל ביקור התאכסן אצל גיסו, האביר יעקב. באחד הימים ישבו ודנו לאיזו ישיבה אני אלך, בשנים ההם לא היו הרבה ישיבות כמו שיש היום ב"ה, והתחילו להזכיר כל מיני אפשרויות, אך לא הצליחו להגיע לכדי החלטה. תוך כדי שיחה הגיע הרב מפוניבז' לביקור, פנה אליו האביר יעקב ואמר "פוניבז'ער רב, טוב שבאתם, בדיוק

ואמר "ברוך השם זכיתי לבוא לארץ, אני לא רוצה לצאת מארץ ישראל". זקני הרבה לשדלו שיבוא לזמן קצר וישהה אפי' רק שתי שבתות בחו"ל. שבת אחת בשמחה. ואחר כך שבת אחת עם החסידים. והחסידים הבטיחו לו, שבביקורו יוכלו לגייס סכום עצום של כסף. אך למרות כל השכנועים הוא נשאר דבק בדעתו שלא לצאת מארץ ישראל אפילו לזמן קצר.

הפוניביז'ער רב היה איתו בדעה אחת, עוד לפני המלחמה. במועצת גדולי התורה הם היו תמיד באותה דעה, ובאותה השקפה בנושאים הנוגעים לארץ ישראל.

היתה ביניהם ידידות וקשר נפלא. בכל פעם שהרב מפוניבז' הגיע לביקור, היה יושב כשעה וחצי, שעתים, והיו דנים בכל הנושאים שעמדו על הפרק. ולא פעם דיברו גם על הנושאים הללו. ואני זוכר את קו המחשבה שלהם שממש - "והיו תואמים מלמעלה".

עוד סיפור שלא שמעתי בעצמי, ואיני יודע כמה זה נכון. רק שמועה שמעתי, שהאדמו"ר מבעלזא גם בו הפצירו לצאת לחו"ל, והוא אכן הסכים. וסיפרו, שהאביר יעקב עלה לביתו וביקש ממנו שלא יסע לחוץ לארץ. והרבי מבעלזא אמר לו, שאכן לא היתה לו כלל הווא אימינא לנסוע.

שמעתי מהר"ה ר' זאב דערברמדיקר שהיה מהחסידים המקורבים ביותר לרבי, שבתקופה לפני פרוץ מלחמת סיני, בזמן שהתרחשו

הפיגועים של הפדאיון וכו'. נכנס לרבי להתייעץ עמו בדבר מסוים, ובהכנסו לחדר ראה את הרבי האביר יעקב מסתובב בחדרו הלון ושוב כשהוא אחוז שרעפים. כראותו זאת עמד בצד החדר והביט ברבי כשהוא מבוהל כולו, לאחר כמה דקות הבחין בו הרבי, ופנה אליו ואמר, צדיקים אמרו - הרמ"מ מרימנוב, ההוסיאטינר זיידע, [האדמו"ר מהוסיאטיץ הזקן] - שהם אינם יכולים לסבול את מלחמת גוג ומגוג שתהיה לפני הגאולה, שכל כך הרבה דם יהודי ישפך ודחו את זה לזמן מאוחר, וכנראה - הפטיר הרבי - שהם השאירו את זה על כתפיו. מסתמא הוא התכוון גם לשואה, שהיתה חלק מההכנה, והצרות הללו הם המשך. הוא לא פירש את כוונתו, אבל זאת אמר שהשאירו את זה על הגב שלנו."

מחוג הקנאים שהיו בירושלים, כל היהודים שהגיעו לארץ היו אחוזי תדהמה מהמדינה, כולם הלא באו מהמלחמה, וגם אלו שהגיעו עוד קודם, כל משפחתם קהילתם ומכריהם נשארו שם.

אכן, זה היה המצב אז. ולכן ראו זאת כנס שקרה לנו, לא דנו האם זה אתחלתא דגאולה או שזה לא, אבל נס שקרה לנו, שיש מדינה, שיש ליהודים להיכן להגיע, אנחנו לא יכולים לעכל את זה. אנחנו לא מבינים מה היה. באו אז ילדים שבורים, ויהודים שבורים, מאשוויץ, וכל שאר המחנות. ר' יחזקאל סרנא - אתם יודעים איך שדיבר על המדינה? הוא דיבר אז בפירוש אתחלתא דגאולה. ככה זו היתה המציאות. אחר כך לאט לאט, ראו מה שהציונים עושים, נגד הדת וכל הדברים האלו, ואז ירדה ההתלהבות מכל העסק הזה, אבל ההתחלה היתה אחרת."

- "ויששת הימים?"

"אחר כך בששת הימים היה סיפור אחר לגמרי.. נהיה להיפך, בעקבות כל הניסים התחילה התעוררות התשובה, כל תנועת התשובה התחילה אז. והשמחה שהיתה אז, בשחרור הכותל המערבי ושאר המקומות הקדושים היתה גדולה עד מאד, כולם שמחו, גם אלו שלא שייכים לציונים שמחו.

ה' יעזור ויתן בלבנו אהבת ארץ ישראל, ושתזכו להצלחה מרובה, וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל."

כעת אנו דנים לאיזה ישיבה לשלוח את חתן הבר מצוה, ואתם הלא יש לכם ידיעה מהנעשה בעולם הישיבות, תנו לנו עצה", והתישב הפוניבוז'ער רב והחל חושב כשכולו מרוכז, לאחר דקות ארוכות, השיב "וויסט איער וואס, מיר וועלען אליין עפענען א ישיבה" - אתם יודעים מה, אנחנו בעצמינו נפתח ישיבה]. בתקופה ההיא עדיין לא היה במוסדות פונוביז' ישיבה לצעירים, וכך בביתו של האביר יעקב התקבלה ההחלטה לפתוח ישיבה לצעירים, עבור שלי הקטן תהיה ישיבה, והרב קרא להרה"ג ר' מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל ששימש אז כמג"ש בישיבת תפארת ציון, וכן מרן הרה"ג רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל ששימש כמג"ש בישיבה בכפר סבא, ששימשו כמג"ש בישיבה החדשה, ובמשך השנים כאשר נפגשתי עם שני גאוניו אלו זכרו לי ימי נעורי באומרם אתה הינך התלמיד הראשון בישיבה קטנה פונוביז'.

לרב [מפונוביז']

היה מוסד בית אבות, ובפתיחת הישיבה הוציא את כל בחורי הבית אבות שלמדו בתפארת ציון והעבירם ללמוד בישיבה

החדשה, מלבדם היינו עוד ארבעה בחורים בסה"כ."

בסיום הדברים חוזר אדמו"ר שליט"א לנושא העיקרי עליו נסבה שיחתנו:

"אני זוכר בת"א את יום הכרזת המדינה, מי לא רקד אז ברחובות, כל הרבנים, כל הגדולים, כל האדמו"רים, כולם רקדו, אני לא רוצה להיכנס לפוליטיקה, אבל באמת קשה היום להבין את הלך הרוח של היהודים בארץ. חוץ

ארץ תורתנו או תורת ארצנו (ג)

הרב בעלזאל גנז

בתשובת דבר זה יש צורך להרחבה גדולה, אבל ננסה לכתב אפס קצוהו בהסבר הסוגיה.

נקודת המוצא של שואל השאלה הנ"ל היא, שהאדם והעולם שאנו מכירים בצורתם היום – הם אלו שהיו גם קודם החטא.

יתרה מכך, ההנחה היא שגם צורת התורה ומצוותיה שאנו מכירים היום בהתאמתה לפי מציאות העולם בו אנו חיים היום – היא אותה צורה של תורה שהייתה קודם החטא, שהרי חז"ל גילו לנו שגם אדה"ר נצטווה על התורה. "ויקח ה"א את האדם וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה". ואמרו חז"ל (מק"י) (ס) "לעבדה – זו מצוות עשה, לשמרה – זו מצוות ל"ת". וא"כ נשאלת השאלה, איך למשל קיים אדה"ר בג"ע את המצוות התלויות בארץ למשל, כשלא היה לו שום עיסוק בעבודת האדמה, או את מצוות השחיטה וניקור החלב וטריפות, בשעה שקבל את

מאכלו מהמלאכים? ועוד, כיצד יתכן שדבר שהוא עונש – כעבודת האדמה – יהפך למצווה [בא"י]?

אבל האמת היא, שמבואר בספרים הקדושים העוסקים במצב האדם העולם והתורה קודם החטא, שאמנם מטרת הבריאה ועבודת האדם קודם החטא ולאחריו הייתה אותה מטרה, אלא שהדרך למימוש המטרה והכלים להשגתה [קרי- מצוות התורה ופרטי הבריאה המשמשים לקיום המצוות] השתנו. ושינוי זה חל כתוצאה מהשינוי העצום שנוצר בצורת האדם, העולם והתורה עקב חטאו של אדה"ר.

לאחר המאמרים הקודמים שבהם עסקנו בנושאים החשובים – הראשון בעניינה המרכזי של א"י בתורה, והשני במהות צורת החיים בא"י – שומה עלינו לבאר ולהרחיב כעת בשאלה עקרונית העולה מאליה.

לאחר שביארנו במאמרים הקודמים שבא"י יש מצווה לבנותה ולהפריח את אדמתה ולשכללה בכל דבר שיש בו משום ישובו של עולם, וכדברי החת"ס (סוכה נז), שלא רק שאין הדבר סותר ללימוד תורה, אלא שלימוד תורה נדחה מפני מצווה זו הקיומית, כפי שהיא נדחית מפני תפילין כבועז ראש הסנהדרין שורה את גרנו בלילה, וראיות נוספות שהבאנו כמו ר' ינאי שנטע ארבע מאות עצים מפני ישוב א"י כמו שכתב הראב"ד בב"ב יד. – עולה מאליה תמיהה גדולה.

הרי לכאורה, כל עצם

ההתעסקות בעבודה גשמית ובישובו של עולם אינו אלא עונש על חטאו של אדה"ר, שקודם שחטא היה בגופו בגן עדן, ללא שום דאגות פרנסה, שהרי המלאכים היו צולין לובשר ויין, ובגד לא היה צריך, וכנראה שלא היה צריך גם קורת גג לראשו לפגעי מזג האוויר וכדומה, והיה חי ללא טרדות כלל. ורק כתוצאה מחטאו – נתקלל, ונאלץ לרדת לארץ ולהטרוך בכל עניני קיום חיוני.

א"כ לא יובן לכאורה כיצד כל זה – לאחר החטא – הופך להיות מצווה?

מ"ע ולשמרה זה מל"ת. והיה מקיים תרי"ג מצוות ברוחניותם."

נמצאנו למדים, שצורת האדם ועבודת ה' שלו בתורה ומצוות במציאות החדשה של העולם לאחר החטא - אינה רק עונש במוכן שעד עתה בג"ע צלו לך בשר ויין, ומעכשיו לך

תעבוד קשה בזיעת אפריך, אלא שלאחר שהיה עולם קודם החטא מזוכך, והרע והטוב היו נפרדים, החטא גרם שיתערבו הטוב והרע, והתגשם האדם והעולם, וגם התורה 'התגשמה' לצורתה שאנו מכירים היום ואל תתמה על כך, שהרי התורה קיימת בכל הדרגות, הייתה תורה קודם בריאת העולם שבה השתעשע הקב"ה, והייתה תורה של המלאכים שלא רצו לתת למשה, והרי בדרגות אלו וודאי לא היה עיסוקם של המלאכים שור גשמי שנוגח פרה וכדו' [וכטענת משה רבנו אליהם - 'זכי אב ואם יש לכם?'], והייתה תורה של האבות לפני מתן

תורה שגם קיימה בדרגה רוחנית שונה מלאחר מתן תורה, כיעקב אבינו שבפיצול המקלות קיים מצוות תפילין [כדברי הזוהר וכעוד] והתיקון הרוחני שהיה צריך אדה"ר לעשות קודם החטא במצוות עשה ול"ת, הפך לתיקון עשה ול"ת כבריות גשמיות כמו תפילין וקרבות מבשר בהמה גשמית ומצה מחיטה גשמית וכו'.

ומבואר בשל"ה, שארץ ישראל של מטה היא היא כנגד גן עדן של מעלה, והעבודה שנעשתה ע"י אדה"ר קודם החטא בג"ע באופן רוחני בגופו הרוחני - אחר החטא נעשית בארץ ישראל הגשמית של מטה בגופו הגשמי. והיא היא !

וז"ל השל"ה (שער האומיות מנ) -

"קדושת המקום נוהג בארץ. זכר לדבר בבריאת אדם שהיה קדש. ויניחהו בג"ע, וכשקלקל גורש מג"ע ונתקן באומה הישראלית

וכמו שכותב הרמח"ל (דעת מצוות ט" קכו) :

"והתורה העידה על אדם שהיה שם [בג"ע] והיה אוכל ונהנה מן הפירות הצומחים שם. ואמנם, כיון שהמקום אנו רואים שהוא עכשיו [לאחר החטא] מדור לנשמות [בלבד, משא"כ קודם החטא היה גם לגופים - ב.ג.], צריך שהפירות שהיו שם, לא היו דברים גשמיים וגסים כמו שהם הפירות של העוה"ז, אלא יותר דקים מאד מאד, וכערך האוויר לגבי העפר לפחות. והאכילה שם [בג"ע] של אדה"ר לא יתכן לגוף עב וגם כאשר הוא היום הזה, אלא לגוף דק וכמעט רוחני וכגופו של אליהו וחנוך. וכו'."

"כי הגופניות של אדה"ר קודם חטאו היה בערך הרוחניות אשר לו עתה. צא וחשוב הרוחניות שלו איך היתה... בקשו מלאכי השרת לומר לפניו קדוש וכו'."

גם צורת התורה והמצוות היו אחרת לגמרי כמבואר בשל"ה (לא"י) - "והנה התורה אחת, כי אף גשמיותה בבחינת מעשיה היו ראויים להיות רוחני [כלומר קיום המצוות המעשיות, היה צריך להיות ברוחניות ולא בגשמיות כמו היום - ב.ג.]. כמו שכתב הפרדס איך היה עסק אדה"ר וקיום המצוות בג"ע וכן יהיה לעתיד וכו'. וכן נברא האדם להיות כולו שכלי אף בגופו וכו' וצפה ג"כ הקב"ה וראה כי יתמעט האדם, דהיינו שגופו יעשה חמרי ומעשה התורה יתגשמו, מה שהיה בתחילה שוה גוף ונשמה בבחינת שני מאורות, עתה נתמעט אור האחד [הגוף] וכו'. כן המעשים [נהיך] גשמיים [לאחר החטא - ב.ג.]."

עוד כתב השל"ה (כי ט"ה, צ) -

"ולא היה לו [לאדה"ר] צורך לעסוק בשום עסק רק לעסוק בעבודה אלוקית, כי לזה הושם בגן עדן 'לעבדה ולשמרה', לעבדה זה

תלוי בגלות, ובכייטול הגלות יבוטל" - עיין במאמרנו הקודם את מכתבו בשלימות, ופוק חזי מאן גברא רבה דקמסהיד ביה.

הנקראים אדם ע"י התורה, נתן להם ארץ הקדושה שהיא מקודשת מעין קדושת ג"ע. כמו שכתוב ביחזקאל 'ארץ הלזו הנשמה הייתה כגן עדן'."

וכמו כן מובנים ביותר דברי המדרש התמוהים במבט ראשון שהבאנו (ויקרא רבה כה) על הפסוק "וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל" - "...כך כשהיו ישראל במדבר מ' שנה היה המן יורד, הבאר עולה להן והשליח מצוי להן, וענני הכבוד מקיפות אותן ועמוד ענן מסייע לפניהן. כיון שנכנסו ישראל לארץ אמר להם משה: כל אחד ואחד מכם יטעון מכושיה ויפוק וינצב ליה נציבין [יצא ויטע לו נטיעות]" - ע"כ דברי המדרש.

עוד כתב השל"ה (מסכת תענית פרק מריה לור אות דא) -

"כי תכלית הבריאה הייתה לעבדו יתברך, כמו שכתוב 'ויקח ה' את האדם וינחהו בג'ע לעבדה ולשמרה'. הרי התכלית היא לעבודה. ואח"כ כשגורש מג'ע, מ"מ לא נתבטל התכלית הזו. שהרי כתיב 'וישלחהו ה' מג'ע לעבוד את האדמה אשר לוקח משם'. הרי שנשלח כדי לעבוד שהוא סוד העבודה. ודבר

מבואר בשל"ה, שארץ ישראל של מטה היא היא כנגד גן עדן של מעלה, והעבודה שנעשתה ע"י אדה"ר קודם החטא כג'ע באופן רוחני בגופו הרוחני - אחר החטא נעשית בארץ ישראל הגשמית של מטה בגופו הגשמי

וע"פ דברינו הכל ברור ונהיר בס"ד.

זה צריך התבוננות, אלו לא חטא היה עניין העבודה רוחנית בג'ע סוד האחדות, וכשחטא ונתגשם, ומן האדם נעשה אדמה, אז תקנתו היא הגירוש. שיתפזר אנה ואנה לזכות אנשים ולהחזירם לעבודת הש"ת. וזהו סוד 'לעבוד את האדמה'. והנה עניין ארץ ישראל היה דמיון וצל לעניין ג'ע, וכל מה שאירע באדם אירע בא"י בחורבנה וכו'."

ויתקיים בנו הנאמר ביחזקאל לו -

"כה אמר אד-ני ה' ביום טהרי אתכם מכל עוונותיכם, והושבתי את הערים ונבנו החרבות. והארץ הנשמה תעבד תחת אשר הייתה שממה לעיני כל עובר. ואמרו הארץ הלזו הנשמה, הייתה כגן עדן, והערים החרבות והנשמות והנהרסות בצורות ישבו. וידעו הגויים אשר ישארו סביבותיכם, כי אני ה', בניתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני ה' דברתי ועשיתי". אכ"ר. ■

וע"פ כל הנ"ל מובנים מאד דבריו הנוקבים של הגה"ק ר"א מגריידיץ זיע"א תלמידו של הגרע"א שהבאנו במאמר הקודם בשם הספורנו על הפסוק "עת לחננה כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו" - "שנגלו לגלות מחמת מאיסת הארץ, ובתיקון זה יבוא הגאולה. ורצית ה' ארצך בזכות המתנות (ליקוט שמלג), 'שבת שבות יעקב' באין זכות הרבה". ובסיום דבריו הנוראים - "ויש לראות גודל התכלית בזה שהקליפה גובר גם בצדיקים היותר גדולים לבטל הטוב הזה, יען שכל כח הקליפה

תהיל תכלת
מצוות ציצית בשלמות!

הגאון רבי שמואל גדל שליט"א
בן הגאון רבי גדליה זצ"ל מגדולי תלמידי מורן החור"א זיע"א
בשנים האחרונות נמצא שיש חלוקן בשם פורפורה, וזה נראה שממנו יצרו את התכלת. לי אכן ספק שהיהיה זהה הוא נכון, זה החילוקן שבמנו יצרו את התכלת, זה ששמו פורפורה.
כל אדם בר דעת שרואה את העובדות, ידע לקרוא את המפה, לא יטיל ספק בזה.

עדיין מסתפק? תגלה נכח וקפ! קוד גאון במספור תלמידי!
קו תלמידי - קו אידע תלמידי

0799-1000-65

זכרתם
אדם - אברהם - נח
אדם - אברהם - נח

אתחלתא דגלותא, ואתחלתא דגאולה

הרב מאיר גולדמינץ

ברחו שארית העם למצרים, והגלות הגיעה ל'שלמותה'.

ואם נתבונן במבט רחב יותר, נמצא כי תהליך הגלות היה ארוך הרבה יותר, ונמשך מאות שנים –

תחילה בימי יהוא, גלו שניים וחצי השבטים שבעבר הירדן, כמבואר במלכים (ג' י' ג-ג) – "בַּיָּמִים הָהֵם הִחֵל ה' לְקַצֹּת בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּכֶם חֲזָאֵל בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל. מִן הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ אֶת כָּל אֶרֶץ הַגִּלְעָד הַגְּדִי וְהָרְאוּבֵנִי וְהַמְנַשִּׁי מְעַרְעֵר אֲשֶׁר עַל נַחַל אַרְנֹן וְהַגִּלְעָד וְהַבְּשָׁן".

לאחריהם, בימי פקח גלו ערי הצפון, כמבואר במלכים (ב' טו כט) – "בַּיָּמִי פָקַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בָּא תַגְלֵת פְּלֶאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּקַּח אֶת עֵינֹן וְאֶת אֶבֶל בֵּית מַעֲכָה וְאֶת יְנֹחַ וְאֶת קַדְשׁ וְאֶת חֲצוֹר וְאֶת הַגִּלְעָד וְאֶת הַגְּלִילָה כֹּל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וַיִּגְלֶם אֲשׁוּרָה".

ולבסוף, בימי הושע בן אלה, חרבה ממלכת ישראל וגלו עשרת השבטים, כמובא במלכים (ז' י"א-י"ב) – "וַיַּעַל מֶלֶךְ אַשּׁוּר בְּכָל הָאָרֶץ וַיַּעַל שְׁמֶרֹן וַיִּצַר עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית לְהוֹשַׁע לָכֵד מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת שְׁמֶרֹן וַיְגַל אֶת יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה וַיֵּשֶׁב אֹתָם בַּחֲלוּחַ וּבְחֶבְרוֹן נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מְדִי" נִישׁ לַצִּיּוֹן, כִּי מְבוּאֵר בַּפְּסוּק, שְׁגַם שֶׁם הַמְּצוּר נִמְשַׁךְ כַּמָּה שָׁנִים].

חורבן מלכות יהודה, שעליה אנו צמים, התרחש כמאה וחמישים שנים אח"כ, וגם בתהליך חורבנה היו אירועים ושלבים נוספים שלא נקבע עליהם צום, כגון כיבוש ירושלים על ידי נבוכדנצר, גלות החרש והמסגר, ועוד.

גם חורבן בית שני היה בשלבים, כידוע לכל העוסקים ב'זכור ימות עולם', כאשר על שלושה

ארבעה צומות הם: הצום הרביעי, והצום החמישי, הצום השביעי והצום העשירי.

הצום העשירי הוא עשרה בטבת, שבו סמך מלך ככל את ידו על ירושלים והביאה במצור ובמצוק.

הצום הרביעי הוא שבעה עשר בתמוז, וחמישה דברים ארעו בו: נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והובקעה העיר ירושלים, ושרף אפוסטומוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל.

הצום החמישי הוא תשעה באב, וגם בו ארעו חמישה דברים: נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב בית המקדש הראשון, וחרב בית שני, ונחרבה ביתר, ונחרשה העיר.

והצום השביעי הוא שלושה בתשרי, "שבו נהרג גדליה בן אחיקם, ונכתבה גזלת ישראל הנשארה, וסבב להם גלותן" (לשון הרמב"ם סהלכות מפניות פרק ה' הלכה ג).

ולכשנתבונן בדברים, נראה כי גלות ירושלים לא התרחשה כיום אחד. התחולל אז תהליך שלם שהוביל לגלות, ועל כל שלב אנו צמים –

השלב הראשון הוא המצור על ירושלים, שארע בעשרה בטבת בשנה התשיעית לצדקיהו. השלב השני היה פריצת חומות ירושלים, שארעה בחודש תמוז בשנה העשתי עשרה לצדקיהו. לאחר מכן נמשכה המלחמה בתוך חומות העיר, עד שבתשעה באב של אותה שנה הציתו הבבלים את ההיכל, והגלו את ישראל לבבל, ועדיין נשארה דלת העם בארץ ישראל לכורמים וליוגבים. ובחודש תשרי בשנה שאחריה, כאשר מת גדליה בן אחיקם,

נמצאנו למדים, כי תהליך הגאולה של בית ראשון נמשך למעלה מארבע מאות ושמונים שנה, עד שהגיע לשיאו.

כך גם בבית שני:

התהליך התחיל בהכרזת כורש - "מי ככם מפל עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלם אשר ביהודה ויבן את בית ה' אלהי ישראל הוא האלהים אשר בירושלם".

אח"כ כורש ביטל את הרשות לעלות לארץ ישראל, ואחשוורוש מנע את בנין המקדש כל ימי מלכותו.

שמונה עשרה שנים אח"כ, בימי דריוש השני, נבנה בית

וזה לעומת זה - כשם שהגלות התרחשה בשלבים, כך גם הגאולה הולכת ומתקדמת בשלבים:

כך היה בגאולת מצרים, כך היה בבית שני, וכך גם בגאולה השלישית.

וזה לעומת זה - כשם שהגלות התרחשה בשלבים, כך גם הגאולה הולכת ומתקדמת בשלבים:

כך היה בגאולת מצרים, כך היה בבית שני, וכך גם בגאולה השלישית.

בגאולת מצרים,

אתחלתא דגאולה היתה בהתגלות ה' אל משה בסנה, ואמירתו אליו - "ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחיתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסים".

לאחריה באו עשר המכות, שנחתו על המצרים במשך כמעט שנה שלמה,

אחריהם באה יציאת מצרים בליל הסדר הראשון של עם ישראל, עם הקרבת קרבן פסח, לאחריה - קריעת ים סוף, בשביעי של פסח, לאחריה מתן תורה, כעבור חמישים יום מייציאת מצרים,

כעבור ארבעים שנה נכנסו בני ישראל לארץ ישראל,

שבע שנים של כיבוש ושבע שנים של חלוקה, ירידות ועליות לאורך כל ספר שופטים,

ובנין בית המקדש הראשון רק ארבע מאות ושמונים שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים

(מלכים ב' 16).

המקדש השני.

רק כאשר הגיע נחמיה נבנו חומות ירושלים הפרוצות.

ורק מאתיים שנה לאחר מכן, בזמן המקבים, קמה מלכות ישראל של בית שני - מלכות החשמונאים.

וכך גם בית שלישי, ההולך ונבנה לנגד עינינו.

התהליך האהי מוביל,

שבתחילה יהיה מעט קיבוץ גלויות.

עם הזמן יקומו ישובים, כפרים וערים,

אח"כ יוסף ה' שנית ידו, וישיב רבבות אלפי ישראל לארצם,

אח"כ יקום לעם ישראל שלטון בארץ ישראל,

אח"כ ישחררו עוד חבלי ארץ, ואת ירושלים,

ואח"כ יבנה המקדש.

ודבר זה מופיע במסכת מגילה יז: יח. -

"ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים? דכתיב (ויקרא לז ט) 'ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא'.

וכיון שנתקבצו גליות, נעשה דין ברשעים, שנאמר (ישעיה א כה) 'ואשיבה ידי עליו ואצרוף כבור סיגין', וכתיב (ישעיה א כו) 'ואשיבה שופטין כבראשונה'.

וכיון שנעשה דין מן הרשעים, כלו המינים וכולל זדים עמהם, שנאמר (ישעיה א כח) 'ושבר פושעים וחטאים יחדיו'.

וכיון שכלו המינים, מתרוממת קרן צדיקים. דכתיב (פסילים עה יא) 'וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק'. וכולל גירי הצדק עם הצדיקים, שנאמר (ויקרא יט לג)

'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וסמך ליה וכי יגור אתכם גר'.

והיכן מתרוממת קרנם? בירושלים. שנאמר (פסילים כג ו) 'שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך'.

וכיון שנבנית ירושלים, בא דוד. שנאמר (סוף ג ט) 'אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם'.

וכיון שבא דוד באתה תפלה, שנאמר (ישעיה נו ז) 'והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלת'.

וכיון שבאת תפלה באת עבודה, שנאמר 'עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי'.

וכיון שבאת עבודה באתה תודה, שנאמר (פסילים כג) 'זובח תודה יכבדני וכו'".

הלקה המרכזי העולה מכל הנ"ל, הוא שיש תהליך, יש סדר, ויש זמן לכל

דבר. צריך להכיר בכך שהתהליך כבר התחיל. ארץ ישראל נותנת פירותיה, גלויות ישראל מתקבצות, ועדיין לא זכינו להשבת המשפט,

טרם נעשה דין ברשעים, ועוד לא התרוממה קרן הצדיקים, והמקדש עדיין חסר.

הגאולה עוד לא הגיעה לידי תכליתה, אך היא בהחלט התחילה.

בע"ה נזכה לראות ולממש גם את המשכה, עד שנגיע לשלמותה. ■

הלקה המרכזי העולה מכל הנ"ל, הוא שיש תהליך, יש סדר, ויש זמן לכל דבר. צריך להכיר בכך שהתהליך כבר התחיל. ארץ ישראל נותנת פירותיה, גלויות ישראל מתקבצות, ועדיין לא זכינו להשבת המשפט, טרם נעשה דין ברשעים, ועוד לא התרוממה קרן הצדיקים, והמקדש עדיין חסר

הרב עובדיה יוסף:
"חוב נמור על כל מי שחרד לדבר ה' לעלות לארצו הקדושה".

הרב יהושע בנימין זילבר:
"גם בתקופה זו בשלטון החופשים לא נפטרו ממצוה זו...".

ספר חדש

חובת העליון לארץ ישראל

גדולי התורה והחסידות קוראים לעם ישראל לעלות לארצו הקדושה

הרב שלמה זלמן אוירבך, שרת ציץ אליעזר, התאם סופר, היעבץ, התשכ"ז, המכתב מאליהו, האדמו"ר מצאנז, הרב יוסף חיים זוננפלד, הרב איסר יהודה אונטרמן, האדמו"ר סגור, האדמו"ר מוסקטשוב, הציב מחולין, הרב משה כלטון הבן, הרב יצחק אלחנן העדר חמד, ועוד רבנים הקוראים לעליה לארץ ישראל.

להשגת הספר 052-7673321

בשורה חשובה ומרגינה לכבוד התורה ולומדיה!

כרגל הוצאת הקונטרס הנפלא 'מדינה על פי תורה', היוצא לאור על ידי אגודת 'קדושת ציון', ובו מובאת בבחירות דעת מרנן ורבנן מאורי האומה בדורות האחרונים, אשר באו בקריאה ודרישה, שהוקת התורה הקדושה - היא ואין בלתי צריכה לשמש כחוקת המדינה.

לרגל הוצאת הקונטרס יתקיים ערב השקה מעניין ומשודר
בליווי מסיבת חנוכה חגיגית

בליל זאת חנוכה, ליל שישי פרשת מקץ
בשעה 20:00.

בתכנית - הרצאות מיוחדות,
נאומים וסקופים נדירים.

כמורכב נדון באופן מרתק כיצד
צריכה להתנהל מדינת הלכה במצב
כמו מגפת הקורונה.

לצפייה: נא שלח דוא"ל לכתובת kdst.office@gmail.com
עם המילה רישום.

כמו כן יהיה ניתן לצפות בשידור חי ובשידור חוזר
באתר האגודה.

ביוטיוב יהיה ניתן לצפות דרך אתר היוטיוב של מורנו
הגאון רבי יואל שוורץ.

להאזנה בטלפון 079-5383396 או ב-079-9509200

מחכים לכם!

בברכת התורה,

אגודת 'קדושת ציון' - התאחדות החרדים
לדרישת ציון על טהרת הקודש

איזם נפוצה מאד בקרב מילים חדשות אלו, כמו, למשל, במקרה של פמיניזם).

כותב השאלה בדבר ה'ציונות' נמשך, יחד עם רוב העולם, דרך תהליך שכזה לתוך מבוך ללא מוצא. הבלבול שנוצר במקרה שלנו השפיע במיוחד על ציבור תופשי התורה ויראי השמים.

קצת היסטוריה: לאורך כל שנות שהותנו מחוץ לארצנו, בתקופות שבהן לא נראתה באופק כל דרך להגשים את חלום שיבת ציון, התמדנו להזכיר בתפילותינו את שוב השם לציון ברחמים, את קיבוץ הגלויות, את הגאולה ואת בנין בית המקדש. את תמיכה האמורה ביטאנו תמיד במילים נכבדות, עתיקות-יומין.

עד לפני כ-130 שנה. באותם ימים, רעיון ה'לאומיות' שהחל להתחזק ברחבי העולם, מצא לו לקוחות נאמנים בדמות היהודים המתייסרים תחת עולה של אירופה.

הכיסופים המסורתיים של עם ישראל לארץ ישראל היו ידועים לכל. מי שהכירו את דברי הגאון מוילנה, ואת כתבי הרב צבי הירש קלישר, הרב יהודה אלקלעי ואחרים, חזרו ולמדו את העניין והתאמצו לחשוב איך אפשר יהיה לשוב ולישב את ארץ ישראל. לא היתה להם סיבה בעולם להקים תנועה, לתת שמות או לחדש מילים למשימה זו.

אבל לצדם היו גם אחרים. יהודים שרחקו מדרך התורה, ולמרות זאת ביקשו - ממניעים זרים או מעורבים - לאמץ לעצמם את שיבת ארץ ישראל

בגליון שעבר, הופיע במדור זה מכתבו של ר' אברהם שוסטריס מרמת בית שמש, אשר עורר הדים רבים. הרב שוסטריס העלה על השולחן את המונח החדש 'ציונות', וטען כי מונח זה איבד את יכולתו לשמש כמילה מובנת בעברית בשל הקונוטציות השונות שהוא מעלה בקרב ציבורים שונים, עד שמה שנתפס אצל חלק מהציבור במונח מסוים - נתפס אצל אחרים כהפך המוחלט, והוא הציע למצוא מונח אחר עבור כמיהתו של עם ה' לשוב לארצו, מונח שיבדל אותו מהקשר הרווח היום לתנועת הציונות המדינית, אשר ראשיה בקשו להפוך אותנו לעם ככל העמים. החודש נביא תגובה לדבריו מאת ש' סלייטר, ירושלים -

באשר ל'ציונות'

אכן. יש מילים שאין להם זכות קיום, ובכל זאת הן קיימות, צצות להן בכל פינה ומטעות את הבריות. כך למשל, כשמישהו מבקש להנחיל לעולם 'ערך' חדש - ערך שגם לו עצמו אין זכות קיום - הוא נעזר במילה חדשה, מבריקה, שעל ידה ימשוך אוהדים ל'ערך' החדש שלו. [הסימט

לקנות דירה בארץ ישראל?
ניתן לראות את הדברים בהרחבה בספר החדש שיצא עתה לאור בהסכמת גדולי ישראל - 'בית ראובן' הסדרין לקניית בית בשמחה ובקלות.

אפשר להשיג הספר
הרב יהודה טאוב 055-6785647
8436092@gmail.com

ירחון בשם "מידסטרים", שמצהיר על עצמו שהוא "כתב־עת ציוני". בעמוד השער מתומצתת משנת הירחון: "הציונות, בעינינו, היא העמדת הסטטוס־קוו היהודי במבחן ועימות מתמיד עם בעיות הקיום היהודי" - ראו זה פלא: הוציאו את ציון מהציונות!

כותב נכבד, הגע בעצמך: אילו היו יהודים אחדים מחליטים ששבת, למשל, היא רעיון טוב, אבל עדיף בלי כל המצוות המכבידות, והיו מקימים חברת "שִׁפְתוֹת" הדוגלת בשבת כערך עצמאי והיו יהודים מתבוללים מתלהבים ונמשכים לתנועה, ואולי אפילו מגיעים דרכה לשמירת התורה והמצוות - האם היינו מעלים על דעתנו לכבד את התנועה הזאת ביחס? האם היינו חוברים אליה, על תקן "השבתות־הדתית", או מתנגדים לה, כנציגי ה"אנטי־שבתות", עד לרמה שהיינו - חלילה - שונאים את השבת?! האם היינו מחפשים לה שם חדש, כאשר היו מתרבות סביבה המחלוקת?!

אין צורך במילה חדשה, יען כי מעולם לא היה צורך במילה הקודמת. הגיע הזמן להוציא את המושג הזה לגמלאות שלא על־מנת למלא מקומו כלל. תראה שהוא לא יחסר לאף אחד.

- כי הכמיהה לציון אינה טעונה שיום מחדש, והיום ב"ה אפשר להביא לה מזור: לשוב לציון, לבנותה ולחזקה.
  - והשנאה לעם ישראל שנאה, אשר שום מיתוג לא יעקור אותה מלב האומות.
  - ומצוות התורה נצחיות.
- ש' סלייטר

כמטרה. הם דגלו בחזרת העם היהודי לארצו, ציון, ובהקמת ישות פוליטית־ריבונית בה ככל הגויים. הללו צריכים היו להוליד "תנועה" ולתת לה שם. ויקרא שמה בישראל: 'ציונות' [היא 'ציוניזם'].

והמונח חדר לשורות העם והתפשט אפילו אצל רבים משומרי המצוות. הרי לאורך שנים רבות, ייצג המונח את הרצון ואת המפעל של בניין בית לאומי ומדינה עצמאית על אדמת ארץ ישראל. כוונה ראויה לכל הדעות. לא פלא שגם יהודים שכלל לא רצו לוותר על מצוות התורה, שָׁפּוּ פעולה.

והנה, בורא העולם סיבב את הסיכות - הצהרת בלפור, ועידת סן רימו, הצבעת האומות המאוחדות - הכל בדיוק כמובטח, שחזרתנו לארץ תהיה דרך רשיון האומות. וחזרנו. נפתחו שערי ארץ ישראל לעם ישראל! ולמי ישראל לטעות, ניתנה האפשרות ליחס את ההצלחה למאמצי המפעל הציוני. [ומי מאתנו ידע באמת להגיד איך נידונו מאמצים אלה בשמים?].

אלא שאצל יהודים רבים החרדים באמת לדבר ה', המיט המהלך הזה אסון ממש. התנגדותם הנמרצת לכל פעילות של גלויי־ראש עם כוונות מפוקפקות, מנעה ועדיין מונעת מהם, לפעמים לחלוטין, להכיר ביד השם המסבבת את כל הסיבות. עד היום, רבים מהם אינם מבחינים בציון הנכספת והנחמדת המסתתרת מאחורי ענן ה'ציונות'.

אכן, זכינו לאחרונה וקמה אגודת 'קדושת ציון' הפועלת לתקן את המצב הזה, ואולי הגיעה העת להוסיף אל מכלול צעדיה את גניזת ה־ציונים הבעייתיים שלנו: ציונות.

בשבעת העשורים האחרונים אָבְּדָה המילה 'ציונות' - לכל הדעות - את דרכה, ואפילו תנועה אֵין. ראיה לדבר: בארצות־הברית יוצא לאור

הגיע זמן חנוכת הבית הרב שמואל קרלינסקי

קטן. לכן, כשם שעושים שמחה וסעודה בחנוכת המקדש, כך מצווה לעשות שמחה וסעודה בחנוכת בית יהודי בארץ ישראל.

בסעודת חנוכת הבית מקימים מצוות עשה מהתורה לשמוח שנה שלמה לאחר שזוכה אדם לבנות את ביתו בארץ ישראל. זוהי מצוות עשה שכלל אינה ידועה לרבים, אף שהיא כתובה במפורש ברמב"ם (ברשימת המצוות שצפחה הלכות מלכים). מטרת המצווה היא להודות לה' על הזכות להתיישב ושיבת קבע בארץ ישראל, ב"ה זכינו להוציא על כך ספר נפלא 'בית ראובן', בו הרחבנו רבות על מצווה זו.

הבית במקדש

את הקשר בין בית יהודי לבית המקדש אנו מוצאים במיוחד **בהלכות חנוכה**. בחנוכה חייב כל

אחד להדליק את הנרות דווקא בביתו, ולא בבית הכנסת או ברחוב או אצל השכנים וכדומה, מה שלא מצאנו בשאר מצוות (לדוגמה, מזה צפחה ניתן לאכול בכל מקום). מדוע?

מבאר הגרש"ז אויערבך זצ"ל (הלכות שלמה, מועדים א' יג' ע"ב): "נרות חנוכה, מלבד מטרת הפרסומי ניסא, הם גם המשך של המנורה של בית המקדש, כמבואר ברמב"ן (במדבר ט' ב') וכמו שאומרים 'הנרות הללו קודש הם', לכן תקנו להדליק אותם דווקא בבית שהוא מעין בית מקדש".

שמונת הימים האלו, שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו – ימי שמחה והלה, ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין **חנוכה** (רמב"ם מגילה ותוכה ג' א'). **בטעם השם חנוכה** כתבו המפרשים – על שם חנוכה המזבח, שכן לאחר שהיוונים טימאו את המזבח ואסרוהו, בני חשמונאי היו צריכים לגנוז את אבניו ולבנותו מחדש (ו"א"ו ט"ו ס"ג סימן שסג, מהרש"א שם כ"א).

מעניין הדבר, שעד היום אנו עושים זכר לחנוכות: א. לחנוכת המשכן – לא אומרים תחנון בתחילת חודש ניסן. ב. לחנוכת בית ראשון – לא אומרים תחנון בין יום כיפור לסוכות. ג. לחנוכת בית שני של חשמונאים. ד. "א שט"ו באב הוא גם שמחה על חנוכת בית שלישי בב"א.

כתב הרמ"א (תרע"ב) – "י"א שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות (בחנוכה), משום דבאותן הימים היה חנוכת המזבח" (מהר"א מפלא"א). וחנוכה טעונה שמחה, ואין שמחה ללא אכילה ושתייה (מ"ק ט).

חנוכת הבית

אחד הטעמים המובאים בפוסקים (יד אפרים 16"ט תפ"א) לעריכת סעודה בחנוכת בית, היא משום שבת יהודי – במיוחד בארץ ישראל – הוא מקום השראת השכינה, ובכך הוא מעין בית מקדש

תיקון גדול

חנוכה הוא זמן נפלא להתבונן, כיצד המציאות משנה את ההלכה. בעוד שבחור"ל לא יכלו לקיים את ההלכה של י"ג חנוכה מצווה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, היום ב"ה יכולים אנו להדליק כפי התקנה המקורית בפתח.

גם נושא זה, של חנוכת הבית, דורש תיקון גדול. לא ניתן להמשיך לעשות חנוכת הבית בארץ ישראל כמו שעשו בחור"ל. בחור"ל היה זה מנהג טוב שעיקרו היה מיועד על-מנת שתהיה הצלחה בבית. בארץ-ישראל, לעומת זאת, מדובר במצוות עשה מהתורה, שעניינה שמחה והודיה על הזכות הנפלאה לגור בארץ הקודש.

חנוכת הבית בימינו צריכה להיות מלווה בלימוד על המעלה שיש בקניית בית בארץ ישראל, על הזכות לגור

בארץ הקודש, והמצוות והדינים הנוהגים בזה. הלימוד הנהוג בסדר 'חנכת הבית' נועד לבתים בחור"ל לכן לא מוזכרת בו כלל ארץ ישראל. היום ב"ה זכינו לערוך סדר חדש, המתאים לבית בארצנו הקדושה, ולא לגרוע באנו, אלא להוסיף.

הגיע זמן

השנה, עקב הקורונה, רבים לא ערכו חנוכת הבית מאז ימי הפורים. חנוכת הבית זמנה בדיעבד עד שנה שלמה מאז הכניסה לבית [היות ועד אז נוהגת מצוות השמחה מהתורה]. חנוכה - זהו הזמן לערוך חנוכת הבית, שכן כל ימים אלו נתקנו כשמחה על חנוכת המקדש, והנה מה טוב ומה נעים לשמוח בימים אלו, בהם הבית נחשב בהלכה כמקדש (כ"ג), על חנוכת הבית.

ימים אלו, שנתקנו להודות ולהלל, מיועדים

להודות גם על הניסים והנפלאות שמתרחשים לנו בזמן הזה, כמו שאומרים בעל הניסים: "ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה". מהו כהיום הזה? אלא הכוונה בזה היא, שע"י התבוננות בנסים שנעשו אז - נפתחות העיניים ומתחילים לראות את ה"ניסין שבכל יום עמנו", ואז רואים שהתשועה הגדולה והפורקן לא נעשו רק אז, אלא גם "היום הזה".

בשנה זו, תשפ"א, ציינו במקומות רבים 300 שנה לשריפת בית הכנסת של ר' יהודה החסיד - החורבה. עלינו לזכור, כי במשך שנים רבות לא נתנו ליהודים לקנות בתים בארץ ישראל, והיום ב"ה כמעט לכל יהודי יש בית יפה וגדול משלו בארץ ישראל. כמה נפלא להודות לה' על כך בימים אלו של הלל והודאה.

עצה טובה בדירה להשכרה

אדם שקנה בית ולא זוכה לגור בו אלא משכירו לאחרים - בארץ ישראל גם עליו חלה מצווה לשמוח כמי שבנה בית (כמנוסל בספר בית ראובן עמ' 90). הנה חנוכת הבית לא עושים, שלא נכנסים לגור בבית זה, אבל ראוי מאוד לעשות סעודה של שמחה על שזכינו לקנות בית בארץ ישראל - בית שהוא חלקה שלנו לעולם הבא (כדברי הראשונים המנומלים בספר).

חשבת' על רעיון לימי החנוכה - באחד מערבי החנוכה ללכת לבית השוכר ולעשות אתו ביחד ערב לביבות, ערב מקרב לבבות, ללמוד אתו על הזכות הנפלאה ליישב את הארץ הקדושה, ולהודות לו, שבזכותו החלקה שלנו בארץ ישראל מיושבת.

ניתן להשיג את הספר 'בית ראובן', הכולל סדר חנוכת הבית, הלכות טעמים והנהגות לבית בארץ ישראל, משלוחים חינם לכל הארץ 055-6785647

במיוחד עכשיו

**למה הלכנו
לטייל בשומרון!**

**בואו לגלות חבל ארץ ירוק
ופורח לכל המשפחה**

לכל המידע על אתרי השומרון:
tourshomron.org.il

"עוד תפעי
בְּרָמִים
בְּדָרִי
שְׁמֵרֹן"

בירור ענין שלוש השבועות

הרב חיים שרייבר

[הלך שיני]

מ'רידה', וכמו שכתב רבנו האור שמח במכתבו המפורסם, שבהחלטת האומות בסאן ראמו 'סר פחדן' של שלוש השבועות, והיינו מהטעם שנתבאר כאן.

מדינת ישראל הוקמה באישור האומות

לפיכך, הטענה שהקמת מדינת ישראל הוותה עברה על השבועה שלא למרוד באומות – הרי שהיא טעות מעיקרא, והיא נובעת או מחוסר הבנה בסיסי במונח 'מרידה' וכמו שנתבאר, או שהיא הטעיה מכוונת, שנובעת מרצון להתנגד לכל מה שריח של התחברות לפורקי עול נובע ממנו. גם אם אכן הכוונה הראשונית בהתנגדות זו היא חיובית, מכל מקום תלייתה ב'מרידה' אינה אלא זריית חול בעיני הציבור.

אף שהיו אומות שהתנגדו, אין בכך כדי לשנות את ההחלטה שהחליט הרוב, כפי שכל החלטה שמתחילה הוסכם על כל המשתתפים שבה הרוב יקבע, אינה יכולה להשתנות משום שישנם כמה מתנגדים, ופשוט.

מותר להתגרות באומות

אחת הטענות שהופנתה כלפי מפעל ההתיישבות הענק, שמטרתו הרחבת הישוב היהודי בארץ הקודש, היא שבכך 'מתגרים באומות', שהרי הערבים מתנגדים בכל תוקף ליישובים אלו, וכן אויבי ישראל באירופה [שלא עברו אלא כמה עשרות שנים מאז שבארצותיהם נשפך דם ישראל כמים, במרבית המקרים ע"י הממשלות ואזרחיהן בעצמם, ובמקרים בודדים בעצימת עין ובשמחה לאיד] מתנגדים למפעל הזה, וא"כ יש בהרחבתו משום 'התגרות באומות'.

בעלון שעבר הקדמנו הקדמה קצרה בענין סוגיית שלוש השבועות שבסוף מסכת כתובות. שם הבאנו, כי אמנם סוגיה זו לא נפסקה להלכה על-ידי רבותינו הפוסקים, אך עדיין מוטל עלינו ללמוד את הסוגיה ולהבין אותה לאשורה. הערנו מספר הערות על תוכן השבועות באופן כללי – ששבועה אחת מדברת על עליה בחומה יחד ביד חזקה, שהשבועה השנייה מדברת על מרידה באומות – מרידה, ולא התגרות כפי שנשתרש בפי רבים, ושהשבועה השלישית היא שבועה לאומות שלא ישתעברו בישראל יותר מדי. בשבועה הראשונה ירדנו לפרטי הדברים והוכחנו, כי עם ישראל לא עבר על שבועה זו, שכן מעולם לא עלו יחד ביד חזקה, אלא או כיחידים או בהבא. בשבועה השנייה התחלנו לטפל ועמדנו על כך שהאיסור הוא למרוד באומות ולא 'להתגרות', שזהו ענין אחר לגמרי. כעת נמשיך לעסוק בשבועה זו, ואחר-כך נעבור לשבועה השלישית.

האישור שנתנו אומות העולם מספק את ענין ה'מרידה' כליל

העובדות שאירעו במציאות ידועות:

מועצת חבר המדינות [הגוף שקדם לאומות המאוחדות] שהתכנסה בעיירה 'סן ראמו' והחליטה על מתן אפשרות ליהודים להקים להם מדינה משלהם, שמטה בעצם את הבסיס שעליו נסמכה השבועה שלא למרוד באומות, שכן מאחר שאומות העולם נתנו רשות לעם ישראל להקים להם מדינה עצמאית, שוב אין בכך סרך של מרידה באומות. זאת, משום שיסוד המרידה הוא כאמור פריקת עולו של השלטון, אולם ככל שהשלטון מאפשר ליהודים הקמת מדינה, הרי שאין זו כלל

מידי הערבים, פרצה לאחר שצבאות מדינות ערב התכוננו בגלוי ובפרהסיה לצאת למלחמה לשם השמדת מדינת ישראל. נשיאי מצרים וסוריה הצהירו על כך פעמים רבות בשבועות שקדמו למלחמה, ולא היה שום ספק שזו היתה כוונתם. המלחמה שבפועל נפתחה ע"י צבא ישראל היתה בעצם מתקפת הגנה, שסיכלה תוכנית זדונית זו, ובמהלך המלחמה, כאמור, שוחררו כמעט כל שטחי ארצנו הקדושה.

המענות שהעלו שונאי ישראל על כך שה'שטחים' נכבשו במהלך מלחמה ועליהם לחזור ל'בעליהם' הערבים אינן אלא שקר וכזב. מלבד, כמובן, שזהו שטחה של ארץ ישראל שניתנה לעם ישראל, הרי שגם בחלוקת הארץ ע"י האו"ם נקבע שכמעט כל השטחים האלו יהיו בשליטת ממשלת ישראל, ורק תוקפנותם של הערבים שפתחו במלחמה בשנת תש"ח גרמה לכך, שבשנים תש"ח - תשכ"ז לא היו שטחים אלו בשליטה ישראלית.

אך גם בלאו הכי פשוט לכל בר דעת, שעם שפותח במלחמה יודע שיתכן מצב שבו הוא מפסיד שטחים, ומשכך אין לו להליץ אלא על עצמו, ובודאי שאינו יכול לתבוע בעלות על שטחים אלו. שום עם בעולם לא היה משיב אדמות שנכבשו במהלך מלחמה שנכפתה עליו ע"י האויב.

לפיכך אדמות אלו שייכות לעם ישראל לפי כל דין, וההתיישבות בהם - מלבד קיום מצות העשה של ישוב הארץ לפי דעת הרמב"ן [שלא ניכנס אליה במאמר זה, כמובן], אין בה משום התגרות באומות, ואטו אם מחר יחליט הפרלמנט הבריטי שאסור לישראל לטייל ברחובות תל אביב, יחשב המטייל שם כ'מתגרה באומות'. ולכן גם אילו היה איסור להתגרות באומות, שכמוכח לעיל כלל

טענה זו נשמעת לפעמים גם ע"י שונאי ישראל מקומיים, שטוענים כלפי מערכות בטחון שונות המסכלות פיגועים גם במחיר הריגתם של הרוצחים, שאין לפעול בצורה זו משום שיש בכך 'התגרות באומות'[*].

לאור האמור לעיל, טענות אלו הן שגויות לחלוטין, ואין בהן אפילו שמץ של אמת, שהרי כמ"ש אין שום איסור להתגרות באומות, השבועה שנשבעו ישראל היתה שלא למרוד באומות, וככל שהמדינה הוקמה באישורם, מעתה שוב היא אינה נשלטת על ידיהן, ולכן גם אם ראשיה או אנשיה עושים דברים שאינם כרצון האומות, אין בכך כל מרידה, משום שהם אינם שולטים על מדינת ישראל נואף שבהרבה מקרים מתחשבת ממשלת ישראל בדעת הקהילה הבינלאומית, כך היא דרכה של דיפלומטיה בכל העולם, ולדוגמא גם נשיא ארה"ב אינו מפציץ את אויביו בנשק אטומי בכל רגע שעולה בדעתו, משום שגם הוא מתחשב בדעת הקהל העולמית, ובודאי שמדינת ארה"ב אינה נשלטת ע"י ממשלות אירופה...].

אמנם, יתכן שיש במעשים אלו משום 'התגרות באומות', אבל כמבואר לעיל - בשום מקום לא נשבעו ישראל שלא להתגרות באומות.

הרחבת יישוב הארץ אינה התגרות באומות

מלחמת ששת הימים, שבמהלכה שוחררו בחסדי שמים כמעט כל חלקי הארץ הקדושה

[*] סמוך לירידת העלון לדפוס שמחנו להתבשר על חיסולו של ראש תכנית הגרעין האיראני, יורשו של אדולף אייכמן וממשיכו בחזון 'הפתרון הסופי לבעיית היהודים'. בעקבות החיסול, יצא אחד הכתבים של הבמאן האנטישמי 'הארץ' בניניו לפעולה ובראשמות כלפי ישראל שהיא אחראית לכל נזק שעלול להוצר כתוצאה מאותה 'התגרות'.

- ד. אישור האומות המאוחדות להקמת מדינת ישראל הפקיע ממנה את ה'מרידה'.
- ה. שחרור יהודה ושומרון במלחמה כפויה וישוב מרחביהם אינו נחשב 'התגרות'.
- ו. אין איסור כלל לעלות לארץ בזמן הזה, גם לדעת רב יהודה.

אין איסור לעלות לארץ לאחר הפקידה

לאור הנ"ל יש לומר בפשיטות, שגם לדעת רב יהודה שאסור לעלות לארץ ישראל בזמן הזה, אין כיום לאחר הקמת המדינה באישור אומות העולם שום איסור לעלות לארץ, שהרי כמבואר לעיל איסור זה מוגבל רק עד ליום פוקדי אותם, ולפיכך בזמן הפקידה, שהוא כאמור לפני ביאת המשיח^[*] - מותר לעלות ולחונן את עפר ארצנו הקדושה. ואף ש'כי אין עוד

פשוט לכל בר דעת, שעם שפותח במלחמה יודע שיתכן מצב שבו הוא מפסיד שטחים, ומשכך אין לו להלין אלא על עצמו, וכדאי שאינו יכול לתבוע בעלות על שטחים אלו. שום עם בעולם לא היה משיב אדמות שנכבשו במהלך מלחמה שנכפתה עליו ע"י האויב

בטרם נעבור לעסוק בשבועה השלישית, היא השבועה שהשביע הקב"ה את אומות העולם שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי, נביא מכתב שהתקבל במערכת בנוגע לדברים שהובאו בחודש שעבר בנוגע לשתי השבועות הראשונות, ואת תשובתנו על אותו מכתב, שכן הדברים מתלבנים ומתבררים

היטב מתוך הדין.

נביא ולא אתנו יודע עד מה, מ"מ שפיר איכא למימר דזמן הפקידה הוא הזמן שבו נתן הקב"ה בלב האומות להתיר לבניו אהוביו לשוב לנחלת אבותיהם, וממילא שוב אין מקום כלל לאיסור זה. וכפי שמורה מן שר התורה מן הגר"ח קנייבסקי לכל שואליו מחו"ל, שעליהם לעלות מיד לארץ הקודש, ואכן רבים רבים שמעו ושומעים לדבריו, ועולים עם נשיהם וטפם אל הארץ אשר בה בחר הקב"ה לשכן את עמו.

בס"ד **מוצש"ק** פרשת תולדות למערכת 'קדושת ציון' נועם השם עליכם,

קראתי את מאמרו של הרב חיים שרייבר שליט"א בירור ענין שלוש השבועות, המוסיף ביקורת עניינית על זה שהושמעה כבר היטב בסדרת מאמריו של הרב חיים והב שליט"א. ואציע כמה הערות לגופו של המאמר -

סיכום ביניים:

- א. כפסקה שתחת הכותרת 'כמה אבחנות' אות א', לא ראיתי את סברתו, ש'פשיטא' שזמן הפקידה' קודם לזמן ביאת המשיח. למה זה כל-כך 'פשיטא'? הלא לכאורה יהא זה אפילו ניחא לומר, שזמן הפקידה יהיה כביאתו של המשיח [ועכ"פ לא קשה לומר זאת].
- ב. לגבי השבועה שלא יעלו בחומה, כתב ש"מעולם לא הייתה עליה לארץ יחד ביחד חזקה".

- א. מסתבר, ששלוש השבועות כלל לא נפסקו להלכה.
- ב. גם אם נפסקו להלכה, אין איסור לעלות לארץ באופן פרטי, או ב'התגברות'.
- ג. השבועה היא רק שלא למרוד באומות, ואין איסור להתגרות בהן.

[*] ראה במאמר מהחודש שעבר.

האמור במצרים - 'פקד פקדתי' - שבתחילה נפקדו, והיינו שהפסיק השעבוד, ורק אח"כ נגאלו לגמרי כשיצאו ממצרים. וכן בגאולת בבל, בתחילה נפקדו, שעלו העליות הראשונות, ורק אח"כ עלו עזרא ונחמיה עם שאר הגולה. וכך יהיה גם בגאולה העתידה במהרה בימינו, שבתחילה יפקדו ורק אח"כ יגאלו לגמרי, וכמו שאמרו בירושלמי (יומא פ"ג ה"ט) - 'ר' חייא רובה ור"ש בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתא, ראו אילת השחר שבקע אורה, א"ר חייא רובה לר"ש בן חלפתא בר ר', כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימעא קימעא, כל שהיא הולכת היא הולכת ומאיר מאי טעמא (מ"כ) ז (ב) 'כי אשב בחשך ה' אור לי'."

[ב] לגבי הטענה השניה, שמעולם לא היתה עליה לארץ ביד חזקה, הקשית, שהרי ארגוני המחותרות השונים נלחמו באנגלים ששלטו בארץ, ואין לך יד חזקה יותר מזה, וכן מלחמת תש"ח בערבים הייתה יחד ביד חזקה.

בראשית יש להשיב, שכמו שהבאתי במאמר בס"ד, מבואר ברש"י (כחצות ק"א. ד"ה שלא יעלו בחומה), שהשבועה היא רק שלא לעלות בחומה 'יחד' 'ביד חזקה'. גם אם היו קבוצות כאלו ואחרות שעלו לארץ בחזקה, בודאי הן לא עלו ב'יחד', וע"כ אין זה נכלל בשבועה.

אלא שבדבריו התעלמת מעובדה בסיסית חשובה: גם לוחמי המחותרות לא עלו לארץ ביד חזקה. ההעפלות השונות נעשו בהתגנבות של יחידים, ובנסיון להימלט מספינות חיל הים האנגלי, שגירשו את העולים אל מחנות המעצר בקפריסין ובמאוריטניה [שאגב, ברובם היו ניצולי שואה, שאת בני משפחותיהם נמנעה ממשלת הממלכה הבריטית מאחדת במכוון מלהציל]. גם אם בארץ נהלו המחותרות מאבק אלים בשלטון הבריטי, אין שום קשר בין מאבק אלים זה, שנעשה אמנם ביד חזקה, אך גם הוא לא היה 'ביחד', לבין העליה לארץ, שבשום אופן לא נעשתה לא 'ביחד' ולא ביד חזקה. נמצא, כי מדובר בשתי סוגיות שונות, שאין לערב כלל ביניהן.

נראה לי, שבתאורי העליות החל מתלמידי הגר"א ועד לאחר קום המדינה, נשמטה חוליה עקרונית, והיא המאבק הציוני האלים בשלטון הבריטי על-ידי תנועות מאורגנות [אצ"ל, לח"י], וביותר מלחמת תש"ח בערבים על השליטה בארץ - שאין לך יד חזקה יותר מזה, ו'ביחד'.

ג. יפה העיר הכותב, שלא הוזכר בשום מקום "איסור להתגרות באומות" - אבל מכל מקום סברא איכא, וסברה פשוטה היא ונהכל לפי הנסיבות, ועל-פי דעת חכמי התורה מתי וכמה ראוי להמנען.

בברכת התורה,
ובציפיה למאמר הבא,
מ.ב.,
בני-ברק.

וזו התשובה שהשבנו למכתבו

לכבוד הרב ב. שליט"א
שלום רב!

ראשית, ברצוני להודות לך על תגובתך, זהו סימן שלפחות אדם אחד קרא את המאמר ונתן עליו את הדעת...
לעצם הענין -

[א] לגבי הטענה הראשונה שהעלית במכתבך, דמהיכן פשיטא לי דהפקידה היא קודם זמן ביאת המשיח -

אי אפשר, כמובן, להאריך במסגרת זו בשלל ההוכחות שהביא מאור עינינו רבינו הרמח"ל ליסוד זה, שהפקידה קודמת לגאולה השלימה, עיין באריכות גדולה בספר 'מאמר הגאולה', ותראה שהדברים מוכחים בצורה שאינה משתמעת לשני פנים. אם ברצונך להוסיף לקח בענין, תוכל לעיין גם בספרו המצוין של הגאון ר' אריה שפירא שליט"א - 'אחרית כראשית', בו הוא מבאר בטוב טעם ודעת את היסוד הזה מכל צדדיו.

וכדוגמא בעלמא אציין את היסוד שביאר שם, דהגאולה העתידה תהיה באותו אופן ובאותה צורה שהיו הגאולות הראשונות, וכעין

במאמרי לא נכנסתי לשאלה האם מותר או אסור להתגרות באומות, אלא רק באתי להפריך את הטעות הנוראה שהשתרשה בציבור, ולפיה אחת משלוש השבועות היא שלא להתגרות באומות. מזה באתי לאפוקי, ואין בטענה זו כל סתירה לדברי.

אינני סבור שיש להתגרות באומות מתוך כוונה להרגיזם, זה כמובן לא דבר חכם, אולם אני אכן סבור, שבמקרה שישנה אפשרות לקדם את הישוב היהודי בארץ ישראל, או להגן עליו, צריך לזכור היטב שאין כזו שבועה שלא להתגרות באומות, ולכן צריך לשקול את הדברים היטב, ובאם הגיעו למסקנה שהריגת מרצח שמתכנן לרצוח יהודים מועילה כדי להגן על היהודי הארץ, אסור להימנע מכך משום שהדבר אינו מוצא חן בעיני האומות. כמו כן, אם הצלת יהודים או הגנה עליהם באזרחים ערביים שאינם קשורים ישירות למעגל הטרור - אין מקום להימנע מכך משום שזוהי 'התגרות באומות'.

וכמובן, פשיטא ופשיטא שאין מקום להימנע מהרחבת גבולות הישוב היהודי בארץ ישראל, מחמת טענת השוא הזו של 'התגרות באומות', משום שמעולם לא נשבענו שלא להתגרות באומות, וכמ"ש.

שוב ישר כח על הדברים, אני שמח מאד שהדברים שהועלו על הכתב לאחר ליבון ומחשבה מעמיקה, מצאו מסילות לליבות אברכים תלמידי חכמים, שאינם פוסלים על הסף כל דבר שלא הורגלו אליו בציבוריות החרדית, אלא מבררים את הדברים לאשורם!

לגבי מלחמת תש"ח שעליה הערת, אין שום קשר בינה לבין הסוגיה שבה אנו עוסקים, ברישא משום שכידוע הערבים הם אלו שפתחו במלחמה זו, ולמענה הם גייסו את צבאותיהם הסדירים של כלל מדינות ערב, כדי להילחם ביהודים שבארץ, מתוך מטרה מוצהרת וגלויה להורגם. גם אילו היתה שבועה שלא לצאת למלחמה יחד ביד חזקה, מכל מקום פשיטא שמעולם לא נשבעו כלל ישראל להניח לאויביהם לטבוח בהם כרצונם!!

אולם כפי שבודאי קראת, הרי במאמר שכתבתי ביארתי בס"ד את החילוק העצום שבין מרידה באומות לבין התגרות באומות, וא"כ פשיטא, שאין עניינה של מלחמה זו קשור כלל לסוגיין, שהרי הערבים מעולם לא שלטו על שטחה של מדינת ישראל ברשיון, וגם אילו היו היהודים פותחים נגדם במלחמה, לא היה בזה שום 'מרידה' באומות, אלא במקרה הגרוע 'התגרות', וכמ"ש.

אולם כמובן, דכ"ז אינו נוגע כלל לענייננו, דכמ"ש לעיל, הרי הערבים הם אלו שפתחו במלחמה לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל שהתקבלה באישור האו"ם, ומלחמתם נבעה מחוסר הסכמתם לחלוקת הארץ בין היהודים לערבים, כפי שהוחלט באו"ם, וא"כ אם ישנו מישור שמרד באומות, הרי אלו הערבים ולא היהודים!!!

לגבי הטענה השלישית, דזו סברה פשוטה שאסור להתגרות באומות, אע"פ שהסכים הכותב שאין ע"ז שבועה -

[ג]

יותר מדאי, שוב אין ישראל מחוייבים לשתי השבועות שנשבעו, דכמ"ש כל שלושת השבועות הינן זו כנגד זו, ואין מקום לחייב צד אחד לשמור על שבועתו, כאשר הצד השני מפר את השבועה שכנגדה ברגל גסה.

כמה הוכחות לציפוד זה

יפוד זה מוכח מכמה מקומות בדברי חז"ל, דלא יתכן שהקב"ה הטיל הגבלה על כלל ישראל כנגד אומות העולם, מבלי לחייב כנגד הגבלה זו את האומות, וכאשר האומות מפרות את חיובן, הרי שגם האזהרה לכלל ישראל בטלה.

א. איתא בגמ' (סוטה טו) על הפסוק בשמשון (שופטים יג ט) "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים", ודרשו חז"ל – "אמר רבי חמא ברבי חנינא, הוחל שבועתו של אבימלך, דכתיב 'אם תשקר לי ולניני ולנכדי', ופירש רש"י (ספ ד"ה הוהל) 'הוחל שבועתו של אבימלך – בטלה לשון לא יחל דברו (במדבר א), לפי שהם עברו על השבועה תחילה'.

ב. לגבי דוד המלך אמרו במדרש (נלשים רנה פסטה עד סי' טו): "בשעה ששלח דוד את יואב לארם נהרים ולארם צובה פגע באדומיים, ביקש לזנובן, הוציאו לו אפיסטולי שלהם (דברים ג א): 'רב לכם טוב את ההר' וגו' [שבהמשכו נאמר 'אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו וגו' אל תתגרו בם] פגע במואביים, ביקש לזנובן, והוציאו לו אפיסטולי שלהם (ספ פסוק ט) 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה'. באותה שעה שלח יואב אצל דוד, א"ל: פגעתי באדומיים ובקשתי לזנובן, הוציאו לי אפיסטולי שלהם – 'רב לכם'. במואביים, והוציאו לי אפיסטולי שלהם – 'אל תצר את מואב'. באותה שעה לא נהג דוד כבוד מלכות בעצמו וכו' והלך לו אצל סנהדרין. אמר להם, רבותי, לא באתי לכאן אלא ללמד. אם נותנים אתם לי רשות, אני מלמד. שלחתי את יואב לארם נהרים ולארם צובה, ופגע באדומיים, והוציאו לו אפיסטולי שלהם 'רב לכם'. והלא הם פרצו את הגדר תחלה: 'ויאסוף אליו את בני עמון' (שופטים ג יג). פגע במואביים ובקש לזנובן והוציאו

השבועה השלישית

איתא בגמ' (כמויות קפג) 'שלוש שבועות הללו למה, אחת שלא יעלו ישראל בחומה, ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם, ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את הגויים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי, וכל הלומד את דברי הגמ' תמה, דא"כ אין שום קשר בין שלושת השבועות האלו, שהרי את ישראל השביע הקב"ה רק שתי שבועות, שלא ימרדו באומות ושלא יעלו בחומה, ואילו השבועה השלישית כלל אינה מכוונת כלפי כלל ישראל, אלא כלפי אומות העולם, ומאי שיאטייהו זה לזה, שנכללו כאחד 'שלוש שבועות הללו למה'.

השבועות החדיות ותלויות זו בזו

והביאור בזה פשוט, דפשיטא שלא 'כבל' הקב"ה את ידיהם של בניו אהוביו, כך שמצד אחד השביעם שלא יצאו כבח ממאסרם, ולא יעלו בחומה ולא ימרדו באומות, ומאידך יוכלו אומות העולם להשתעבד בהם ככל רצונם, זהו דבר שכלל לא יעלה על הדעת, ולכן השביע הקב"ה **שלוש שבועות**, שתיים מהן כלפי ישראל, שלא ימרדו באומות ושלא יעלו בחומה, אולם **כנגד** שבועות אלו השביע הקב"ה גם את אומות העולם שלא ישתעבדו בבניו יותר מדאי, דהיינו שאמנם יכולים הם להשתעבד בבניו, דזוהי חלק מגזירת הגלות שנגזרה עליהם, אולם גם גזירה זו חייבת להיות במידה. ולפיכך, כנגד מה שנשבעו ישראל שלא לעלות בחומה ושלא למרוד באומות, השביע את האומות שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי. ומעתה מובן היטב, שיש כאן **שלוש שבועות**, ולא שתיים לישראל, ואחת נפרדת לאומות העולם, אלא שלושתי 'כרוכות זו בזו ירדו מן השמים', שכנגד שתי שבועות ישראל – נשבעו אומות העולם את שבועתן האחת.

ולפיכך מסתברא מילתא, דככל שאומות העולם עברו על שבועתן והשתעבדו בישראל

מרבתינו הראשונים והאחרונים^[*], שאין מקום לחייב אנשים שהפרו את חלקם בהתחייבות המשותפת, באופן שגם הצד שכנגדם הפר את חלקו בשותפות. כך שלמרות שבקופיא נראה שאלו הם דברי אגדה, מ"מ נקטו אותם הפוסקים הלכה למעשה.

לו אפיסטולי שלהן, 'אל תצר את מואב'. והם לא פרצו הגדר תחלה, וישלח מלאכים אל בלעם וגו' ועתה לכה [נא] ארה ל' (נמדנר כג ה-ו), הדא הוא דכתיב (תהלים ס ב) 'מכתם'. " ובאופן דומה אמרו במדרש כעין לשון זו גם לגבי שבועתו של יעקב אבינו ללבן (תנחומא דגרים א): " 'בהצתו את

ארם נהרים' (תהלים ס ב). מהו, כשהלך יואב להילחם עם ארם נהרים, יצאו לקראתו, אמרו לו: אתה מבני בניו של יעקב ואנו מבני בניו של לבן, והרי התנאי שלהם קיים, דכתיב (בלש"ם לא נב): 'עד הגל הזה' וגו'. כששמע יואב כך, חזר אצל דוד, א"ל, מה אתה אומר, הרי תנאי שבועת יעקב. מיד הושיבו סנהדרין שושן עדות ללמד. לימדוהו ואמרו לו, באמת כך היה התנאי, אלא שהם עברו תחלה, בלעם הרשע לא כך אמר: 'מן ארם ינחני בלק מלך מואב'

וגו' (נמדנר כג ו). וכושן רשעתים לא שעבד בנו, שנאמר (שופטים ג ט): 'ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים' וגו'. הם הרשיעו עלינו שתי רשעיות. כיון שהורו להם סנהדרין כך, חזר עליהם והרגם, שנאמר (תהלים טז): 'בהצתו את ארם נהרים ואת ארם צובה וישב יואב ויך את אדום בגיא מלח [שנים עשר אלף]'."

ומבואר, שאע"פ שהקב"ה הזהירם שלא לפגוע באומות אלו, מ"מ תלה אזהרתו זו בזה שאכן אומות אלו שומרות שלא להזיק לעם ישראל, אולם כאשר הם הפרו את החלק שלהם והצרו לכלל ישראל, שוב לא עמדה להם אזהרה זו, והתירו הסנהדרין לדוד המלך וליואב שר הצבא לשוב ולהורגם.

השואה הנוראה נכללת ב'שעבוד יותר מדאי'

והנה, אף דאין אנו יודעים מהו הגדר המדויק של 'שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי', מכל מקום פשוט וברור לכו"ע, שהרדיפות והרציחות הנוראיות של ששת מליוני הקדושים באירופה ע"י הנאצים ימח שמם וזכרם, בין השנים ת"ש -תש"ה, והעלמת העין המכוונת של

כנגד שבועות אלו השביע הקב"ה גם את אומות העולם שלא ישתעבדו בבניו יותר מדאי, דהיינו שאמנם ינולים הם להשתעבד בבניו, דווחי חלק מגזירות הגלות שנגזרה עליהם, אולם גם גזירה זו חייבת להיות במידה. ולפיכך, כנגד מה שנסבנו ישראל שלא לעלות בחומה ושלא למרוד באומות, השביע את האומות שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי

שאר העמים שידעו עליהן ושתקן - וחלקם אף ששו ליטול חלק בהשמדה אף יותר מהגרמנים - נכנסת בוודאי לגדר של 'שעבוד יותר מדאי'. ולאור האמור לעיל שפיר י"ל, דאף אי נימא דלא סר פחדן של שלושת השבועות, ע"י הסכמת האומות המאוחדות בסאן ראמו, כמו דס"ל לרבינו בעל האור שמח, מ"מ לאחר השואה הנוראה, שבה פשיטא דעברו אומות העולם על שבועתם - שוב אין מקום כלל לשמירת שתי השבועות הנותרות של ישראל, וכמ"ש דכולן הא בהא תליא, ולפיכך כיום פשוט שאין על ישראל כלל חיוב להימנע מעליה לארץ ישראל, וכן אין עליהם חיוב להימנע ממרידה באומות, אף אילו היו מעשיהם מוגדרים ככאלו. ■

דברי חז"ל אלו נפסקו להלכה

על פי דברי חז"ל במקומות אלו, נפסקו רבים

[*] ביניהם: (הגהות מרדכי שבעות כמו תשפג), שו"ת מהר"ם מורנובורג וחבריו (סי רכ), שו"ת מהר"ם (ס"א סי טב, ס"ב סי ק), החכמת אדם (כלל ק אות יז) ועוד.

סובו ציון והקיפּוּה – סיורי בין הזמנים

ליהודים, לצד הכאב הדוקר הבוקע למראה נכרים המהלכים כבעלי הבית במקום קודש הקדשים, בהר הבית, במבואותיו ובסביבותיו - חוברים יחדיו לכלל שאיפה אמיתית וכנה לסילוק זרים מזבולו ולהרמת קרן ישראל ועיר מקדשו.

התחושה המאד ברורה שהקיפה את כלל משתתפי הסיורים היתה של רוממות ושמחת הלב מחד על הבנים השבים לגבולם ועל ירושלים ההולכת ונבנית לנגד עינינו אנו, בד בבד עם הכרה נוקבת בעומק החורבן ובגודל הישועה אליה אנו מיחלים, מאידך.

הביקורים באתרים בהם התגוררו גדולי ירושלים וחכמיה, לצד בתי מדרש עתיקים, חלקים נסתרים של הכותל המערבי, שערי הר הבית והעמקים והגבעות הסובבים אותו - כל אלו המחישו בצורה החודרת ביותר עד כמה שורשינו העמוקים בעבר הרחוק, כמו גם בזה הקרוב ואף בהווה, נטועים ויצוקים במקום הזה ומצפים לגילויים ותחייתם כבתחילה.

בעקבות התפשטות מגפת הקורונה והסגר שבא בעקבותיה אנו נאלצים, לעת עתה, להמתין עם חידוש תכנית הסיורים. לאחר שתמוגר המגפה הנוכחית, בע"ה במהרה, אנו שואפים להניע מחדש את מערך הסיורים, כשאל אלו הקיימים אנו מתכננים להוסיף מסלולים יחודיים נוספים.

כולנו תפילה, שפרויקט זה אכן יממש את התקוות התלויות בו, ושנזכה לפעול עם ל לעורר את ליבות ישראל לכמיהה, להשתקקות ולמעשה, בעד עמנו ובעד ערי אֵהינו.

במהלך חופשת בין הזמנים האחרונה זכינו להשיק בס"ד את פרויקט הסיורים 'סובו ציון' בירושלים העתיקה וסביבתה.

במסגרת הפרויקט, שכלל סיורים לבחורים ואברכים וסיורים ייעודיים למשפחות, נחשפו המשתתפים לאתרים יחודיים ופחות מוכרים בירושלים העתיקה, שעל-אף קרבתם לרובע היהודי ולרחבת הכותל, עבור רבים היתה זו הפעם הראשונה בה הם מבקרים במקומות אלו.

מסלולי הסיור תוכננו כך שישלבו אתרים בעלי זיקה להיסטוריה ולגיאוגרפיה של ירושלים העתיקה וסביבתה, בדגש על אזורי ההתישבות היהודית באזור בעבר ובהווה, כמו גם נקודות תצפית מרהיבות ומפגש עם תושבים יהודים המתגוררים ברובע היהודי המתחדש (המכונה 'הרובע המוסלמי'). ההתלהבות והסיפוק הרב שהביעו משתתפי הסיורים העידו שאכן, שילוב זה יצר חוויה מרוממת ומיוחדת במינה.

בהתאם לעקרונות המנחים את אגודת 'קדושת ציון', תכנית הסיורים הללו נועדה לעורר בקרב משתתפיהם כמיהה וכיסופים לגאולת ציון ולבנין ירושלים באמצעות מפגש בלתי אמצעי עם שבילי וסמטאות ירושלים וסביבות הר הבית. מתוך הבנה ש'לא תהא שמייעה גדולה מראיה', החלטנו שמעבר לכל הנאומים, המאמרים והדרשות, אין דבר שמעורר את הלב ואת הרגש לשאוף באמת לראות בנחמת ציון ובנין ירושלים כמו ביקור פיזי ב'שטח'.

שמחת הלב לנוכח הרחבת תחום ישוב ישראל לאזורים שעד לא מכבר נחשבו לעוינים ומסוכנים

יו"ר ש"ס השר הרב אריה דרעי הצעירה ובראשם גולת הכותרת

**הביקור של השר הרב דרעי
בהתיישבות הצעירה הינה
חלק מהתמיכה הרבה והאזון
הקשבת לה זוכים ראשי
הרשויות ונציגי ההתיישבות
אצל הרב דרעי**

יו"ר ש"ס הרב אריה דרעי ונציגי התנועה הגיעו השבוע להביע את תמיכתם בהסדרת ההתיישבות הצעירה, הכוללים בתוכם גם יישובים חרדיים ובראשם היישוב מצפה יהודה שבו מתוכננות אלפי יחידות דיור.

היישוב מצפה יהודה (גבעת אדומים) נמצא גם הוא ברשימת היישובים שנועדו להסדרה, וזוכה לקידום משמעותי ע"י השר הרב אריה דרעי.

כבר לפני למעלה מ- 20 שנה עברה החלטת הממשלה שיישוב זה יוקם כיישוב חרדי, כאשר על פי ההחלטה, כבר בשלב הראשון יוקמו 4000 יחידות דיור.

השר הרב אריה דרעי ראה את התוכנית ונרתם לפעול בכל הכלים העומדים לרשותו כדי לקדם את המהלך ולהוציא את התוכניות לפועל.

סייר והביע תמיכה בהתיישבות מצפה יהודה (גבעת אדומים)

באחרונה קיים השר הרב דרעי סדרת פגישות, בהם למד, כדרכו, את הנושא לעומק, הבין את הצורך הדחוף והביע תמיכה מלאה.

שיתוף פעולה זה, הינו חלק משיתוף הפעולה לו זוכים בהתיישבות מצד יו"ר ש"ס הרב דרעי. כך היה גם בעת שעלתה תוכנית המאה של הנשיא טראמפ לפני שנה, אז ישבו אצל הרב דרעי נציגי ההתיישבות וראשי הרשויות, הציגו בפניו את ההערות והחששות, הוא הקשיב בתשומת לב והעביר את הדברים לראש הממשלה.

גד גבריאל יזם העיר מצפה יהודה (גבעת אדומים): אני מברך את השר הרב אריה דרעי שפועל ללא לאות ומשקיע ממצו ותבונתנו הרבה לקדם ולקבל את האישור של בניית העיר הסמוכה והצופה לבירתנו ירושלים. כמו כן ברצוני לציין את הפגישות המוצלחות שערכנו עם חברי הכנסת מסיעת ש"ס שהתרשמו מהיזם שמביא בשורה של ממש לבני

התורה בבניית עיר בפאתי ירושלים, אני בטוח שהם וראש סיעתם הרב דרעי פועלים בכל הכלים העומדים לרשותם על מנת שנקים את העיר החרדית שתהיה משכן להשראת השכינה*.

לפרטים נוספים 2567

לא יכבה בלילה נרה

הרב מנשה בן-יוסף

ועשית מנורת זהב טהור, זו כנסת ישראל, ירכה זה הנשיא, וקנה זה אב ב"ד, גביעה אלו החכמים, כפתוריה אלו התלמידים, ופרחיה אלו התינוקות, ממנה יהיו, כלך יפה רעייתו ומום אינן בך" - הרי שכנסת ישראל היא המנורה.

ויוון נמשלו בחושך, כמו שאמרו בכמה מקומות במדרש על הפסוק "וחושך על פני תהום", כמו בבראשית רבה פרשת בראשית פרשה ב - "וחושך זה גלות יוון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגירותיהן שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק בלאי ישראל. ובאו יוון להחשיך אורה של כנסת ישראל ונעשה לה נס ופך אחד של שמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול האיר אותה".

ועומק הדבר הוא, שלכל אומה יש גוף ונשמה, הגוף הוא בני האומה וכל אשר להם, והנשמה הוא אותו רעיון פנימי המיוחד לאותה אומה, אותו רעיון שיאבד אם יתבוללו בני אותה האומה בעמים אחרים, גם אם לא יאונה רע לאיש מיחידי האומה. זהו אותו רעיון שעושה את האומה למה שהיא, מה שעושה את צרפת לצרפת, ואת אנגליה לאנגליה.

וכן הוא הדבר בכל האומות, אף שבהם מציאות הרעיון הפנימי היא דלה, ואין לה משמעות אמיתית נשגבה, ואיזה הפסד משמעותי יהיה לעולם אם לא תהיה יותר אומת צרפת או

בענין ימי החנוכה ישנו קושי מפורסם, שהרי הימים נקבעו להלל והודאה, על כך שנצחו בית חשמונאי את מלכות יוון, וחינכו את בית ה' ואת המזבח, וחיידשו את העבודה, כמו שמפורש בעל הניסים. ומאידך הגמ' בשבת העמידה את כל ענין הנס על נס פך השמן שדלק שמונה ימים.

ומלבד הסתירה שבדבר, עוד קשה לכל בן-דעת, שבודאי לא נקבע יום טוב לדורי דורות לזכר איו מצוה שנעשה נס זה וזכו בה, ובודאי אין נס זה עיקר הדבר, אלא הישועה מגזירות יוון, שבקשו לאבד תורה ומצוות מישאל, ומה ראו על ככה לקבוע את הדבר לזכר נס פך השמן.

וברמח"ל בדרך ה' כתב, שהיו קטרוגים על ענין המנורה ונתקנו על ידי מלכות בית חשמונאי, ואז שבה והאירה המנורה.

והענין נראה, שבמנורה, ובקורות אותה, שטימאו את כל שמניה, וכמעט שכיבו את אורה, ונעשה לה נס, ומפך שמן אחד שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, האיר אורה כבתחילה, ראו חכמים ברוח קדשם, משל וסמל לפנימיות המאבק בין יוון לכנסת ישראל, איך שבקשו לכבות את אורה עד שגברה יד הכהנים הגדולים מבית חשמונאי, והם העלו את האור במנורה בכנסת ישראל.

וזוה כמו שאמרו במדרש (ילקוט שמעוני לפניה רמז מקס) - "ראיתי והנה מנורת זהב כלה, זו כנסת ישראל - כולך יפה רעייתו. וכן הראה למשה,

כד אחד של שמן חתום בחותמו של כהן גדול, בחותמו של מתתיהו כהן גדול, שהשכיל לשמר את משפחתו בטהרה, בנכונות למסור עצמם להיות שמן להאיר את נרה של כנסת ישראל, בקדרות הלילה האפל.

אלא שסכנה גדולה נשקפה לה למנורה, כי אך פך שמן אחד נותר, ואין בו כדי להדליק אלא לילה אחד. יצאו הם בני חשמונאי לקרב, יקדשו שם שמים במוסרם עצמם על התורה והמצוה, אולם בזה הם יכלו, ומי יאיר את נרה של כנסת ישראל, למחרת אותו יום של קידוש ה'?

אך בני חשמונאי לא שאלו את השאלה, מסרו את גופם על קדושת ה', נלחמו כאריות על הקודש ועל המקדש, ולמחרת אותו יום, כשבאו לראות מה עלה בגורל השמן, ראו כי צפחת השמן לא חסרה, ונס נעשה להם לבני חשמונאי, ונשארו חיים וקיימים לאחר שמסרו עצמם למיתה, לא כילה האור את השמן שבנר, הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל.

וישוב מסרו עצמם למיתה, ושוב נלחמו על קדושת ה', ושוב נשארו בחיים, ואור המנורה האיר שוב ושוב בלי לכלות את השמן, עד שהאירה כל כנסת ישראל, וחזר אור התורה והעבודה להאיר בישראל על-ידי עבודת הקודש של הכהנים.

וידוע מדברי רבותינו, כי נס שעשה הקב"ה לעמו אינו מקרה פרטי, אלא הוא מלמד על הנהגה כללית שנוהג בה ה', וענינו של נס חנוכה הוא, כאמור, כי למרות שבכדי להאיר את אור הנשמה יש להקריב עבורה את הגוף - כשמקריבים עבור הנשמה את הגוף, מקבל הגוף חיים חדשים, ואינו כלה אלא רק מתעצם ומתחזק, וכמו שנאמר - "יראת ה' תוסיף ימים" (משלי י, כו), וביארו שכל היראות מקצרות ימים, ויראת ה' מאריך אתכם (ספרי מנ"ס ע"ט).

בה יתן ה' וכה יוסיף, לחזק כח מאירי אורו בעולמו, יראיו ושומרי מצוותיו, עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהילה בארץ, עד יצא כנוגה צדקה, וישועתה כלפיד יבער. ■

אנגליה, לכל היותר תחסר ממנו איזו סגנוניות שיש כיום בעולם. אולם כנסת ישראל נשמתה היא הקשר והדבקות בין האדם לבין אהי עולם ויוצר בראשית. זהו עומק מציאותה של כנסת ישראל, וזה פנימיות נשמתה.

והנה כל רעיון וכל אידיאל - מאיר אורו כפי כמה שמקריבים עבורו. ככל שמקריבים עבור הרעיון, כך ניכרת חשיבותו ורוממותו, וזהו ענין קידוש ה' שיש במוות על שמירת התורה והמצוות, שכאשר נותן בן ישראל את עצמו למוות עבור שם ה', מתגדל ומתקדש ענין שם ה', וניכר כי הוא ענין נשגב שראוי למות עבורו. וכן הוא בכל הקרבה.

נמצא לפי זה, שלכנסת ישראל יש גוף והם בניה וכל אשר להם, ויש לה נשמה, רעיון, שהוא פנימיותה, והרעיון מאיר כפי כמה שהגוף מוקרב עבורו, ומוסר את עצמו לכילוי למען קיום הרעיון.

נמשלת בזה כנסת ישראל לנר, בו הכלי הוא כלל האומה, והשמן הוא כל משאביה, בניה וכל קניניהם. וכפי כמה שבניה מוסרים את עצמם, ואת קניניהם למען הרעיון הפנימי של האומה, כך מאיר הוא אור הרעיון, כנר שאורו דולק בכילוי השמן שבו.

בימים כתיקונם, ההקרבה הנדרשת אינה אלא שמירת התורה והמצוות על כל הכלול בהם, אולם בעת צרה וצוקה, כאשר רוחות חזקות מנשבות ובאות לכבות את נר ישראל, נדרשת גם מסירות נפש כפשוטה - לכלות את הגוף למען ענינה הפנימי של כנסת ישראל, ובזה מאיר אורה.

כשעמדה מלכות יוון הרשעה על ישראל, וביקשו להשיחם תורת ה' ולהעבירם מחוקי רצונו, נכנסו הם להיכלה של כנסת ישראל וטמאו את שמניה - רוב בניה כבר לא היה עוז בנפשם להילחם את מלחמתה ולמסור את עצמם למענה, לתת את עצמם להיות שמן לנרה של כנסת ישראל. רבים התייוונו מרצון, ואחרים נגררו ברפיון ידים ובחוסר כח אחריהם, וכמעט שהיה נראה כי יכבה נרה של כנסת ישראל.

אולם נאמר בה באשת חיל 'לא יכבה בלילה נרה', ונמצאה גם באותה עת קשה משפחה אחת,

אז אגמור בשיד מזמור חנוכת המזבח

הרב אבא שלמה גולדברג

המילואים, ושלמה מלך ישראל בחוגו שבעה ושבעה ימים, ואף עזרא ונחמיה בעלותם מבבל לא חגו באחד לחדש השביעי כאשר חנכו את המזבח והיכל ה' טרם יוסד, אלא רק כאשר גמרו הבונים וארמון על מקומו ישב - או אז עשו שמחה גדולה. אבל הכהנים החשמונאים חסידי עליון

כאשר שבו לבית ה' וחדשו בו את העבודה - מה מקום מצאו להם להגדיל חג ולהרבות בשמחה, והלא הבית לא חרב כלל^[*], ומאימתי עושים חנוכת בית לבית חנוך ועומד? ובקושיה זו הרגיש החסיד שבכהונה רבי ישראל מאיר הכהן בספרו משנה ברורה, עד שחידש דבר נורא, כי לא חנוכת המזבח לבד חגגו החשמונאים הקדושים, אלא חנוכת בית המקדש כולו, וזה לשונו (ס"ק"ו) - "וגם שם בימי אנטיוכוס טמאו ההיכל ועשו חנוכת הבית בשמנה

ימים אלו בבית". אך אנו, מה נעשה בלשונם של רבותינו, שדקדקו לומר "חנוכת המזבח"? ומה נאמר בשיטת אדוננו הרמב"ן (ס"מ נש"ט ס"ט), שביאר בפירוש, כי מצוות חנוכת המזבח קיימו בימי משה, בימי שלמה, בימי עזרא ושוב לעתיד לבוא, ושוב שנה בחכמתו בפירושו הגדול בתורה, וז"ל (נמנ"ל ז) - "מצוה לדורות

אכילת הסופגניות שמרכים בה בחנוכה - האם הוי סעודת מצווה? ולא סופגניות בלבד אמרו, אלא כל סעודה וסעודה, בין הנוהגים במאכלי חלב או הסוכרים שאין סעודה בלא בשר. וכבר כתב מרן רבנו יוסף קארו בשלחנו הערוך, וזה לשונו (א"ח מע סעיף ג) - "ריבוי הסעודות

שמרכים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשחה ושמחה", אבל הרמ"א הגיה - "ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכת המזבח". ואכן שמחו ישראל שמחה גדולה על חנוכת המזבח וחזרת העבודה למקומה כמובא במדרש ספר מכבים - "ויהי ביום החמישי ועשרים לחדש התשיעי הוא כסלו, בשנת שמונה וארבעים ומאה, וישכימו בבוקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט. ויחנכו את המזבח

בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים, ויהללו לה' בשירים ובכינורות בחלילים ובמצלצלים, ויפלו על פניהם וישתחוו לה' על אשר נתן להם עוז ותשועה, ויחגו את חנוכת המזבח שמונת ימים" (מכבים ז, ט), לפי ששמחה רבה להם לישראל, שנשמעת שוועתם לפני האלהים בהתחננם - הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו.

[*] ולא מבעיא לדעת הרמב"ם בספר המצוות בשורש השלישי, שחנוכת בית אינה מצווה לדורות, אלא אפילו לדברי הרמב"ן שחולק שם - דווקא בניין הבית מתקיימת המצווה, אבל לא בחנוכת מזבח וחזרת עבודה לבר.

אלא שיש להקשות כאן קושיה עצומה, וכי היכן מצינו שעושים שמחה וימים טובים על חזרת העבודה, והלא רק על חנוכת בית המקדש עצמו מצווים אנו לחגוג, כמו שעשה משה שבבעת ימי

על העבודה, הושיעם ה' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית ה', ע"כ נעשה הנס גם כן בנרות תחת אשר הערו נפשם למות על קיום העבודה". ואם כן, אחרי געגוע כזה [גם בימי מלכות יון-רש"י] של "כאיל תערג על אפקי מים כן נפשי תערג אליך אלהים, צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים". אחרי צער נורא כל כך של "היתה לי דמעת לי לחם יומם ולילה באמר אלי כל היום איה אלהיך?", אז ברור שכאשר "אדרם עד בית אלהים" - זה חייב להיות "בקול רנה ותודה המון חוגג".

אבל למה, למה כל חשוב לעם ישראל ה"והשב את העבודה"? למה הם משתוקקים לחנוכת המזבח, מה בוער להם חנוכת הבית, עם 'דין' או בלי 'דין' רק שיהיה כבר, למה 'הערו נפשם למות על קיום העבודה'? וכי תאמר בלבבך, מה אתה מדבר, וכי אינך יודע שכאשר יבנה הבית כבר יסתיימו כל צרותינו? לא ולא, לא יתכן שכל צפייתנו לבית המקדש ולעבודת הקרבנות - הכל הוא רק היכי תמצוי לחיים נעימים ומאושרים. ראשית, אין זה מוכרח, וכפי שהיו צרות בימי בית ראשון ובית שני, וגדולה מזו - ראייה לי מפורשת משלחן ערוך, וזה לשונו הקדוש בתחילת שלחנו הטהור - "ראוי לכל ירא שמים, שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש". ומה לזה וליראת שמים? וכי מי שאין בו יראת שמים אין לו צרות? וכי אינו מצפה לימים טובים מאלו? זאת אומרת - שהציפייה לבית המקדש על מנת להגיע לימים ורודים אוטופיים, סוג של חלום שיום אחד נזכה בפיס [אשר המהדרין לא לעצמם בלבד דואגים, אלא שכל כלל ישראל יזכה בפיס... אמן] - לא זוהי אותה ציפייה קדושה עליה דיבר השו"ע של "מתי אבוא ואראה פני אלהים", ציפיה של "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'".

יש לי ידיד, יהודי טוב שלרוב דווקא נוהג לעשות נעים בלבות בריותיו של הקב"ה, אשר יום אחד גרם לי למבוכה נוראה. מה עשה? סך הכל שאלני בחצי חיוך, מה אתה מעדיף? בית המקדש שיבנה, אבל שום צרה מצרותינו לא תעלם, ואף חשבון הבנק יישאר כדמעיקרא, או

שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח, ולכן עשה שלמה חנוכת הבית, וכן אנשי כנסת הגדולה... וכן לימות המשיח". וסמך גדול לדבריו מדברי רבותינו שבשני התלמודים, שלא הזכירו בימי החשמונאים לא חנוכת בית ולא חנוכת מזבח, ואם כן מה ראו על ככה לעשות כעין חנוכת מזבח, ולשמחה מה זו עושה?

על כרחנו יש לומר, כי טעות הייתה בידינו כאשר חיפשנו 'דין' של חנוכת הבית, 'בר מן דין' - לא כל דבר בתורה זהו 'דין'. דרך משל, הלא גזרו עלינו היוונים שנחלל את השבת, ועתה הגע בעצמך - הבה נדמה, כי אנו ובנינו משועבדים בעומק הגזירה לבתלי שמור שבת קדשנו, והנה לפתע אור גדול - בטלה הגזרה, שוב יהודים בעלי שיראין ופיאותיהם הרטובות ממי בורות ומעינות מתנוענעים בערגה בזמר 'בואי כלה', בה בשעה שאחיהם מזרזים עצמם בבדי הדס לקדש ולענג את השבת - מה נאמר ומה נדבר, שבת קדשנו מאור עינינו! והנה באמצע שמחת הקידושא רבא המרכזית, נגש אליך צדיק אחד, ובפיו תמיהה - היכן מצינו 'דין' שמחה על חזרת מצוות השבת. מה תענה לו? אם בכלל תענה. עם ישראל איבד את העבודה הקדושה, אין לא אישים ולא אשם, לא בדים ולא בלולות, מי בכלל יכול לחשוב על משהו אחר, והנה לפתע קול תרועה במחנה - באו בניך לדבר ביתך וטהרו את מקדשך! מי יכול שלא לשמוח, מי יכול לא לעשות חנוכה? והרי במצב כזה הלב היהודי אונס אותך לשמוח, ומה אם בדבר עבירה אונס רחמנא פטריה, בדבר מצוה לא על אחת כמה וכמה? [*]

והרי על זה נסוב כל החנוכה, וכמו שכתב הב"ח (ס) - "בחנוכה עיקר הגזירה הייתה על שהתשליו בעבודה וע"כ היתה הגזירה לבטל מהם העבודה... וכשחזרו בתשובה למסור נפשם

[*] וכן הנוסח בכמה מפרשים, שאין זה דין אלא שמחה על חזרת העבודה - ראה לדוגמא בערוך השלחן ובכף החיים ועוד. והגרצ"פ במקדש מלך מזו כתב, דאע"פ שבאו בה פריצים ויחללוהו, מ"מ כשהפריצים יוצאים - חזרת הקדושה.

לאבא שלנו, מתי נבוא ונראה פני אהים ? **מאד מתגעגעים**, כי "ואני קרבת אהים לי טוב".

ועבודת הקרבנות – גם היא חסרה לנו כל כך. מתי נעלה ונעשה קרבנות חובותינו ? אנחנו חייבים את זה, חייבים לרבונו של עולם, שאנחנו אוהבים אותו, וחייבים את זה לעצמנו, שלישי מהתורה חיים שלנו מחכה שם. מי יכול לדבר על עמוד העבודה, אנחנו מייחלים "ושם נעבדך". אין לנו עבודה, איזו יהדות זו בלי עבודה ? הרי ההרגשה הנכונה היא כמו שכתוב בבבא בתרא (ב) לחם לא נאכל כי בטלו מנחות, מים לא נשתה כי בטל ניסוך המים^[*], לבנון – שמלכין עונותיהם של ישראל, ועל הכל – במקום שנשרה בתוך השראת השכינה, נחיה ביחד באהבה ואחוה, אדרבה איזה

חילול ה' נורא – "אדון בית כאורח במלון איפה נמצא מנוח?" קומה והושיענו "כי שמך נקרא על עירך ועל עמך".

ומעניין לעניין באותו עניין, הסכת ושמע דברים נכוחים שאמרם הגאון הקדוש רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג, וכך מובאים הדברים בהקדמת ספרו נזיר השם – "במדרש אין משיח בן דוד בא עד שיכלו דמעות של עשו, וקשה מפני מה הש"י משגיח על דמעות של עשו, הלא ישראל נקראו בניו למקום והם מתפללים ומתחננים ובוכים תמיד יומם ולילה, מפני מה לא יענין עליהם? ... כי מין במינו אפילו באלף לא בטיל, והנה מה היא בכיות של עשו – בגשמיות עוה"ז, והנה כמו כן ישראל בעוה"ר הם בוכים

ההפך – שהצרות תגמרנה, החשבון ישגשג, ורק השיקוף השומם ימשיך לשומם, ל"ע? מה חשתי אז לא אספר לכם, רק זאת אומר: מובטחני, כי מחמת גודל הבושה – בו ברגע נמחלו כל עוונותי, וכמאמר רבותינו ז"ל – "כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו – מוחלין לו על כל עונותיו". וכי עד

כדי כך קטן אנוכי? מה, כל מה שאני רוצה בית מקדש זה רק כדי לסדר לי את החשבון בבנק? ושמא, שמא לצפות לבית המקדש על מנת לזכות בדברים גשמיים גם לאו דאורייתא של זלזול במקדש יש בו, ורחמנא אמר "את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'" (ויקרא יט ז).

והרי כל מה שזכינו בדור האחרון לחסד ה' הגדול והנורא בשופכו עלינו גודל טוב חסדו, בשפע כלכלי עצום

שלא שיערו אבותינו ונתלמידי חכמים יותר מכולם, אשר יכולים להתפרנס אפילו בלי לעבוד כלל... – מטרת שפע זה היא למען נוכל להתמסר לציפיה אמתית יותר של הדברים הרוחניים, מתוך שובע וברכה. וכבר שמענו מה שאמר פה קדוש מרן הסי"ק ר"י מרוזין כי "קודם ביאת המשיח לא יחסר לבני ישראל כל טוב בפרנסה ובכל העניינים" (עיין קדישין עמ' עזט). וביאר זאת בלשונו הטהור – "שליהודים יהיה טוב ופרנסה בהרחבה... אם ליהודים יהיה לא טוב חלילה, מצפים הם למלך המשיח – כדי שיהיה טוב בגשמיות, אך אם יהיה טוב לישראל... יוכלו להבדיל בין טוב המדומה [גשמיות] לטוב האמיתי" (שם עמ' לו, וננסת מנדכי מעודים ח"א). אם כן ברור כמה אסור לנו בשום פנים ואופן לשעבד את בית המקדש ואת הציפיה הטהורה אליו – לאותו רצון ש"יום אחד יהיה טוב". כי באמת, הרצון העז שלנו לבית קדשנו ולחזרת העבודה למקומה, פורץ מתוך המקום הפנימי ביותר בנפש היהודית שלנו. הוא צועק אלינו מתוך קודש הקדשים של הנשמה שלנו, רוצים בית מקדש כי **מתגעגעים**

[*] ואף ר' יהושע בן חנניה, שנטפל לאותם פרושים שנהגו סיוגופים חמורים בעצמם על חורבן הבית – לא לעצם ההרגש הנכון הוא נטפל, כי אם רק לצורה המעשית בה בטאו אותו, באומרו להם שאם כן אין לדבר סוף, וממילא לא ניתן להנהיג כך הלכה למעשה.

בה כדי להשיג רווחים גשמיים כלשהם. שבת קדשנו מאור עינינו היא היא המטרה בעצמה, ולא אמצעי 'רווחים'. אבל רגע, בעצם הרי אנחנו ה'צדיק' שצועק באמצע הקידוש, יש פה קידושא רבא מרגש של כלל ישראל על חזרת העבודה, קידושא רבא מדהים שקוראים לו 'חנוכה', ואנחנו מטרידים את עצמנו בשאלות מטופשות האם חייבים לחגוג, ומה הרווחנו מחזרת העבודה?

עכשיו הלא ברור לך מדוע גם מרן השלחן ערוך מסכים לכך, שברור שעם ישראל הקדוש מרבה בסעודות בחנוכה, שזו הרי לשונו - 'ריבוי הסעודות שמרבים בהם' - מרבים, ברור שמרבים, אלא שיש לדון אם יש לזה שם סעודת מצווה. והעולם אומרים בשמו של מרן הגרש"ז אויערבאך טעם לאכילת הסופגניות בחנוכה, בכדי שיברכו ברכת 'על המחיה' שמזכירים בה **על מזבחך ועל היכלך**. יש אומרים סימן שמחה להודות לפניו על חנוכת המזבח, ויש אומרים לזכור ולהזכיר צרת פריצי יוון ששקצו המזבח עד שנאלצנו לגנוזו, אלו ואלו מנהג ישראל קדושים, אשר לא די להם שכאשר מייחלים לחזרת המזבח כל כוונתם לכבוד שמים ולא לדברים גשמיים ח"ו, אלא אפילו כאשר עסוקים באכילת דברים גסים וגשמיים כסופגניות השמן, אין דעתם אלא **על מזבחך ועל היכלך**.

אבינו שבשמיים חי וקיים, **אנא** זכור לנו **אהבת הקדמונים** אשר הערו נפשם למות על כבוד שמך בימים ההם בזמן הזה **על מזבחך ועל היכלך**, באמרם כל היום **איה להינו**, וחשוב לנו **אכילת הסופגניות והסעודות כאילו כווננו בכל הגעגועים אשר התגעגעו הכהנים משרתי ה' במסרם נפשם על חזרת העבודה לישראל**, ובזכות המצוה הזאת תזכנו לנצח את **אויבינו ולנצח על מלאכת בית ה'**, וגלה כבוד מלכותך עלינו מהרה ולא תמוש התורה מפינו. תכון בית תפלתי ושם תודה נזבת, אז אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח.

ג"כ בגשמיות עוה"ז כמו עשו ולא על גלות השכינה, והנה מין במינו באלף לא בטיל, וז"פ המדרש אין משיח בן דוד בא עד שיכלו דמעות של עשו, **דהיינו שלא יבכו עוד כמו עשו** שאז זה מין במינו... ואפילו מאלף לא בטיל, רק **שיתפללו על גלות השכינה**, ... וע"ז פירש הפסוק בתהילים "הייתה לי דמעת לי לחם יומם ולילה" דהיינו שהם בוכים בשביל הלחם בגשמיות דהוה מין במינו, מי יתן "באמרם אלי כל היום איה אליך ישראל", דהיינו שיתפללו ובוכים בשביל גלות השכינה שלא יהיה כמו דמעות של עשו בגשמיות, אז ובה ציון גואל". והדברים נוראים, דמעוטינו הזכות על בית המקדש - אל לנו שיהיו חלילה דמעות של עשו הבוכה על הגשמיות שבברכתו של יצחק - "טל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש, יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים", אלא רצוננו להיות עם מלכנו ושכינתו להשיב לציון. ההבנה העקרונית הזו אינה רק רעיון לבד, אלא גם כח המניע יש בה, מנוע שיכול לזרז אותנו לפעול כל מה שביכולתנו לעשות בעצמנו, כי אם מטרת המקדש ח"ו, היא רק חזון אוטופי לסדר לנו את החיים - ממילא הפעולות המעשיות למענו יש בהן מעין המעטת ערך החלום. אך היות והציפיה היא לעשות את חובתנו, ולמלאות את יעודנו, הרי שציפיה זו דוחפת אותנו ללא מנוחה להתקדם, לפעול ולעשות מה שביכולתנו ומצווה עלינו בגדי התוה"ק, כי גם אם לא הועלנו מאום - הרי הפעולה היא המראה את עוצם הגעגוע, אשר בגעגוע זה מתקיימת המצווה של דרישת ציון.

הבה ונחזור לקידושא רבא המרכזי על שמחת חזרת השבת לישראל. כעת אוהזים שם באמצע דרשתו של רב בית הכנסת, כבוד הרב מסביר לציבור על גודל השמחה שסוף סוף שבה השבת לישראל, ולפתע ידינו ה'צדיק' של מקודם זועק לעבר הרב ממקומו שבירכתיים - "הרב, על מה זה אנחנו כל כך שמחים, על לכה דודי וכמה הדסים? היינו בטוחים שכאשר שבת מקור הברכה תחזור, כבר תסתרנה כל הצרות...". עונה לו רבנו בנחת - "אל דאגה, יקירי, בעזרת ה' אנו עוד נחוש בברכת השבת, אבל השבת הלא אנו עם מקדשי שביעי, זוהי מהותנו, ואין אנו חפצים

דרך בירור דברי הנביאים (פרק א)

הרב חיים דוידוביץ'

תקיפה בשלטון עצמאי, והרחיב ה' לנו ופרינו בארץ.

מאידך, הנדבך המרכזי בגאולה, שהוא השראת השכינה בישראל, המתבטא בעיקר בשיבתה לציון ובהשבת לב בנים על אביהם - טרם ראינו אפס קצהו ברמה גאולית, ועל כך עומדים אנו נבוכים בארץ, ואין איתנו יודע עד מה, האם אכן תמנו לגווע ופקד ה' את עמו, או שהתגוללו רחמי ה' על עמו בעודם בגלותם, ועלינו לדפוק על דלתותיו יום יום להתחנן לו שיפקד ה' עמו לגאלם.

ברוך ה' אֵהִינו, שלא עזב חסדו ואמתו מאיתנו, והקים לנו נביאי אמת, ועליהם עמדו חכמינו ז"ל במרוצת הדורות, שהוסיפו לבאר ולגלות מצפונות דבריהם, ומדבריהם למדנו "כִּי לֹא בְחַפְזוֹן תִּצְאוּ וּבְמִנוּסָה לֹא תֵלְכוּן כִּי הַלֶּךְ לְפָנֵיכֶם ה' וּמֵאַסְפֶּכֶם אֵלֵהי יִשְׂרָאֵל" (ישעיהו נב ט), וכך היא גאולתן של ישראל, שבתחילה מפציעה קימעא קימעא היא כאיילת השחר הזורחת אור מועט כאשר עדיין חושך הגלות יכסה ארץ

(ירושלמי נרכות פ"א ה"א), ועל כן יתכן כי ימים רבים תהיה גאולתנו. ואם ראית דור שהתרגשו עליו מאורעות אלו, גם אם נעדרו ממנו נדבכים רבים ומרכזיים של הגאולה, עדיין יתכן כי פקד ה' את

בסייעתא דשמיא אנו פותחים בסדרת מאמרים, בהם ננסה לפרש את נבואות בן הכרך הרואה תמיד את המלך, הנביא ישעיהו (פגניס ג'), אשר מלא מזן אל זן ביעודים נוראים אודות העתיד לבוא על עם ישראל בימות המשיח. נתמקד בעיקר בכיארור הנבואות שיש מקום

לומר, שאת התגשמותן אנו זוכים לראות בעינינו בימינו אנו, לאור פשוטו של מקרא לרבות פירושו השונים, ולאור מדרשי חז"ל שנמסרו לנו בהם. הביאור יתבסס על פי פשוטו של מקרא, כאשר יבואר שהמקראות מפרשים את עצמם, ומתוך קווי המתאר של פשוטו של מקרא יבוארו וייארו שבעתיים מדרשי חז"ל, אשר בנויים על אותם מקראות.

אמנם בטרם ניגש לברר האמנם אנו רואים בהתגשמות חזיונות נביאי האמת, שומה עלינו לברר האם אנו יכולים למצוא בהן את קורות ימינו, ואיך תהיה הדרך הכבושה בזה.

כי הנה בעשרות השנים האחרונות מתרחשים לעיני אבותינו ולעינינו מאורעות שונים המזכירים את היעודים שהבטיחנו אֵהִינו על ידי עבדיו הנביאים והחכמים - החל מקיבוץ גלויות, עובר לפריקת עול שעבוד מלכיות, ועד השתקעות בני ציון בארצם כאשר יד ישראל

כי הנה בעשרות השנים האחרונות מתרחשים לעיני אבותינו ולעינינו מאורעות שונים המזכירים את היעודים שהבטיחנו אֵהִינו על ידי עבדיו הנביאים והחכמים - החל מקיבוץ גלויות, עובר לפריקת עול שעבוד מלכיות, ועד השתקעות בני ציון בארצם כאשר יד ישראל תקיפה בשלטון עצמאי, והרחיב ה' לנו ופרינו בארץ

מאידך, הנדבך המרכזי בגאולה, שהוא השראת השכינה בישראל, המתבטא בעיקר בשיבתה לציון ובהשבת לב בנים על אביהם - טרם ראינו אפס קצהו ברמה גאולית, ועל כך עומדים אנו נבוכים בארץ

מזה, שנאמר (יחזקאל לו ט) 'וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנֹפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבוֹא'. " הרי שכאשר הארץ מתחלת להתנער מעפרה, הוא סימן מובהק וחלוט המבשר בקול רם כי גליות ישראל קרבו לבוא להתקבץ מכלפנות הארץ.

והחילוּק ביניהם מבורא. כי הנה, כל צרה ומצוקה, שלא תבוא - יתכן שהיא איננה באה אלא רק מפני רעת הדור, ואין הכרח כי הנה מתרגשים ובאים ימי העת המובטחת לגאולה. מאידך, כל ענין תקומה ובנין של העם והארץ - לא יתכנו אלא במסגרת גאולת ישראל וישועתו, וכאשר תחל ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו,

יתנו הרי ישראל ענפיהם וישאו פרותיהם, ואין זה אלא קץ מגולה, כי הנה קרבו גליות ישראל לבוא (ראה מאמר מקיף על כך בגליונות לד-לה).

ומעתה דון בעצמך קל וחומר, מאחר ואפילו תקומת הארץ, שאין מהותה ועצמותה גאולתם של ישראל, אלא כיון שחטאו ישראל הפלה ה' את מכותיו והחלה תחלואותיו בארץ, ונתשם אליהם מעל אדמתם, והבטיחם שְׁיִשְׁמוּ עליה אויביהם - כיון שהחלה לצמוח וקמה וגם נצבה אין זה אלא קץ מגולה - על אחת כמה וכמה כאשר שעבוד עול מלכיות נפרק מעל צווארם, והגליות מתקבצות ובאות, וירשו את ארצם ירושה שלישית, וידם תקיפה בשלטון עצמאי, שכל אלה ממהות ועצמות הגאולה, ודאי שאינם משתמעים לפן אחר מפן הגאולה, ולית דין צריך בשש, כי עינינו רואות, כי החל ה' לפקוד את עמו לפדותם מגלותם, והחל אור הגאולה להתנוצץ כאילת השחר.

שמוא תאמר, כי הנה דברי הנביאים הם ברזל המתפוצץ להרבה ניצוצות ופירושים כפטיש יפוצץ סלע, ואיך נדע איזה הדרך ישכן אור. אלא שהאיר לנו הנשר הגדול הרמב"ם את עינינו, וכתב (מלכים ב ג) - "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו,

עמו והחל לגאלם, ורוחך לא תקצר מהאריך הענף העב להסתיר את שכנתו עד יום העלותו במהרה בימינו אמן.

אמנם, לבעבור נוכל לדעת כי חלקי גאולות אלו הנראות לנו מכלל הגאולה הם, ואינם רק עתות חסד שנטה לנו לאהינו בגלותנו, שומה עלינו להתבונן בדברי הנביאים ואמרות חז"ל, והיה אם נמצא להם סימוכים ברורים, נאמר כי הדעת נותנת כי מאורעות אלו הם מכלל מה שנאמר (עמוס ג א) 'כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֶד-נְיָ ה' דְּכָר כִּי אִם גְּלוּ סוּדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים'. אבל אם תיפקד מדבריהם פקידה זו, ולא תיזכר בהם זכירה זו

שזכר ה' את הברית ואת הארץ, נאמר, כי עת בניה ותקומה זו היא בכלל מה שאמר אלישע (מלכים ג ד) "וְהָ הַעֲלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי".

כאשר תעיף עיניך בדברי חז"ל בסנהדרין (סג) תמצא, כי מרחק רב יש בין המקרים שנאמרו עליהם, שהם יקרו **לקראת הגאולה**, לבין המאורעות שנאמרו לנו שיהיו המה **מכלל הגאולה**. ומדבריהם אנו למדים, שיש מן הדברים שהם אכן סימנים לבוא הגאולה, אבל אינם סימנים מובהקים להיות כמבשרי ציון, ויתכן שעדיין לא נתרגש הקץ. ויש מן הדברים, שהם סימנים מובהקים וחלוטים, ואינם משאירים פינות ספק, ובכח ירום קול המבשר לאמר 'הגיע זמן גאולתכם'.

כי הנה, חז"ל בסוגיא דחלק (סז) מסרו לנו, כי העת שתהיה טרם בוא הגאולה מתאפיינת במאורעות שונים ומשונים. וכאשר תתן את ליבך להבין תראה, כי יש אשר בחרו להתבטא בלשון 'חכה לו', כמו שאמר רבי יוחנן: "אם ראית דור שמתעטט והולך **חכה לו**, אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר **חכה לו**" - הרי שלא סוף דבר כי אכן יבוא לציון גואל, אלא שהדבר יתכן כיון שהם מן האפיונים של תקופת טרום הגאולה. מאידך אמר שם רבי אבא: "**אין לך קץ מגולה**

בגליון הבא נתחיל לפרש בעזרת ה' את הפרק הראשון של ספר ישעיהו, 'תְּזוֹן יִשְׁעֵיהוּ בֶן אֲמוֹץ אֲשֶׁר תְּזֶה עַל יְהוָה וּירוּשָׁלַם'.

קאי על 'ציאתן מן הגלות, 'וילכו בדרך לא ידעו עד עתה' מאותה הדרך. וחכמינו ז"ל דרשוהו על מעמי המצוות של פרה ושאר חוקים. ולפי הנ"ל יבואר היטב, והפשט הפשוט וגם הדרש - הכל אחד ואל מקום אחד יסובו... אבל לעתיד לבוא, כשתהיה הגאולה העתידה וכל הישועות ונחמות לישראל... אז יבינו מן המאוחר אל המוקדם, ויבינו סודה של פרה ושאר החוקים והמצוות שבתורה. וזהו שדרשו 'הולכתי עורים בדרך לא ידעו' שיתגלו מעמי המצוות ושל פרה, דודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו דקאי על אופני סידורים ופרטים של הגאולה והליכתן מן הגלות שיהיה באופן שלא ידעו ולא עלה על לבם, דכמו דאין לנו מבוא ונעלם מכל מעמי החוקים ופרמיהם, כמו כן נעלם עתה סדרי הגאולה, ורק דעל ידי שיראו פרטי ואופני גאולתן שלא ידעו מהם עד עתה, ממילא ידעו גם כן ענייני החוקים שבפרה והמצוות שבכל התורה כולה, וכמו שנתבאר" (יש"ע).

שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו אלא לפי הכרע הפסוקים, ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו". מעתה נמצא, כי התגשמות דברי הנביאים בפועל היא הפירוש המבורר יותר בדברי הנביא, אף על פי שהמקרא יסבול כמה פירושים ויוכל ליכון על כמה עתים וימים[*].

[*] ראה מה שכתב הבית הלוי (על סמור, 63): "ובזה נזכר לבאר דברי המדרש ריש חוקת, וז"ל - "כתיב (מסלס ע"ג) 'כי אקח מועד אני מישרים אשפוט', וכתיב (זכריה ד' ו) 'והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון', 'קפאון' כתיב, דברים המכוסים מכס בעוה"ז, עתידים להיות צפויים בעוה"ב, כהלן סמאי דצפא, דכתיב (ישעיהו מ"ג טו) 'והולכתי עורים בדרך לא ידעו [בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפניהם לאור ומעקשים למושר]', עכ"ל המדרש. ומבואר מדבריו, דדרוש דלעתיד לבוא יתגלו מעמיהם של פרה אדומה וכל החוקים שבתורה. ולכאורה דרשה זו רחוקה היא הרבה מן פירושו הפשוט של הפסוק, דהך 'הולכתי עורים בדרך לא ידעו'

דורשי ציון לקרי!

אתה יודע שהעלון 'קדושת ציון' הוא העלון שמבטא את מה שאתה חושב עמוק בליבך. אתה מחכה בכל חודש כדי לראות את העלון. אולם כעת בתקופת הקורונה, מי יודע מה ילד יום, ולא תמיד ניתן למצוא את העלונים בבתי הכנסת ובישיבות. הפתרון? הרשם עוד עכשיו לתפוצת הדוא"ל של האגודה, ותקבל את העלון תמיד לכתובת הדוא"ל שלך, וכן הודעות חשובות אחרות מטעם האגודה, חומרים מרתקים ועוד.

עכשיו הזמן להרשם!

כתובתנו - kdst.office@gmail.com

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק כז]

ובשיחות כאלו ואחרות. אומר את האמת, לא נוח לי לעסוק בזה באופן ישיר, שלא אראה חלילה כחולק על גדולים. בעז"ה נשתדל לבאר את העניין. מה עוד?"

אפשר לאהוב כל יהודי?

"מה שדיברת על פיתוח האהבה וכו' מתאים כמו שראינו במס"י לאהבת ה', או לאהבה בין איש לאשתו. שם אכן אפשר להתבונן על התועלת שאנו מקבלים וכו'. אך מלבד זאת הרי אנחנו מצווים ב'אהבת לרעך כמוך'! לאהבת ישראל הפשוטה זה לא מועיל! הרי לא מכל אדם קיבלתי משהו שדרכו אוכל לפתח את האהבה אליו. יתרה מזאת, כאשר אדם עושה לי רעה, ועלי להמשיך לאהוב אותו או לכל הפחות לא לשנוא אותו, כל הדרך הזו לא שייכת! אדרבא! אם אני אוהב דרך זה שאני מקבל, הר שכאשר אדם לא רק שלא הביא לי תועלת אלא גרם לי נזק, איך אוכל לאהוב אותו?"

- "פיה. שאלות טובות. אוסיף עוד שאלה. ישנו מושג שוודאי קשור לעניין האהבה, והוא 'מציאת חן'. כאשר אנשים נפגשים לראשונה באקראי או שלא באקראי, ישנו רגש ראשוני של רצון או חוסר רצון לקשר. הוא וודאי לא קשור לתועלת שקיבלתי מהשני, הרי מעולם לא היה בינינו שום מגע!"

"טוב..."

- "בעז"ה. נתחיל ראשון ראשון. את הדרך שהצגתי בשיחה הקודמת לא אני המצאתי כמוכן. ראינו את הדברים במסילת ישרים והם נראים ברורים. אך כמוכן, כאשר חכם גדול אומר דבר - ודאי הוא דבר נכון. ואכן יש בחז"ל מקור לדברים. "אם חפץ אתה להידבק באהבת חברך

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים". (שערי סב')

"שבעה שמות יש לו ל'יצה"ר... ישעיהו קראו מקשור, שנאמר (מ"ד): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מקשור מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן...". (סוכה נב)

"או, שלום ר' אליהו!"

- "שלום בן-ציון! מה שלומך? נו, ממשיכים בעז"ה?"

"כן, ברוך ה'. יש לי כמה שאלות בנוגע לשיחה הקודמת. בסדר? אני זוכר שהתחלנו בבירור התיקון האמיתי לצורך בהערכה, למרות זאת ברצוני לסגור מספר נקודות השייכות לנושא של פיתוח האהבה בו עסקנו. אפשר?"

- "נו, כבר אמר הלל הזקן 'כל שאלות שיש לך בני שאל'... כל שכן אתה שהשאלות שלך אינן על מנת לקנטר, ואני איני הלל הזקן..."

"טוב... ככה. שאלה ראשונה זו אינה שאלה שלי. דיברתי עם אברך חבר על מה שדיברנו. שאהבה היא רצון לקשר וכו' ובעיקר על הנקודה של השיחה הקודמת, בה אמרת שהדרך לפתח אהבה היא על ידי התבוננות בתועלת שאני מקבל מזולתי, ועל כך שזה מורה על קשר שיש בינינו וכו'. הוא התרשם מהדברים, אך אמר לי שבעלי המוסר טוענים שההיפך הוא הנכון. לא קבלה מהשני מפתחת את האהבה, אלא הנתונה שלי לאחר היא זו שמפתחת את האהבה. אתה מכיר את הדעה הזו?"

- "כן... זו דעת הרב דסלר זצ"ל [בנקונטרס החסד שבמכתב מאליהו ובציבור הישיבתי' רווח, שמעבירים את הדברים האלו בהדרכת חתנים

בכך ש'חלק ממך נמצא אצלו', ישנן שתי הנקודות הללו שאמרנו.

"בסדר... אני לא מבין בדיוק את כל הדיוקים שאמרת, כי הרי זו לא שאלה שלי... אך למעשה, כל הדרכים הללו אינן מתאימות לעניין 'אהבת ישראל' הכללית. אני צודק?"

אתה אוהב כל יהודי!

- **"אתה אכן צודק. שים לב ללשון בה משתמש המס".** "ודאי שתתלהט בו **אהבה עזה**", ובמקום אחר הוא משתמש בלשון 'אהבה חזקה'. מה שדיברנו בשיחה הקודמת היה פיתוח של אהבה שגורמת לאדם לעשות מעשים. הרמה של

אהבת ישראל 'הפשוטה', וכן גם 'מציאת החן' שהזכרנו, נובעת ממקום קצת שונה. מקום שגם אותו הזכרנו, והוא ההרגשה הבסיסית שיש בינינו 'מכנה משותף'. ששנינו קשורים לדבר אחד גדול יותר. ישנה תופעה מוכרת שמתרחשת כאשר אדם נמצא במקום לא מוכר ולפתע הוא פוגש אדם המוכר לו אפילו מעט. כגון תושב של אותה העיר בה הוא מתגורר, או קרוב משפחה רחוק וכדו', אדם שבמקומו הרגיל היה זר לו - לפתע הוא מרגיש כלפיו כחבר קרוב... מה ההסבר לתופעה זו? הרגשת הקשר. ככול שהמאפיינים המשותפים רבים יותר, כך תהיה הרגשת הקשר חזקה יותר. לכן, ככל שהסביבה זרה יותר, והמכנה המשותף אליו קטן יותר, נרגיש כלפי אדם בעל מכנה משותף גדול יותר הרגשה חזקה יותר של קשר, שיוצר ממילא רצון לקרבה. אך כאשר נחזור למקום בו יש אנשים בעלי מכנה משותף גדול יותר, יעבור הרצון לקרבה לאלו. כך גם במציאת חן. אם אני מרגיש שיש באדם שמולי דבר שיכול לעניין אותי ולתרום לי - ארגיש כלפיו רגש של חיבה ורצון לקשר. וכאשר אמרנו, ככל שהדבר אותו אני יכול לקבל ממנו

הרי נושא ונותן בטובתו" (מסכת דרך אלך וזעט פ"ג). מפורש, שכדי שתאהב את חברך, עליך להטיב עימו, לתת לו, ולא לחכות שהוא יתן לך. וזה נוגע בשאלתך השנייה. אכן, אם לא קיבלת דבר מאותו אדם, ורצונך לאהוב אותו, עליך ליצור קשר איתו באופן של נתינה."

"מה זאת אומרת? זה ברור... איך אצור קשר? על ידי שאבקש שהוא יתן לי...? וחוזר מזה, לכאורה זה יהיה הפוך, זה יגרום לו לאהוב אותי, לא לי לאהוב אותו!"

- **"נכון. יפה. זה בעצם מה שאומר הרב דסלר. דבריו הרי טעונים ביאור! הרי אי אפשר להכחיש את החוש. אם אתה נותן לאחר והוא**

לא מתייחס לזה כלל, או גרוע יותר - אם הוא כפוי טובה ועושה עמך רעה תחת טובה - האם גם אז תפתח אהבה מכוח הנתינה? לא נראה לי... אלא שיש כאן עומק גדול. ראשית, יש כאן שימוש בכוח הידוע של 'אחרי המעשים נמשכים הלבבות'. כמו שאהבה מולידיה אכפתיות, דאגה ונתינה, כך גם אפשר לעורר את האהבה על ידי מעשים של אכפתיות, דאגה ונתינה. אך יש כאן עומק גדול יותר. כמו שאמרנו בשיחה הקודמת, הנתינה הגדולה ביותר שהזולת יכול להעניק לי הוא ההרגשה שקראנו לה 'פתרון הבדידות'. ומכיוון שאנחנו ברואים בצלם אלהים, יש בנו כוח שרוחף אותנו לתת ולהעניק. ואם אין מי שיקבל מאתנו את מה שאנו רוצים לתת - אנחנו עלולים להרגיש עלובים ומיותרים בעולם. ועל ידי כך שאנו נותנים לאחר, והוא מקבל מאתנו את הנתינה שלנו, זה נותן לנו מילוי, כך שאנחנו למעשה מקבלים ממנו את הקבלה שלו... נשמע מסובך? תנסה להרגיש את זה, תראה שזה פשוט... כך שנמצאו שני הכתובים קיימים. גם העיקרון של הרב דסלר מבוסס על העיקרון שאמרנו. כאשר אתה נותן לאחר ודואג לו, 'נושא ונותן בטובתו', מלבד הנקודה של החיבור שנוצר

החיבור עקב המכנה המשותף. זאת אומרת, שאהבת ישראל הבסיסית היא בגדר של אהבה שאינה תלויה בדבר, אהבה שמקורה בכך שאנחנו קשורים! זה נפלא..."

- **"אכץ"**. יתכן, שגם אצל קבוצות אחרות שמרגישות אחדות תהיה הרגשה דומה. צריך לכוון, שהאהבה הזו אכן תהיה לשם מצווה... ולא 'סתם' אהבת הדומה... הבעיה היא כאשר מסיבה כלשהי האהבה הבסיסית הזו נפגעת. מה עושים אז."

"נכון" זו השאלה ששאלתי בראש השיחה."

מהי שנאה?

- **"זו שאלה ברמה גבוהה... כמו שאומר המס"י בעניין הנקימה והנטירה, זה קל רק למלאכי השרת... נחדד את השאלה. מה עושים כאשר אני לא מצליח לאהוב אי מי ישראל מסיבה כלשהי. בין 'סתם' כי הוא שונה ממני, או מפני שגרם לי רעה וכו'." זה מעט מורכב, וכבר אין לנו זמן להאריך, למרות זאת אנסה להעביר את הדברים והחכם יבין מדעתו.**

אם אמרנו שהגדרת אהבה היא רצון לקרבה, הרי שהפך האהבה, הלוא הוא השנאה, הגדרתה היא רצון לריחוק... נראה שלשון 'רצון' לא מתאימה כאן, כי אין מדובר בדבר חיובי שאדם רוצה בו, אלא הוא נדחף אליו. לכן ההגדרה המדויקת יותר תהיה 'פחד מקרבה'. באופן הקיצוני ביותר של השנאה, מעוצמת הרצון לריחוק, יכול אדם אף לרצות לאבד את השני מהעולם, ובמקרים קלים יותר יגרום לחוסר רצון להתראות או אפילו לשמוע על השני וכו'. כך שלמעשה, הפתרון לשנאה תהיה - אולי זה ישמע לא קשור - ביטחון. ככל שאדם בטוח יותר, יקל עליו לפגוש את שונאו. ככל שהאדם מאוים יותר משונאו, כך ירצה להתרחק ממנו. אני לא מרחיב, אבל תבונן בדברים ותנסה לחוש אותם, נראה לי

נוגע בי בנקודה הקיומית של פתרון הבדידות, תהיה מציאת החן עמוקה יותר."

"אה... יוצא מדברך שהדרך לפתח אהבה פשוטה היא על ידי הגדלת המכנה המשותף."

- **"נכון"**. אפשר להמחיש את הדבר. אם תשמע חלילה אודות צרה או אסון שהתרחש אך אינך יודע למי. באופן טבעי תרגיש כאב וצער. זאת אומרת, שיש בכך אהבה בסיסית כלפי כל אדם, מעצם הקשר של היותו דומה לך בכך שהוא אדם... מי שחסר לו הרגש הזה - זוהי 'שנאת הבריות', שמוציאה את האדם מן העולם! אך כאשר יתברר לך שהנפגע אינו יתברר לך, הרגשת הכאב תשכן. ואם תשמע שהנפגע הוא מהאויב, הכאב יחלוף לחלוטין ואולי אף תחוש שמחה... נכון? וזה למרות שאינך מכיר את הנפגע באופן אישי. ככל שהמכנה המשותף בינך לנפגע גדול יותר, כך יהיה הכאב גדול יותר. מסכים?"

"אתה אומר שאם אני מרגיש צער כאשר אני שומע על צרה של יהודי, זה אומר שאני אוהב את כל היהודים? מעניין... אתה צודק... זו הוכחה טובה... לא חשבתי שאני בדרגה כזו של אהבת ישראל..."

- **"באופן** בסיסי וודאי שכן. כמוכן שהמבחן הוא כאשר טובתי האישית עומדת מנגד... האם אני מסוגל לחוש כאב של יהודי כאשר הוא נמנה על קבוצה אחרת בעם ישראל, כל שכן קבוצה שהיא 'בר פלוגתא' שלי... כמה אני חש את המכנה המשותף האמיתי - 'הלא אב אחד לכולנו הלא א אחד בראנו, מדוע נבגד איש באחיו' כדברי הנביא מלאכי (3:6), או כמה ההבדלים החיצוניים והאחרים גורמים לי לזרות ולניכור חלילה..."

"למעשה זה אותו שורש. האהבה העזה נובעת מתחושת הקשר המוכח מהקבלה והאכפתיות, והאהבה הבסיסית נובעת מהרגשת

אהבה בסיסית ללא קבלה מהשני, היא על ידי רגש החמלה. זהו?"

- **נראה** שכן... טוב, לא התקדמנו במהלך הכללי במה שהתחלנו, אך אני שמח שהעלית את הנושא החשוב הזה וזכינו לעסוק בו. זהו לא דבר פשוט! 'ואהבת לרעך כמוך - אני ה'! כמו שאמרתי, מה שמעכב אותנו מלאהוב את זולתנו הוא חוסר בהפנמת הדבר הזה, אני ה'! וכאשר אכן נדע לאהוב את מי שה' רוצה שנאהב, נדע לשנוא ולתעב את מי שה' רוצה שנשנא ונתעב. שלא תהיה שנאה של חניס, אלא שנאה נכונה, רצון לריחוק של מי שצריך לרחק..."

"למה אתה מתכוון?"

- **"לעניינא** דיומא. ימי החנוכה. כאשר הכהנים, בני אהרן 'אוהב שלום ורודף שלום' לא התבלבלו בין הדברים וידעו לקום לעשות מלחמה במשנאי ה' - הלא הם בני תרבות יוון והטועים אחריהם - עם כל נחמדותם ופיפיותם, הכירו בהם כי הם אויבי ה', ומתוך אהבתם לה' ולעמו לבשו קנאת ה' והביאו ישועה גדולה לעם ה' ולעבודתו. כדאי לך לראות דברים יפים בעניין זה באבות דרבי נתן טז ד."

"יישר כוח! חנוכה שמח!"

- **"כל טוב!"**

וז"ל אבות דרבי נתן (נפטר א פיק טז) -

"ושנאת הבריות כיצד? מלמד, שלא יכוין אדם לומר אהוב את החכמים ושנא את התלמידים. אהוב את התלמידים ושנא את עמי הארץ. אלא אהוב את כולם ושנא את המינין ואת המשומדים ואת המסורות, וכן דוד אמר 'משנאיך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי' (מסילס קלט כא כג). הלא הוא אומר 'ואהבת לרעך כמוך אני ה' (ויקרא יט יט) [מה טעם כי אני בראתיו ואם עושה מעשה עמך אתה אוהבו, ואם לאו אי אתה אוהבו. רבי שמעון בן אלעזר אומר בשבועה גדולה נאמר דבר זה 'ואהבת לרעך כמוך. אני ה' בראתיו - אם אתה אוהבו, אני נאמן לשלם לך שכר טוב, ואם לאו - אני דיין לפרוע." ■

שתשכנע... לכן, הדרך להתרחק משנאה היא תחילה להתחזק בביטחון. אם בביטחון פשוט, להרגיש שלמעשה, ה'שונא' לא באמת יכול לפגוע בי כמו שאני מדמה והוא אינו באמת מאיים על מציאותי כפי שנדרמה לי. וכאן זה מתקשר לעניין הכללי שלנו - של חוסר התלות באחרים. וכמוכן, ביטחון בה', בידיעה פנימית שגם אם במציאות יש ביד שונאי כוח לפגוע בי, ה' שומר עלי וכל מה שאני עלול להיפגע - גם הוא בידי שמים ותכליתו לטובה. המשך התהליך הוא החמלה. אחר שיש הרגשה של ביטחון, והפחד מקרבתו של השונא שכן, כדי לבוא להרגשה של אהבה, יש לעורר את רגש החמלה. להביט בשני כחלש ונזקק, ולראות אותו כצורתו הראשונית, בטרם הפך למאיים ומסוכן. הבנת את המהלך?"

"אהבה... נשמע מעניין... שנאה זה פחד, מי שמפחד כנראה הוא חלש, ממילא אין מה לפחד ממנו, אלא רק לחמול עליו... זה נשמע, איך נאמר... קצת תלוש..."

- **"בסדר... נניח לזה. למעשה, במקרה רגיל - לא של 'שנאה עזה' - כאשר אתה רוצה לחזק את האהבה הפשוטה ליהודי, תשתמש ברגש החמלה. משם יקל עליך להרגיש אליו אהבה, גם אם לא קיבלת ממנו דבר. מה אתה אומר?"**

"היה מעניין... אסכם את הדברים. אתה אומר שהדרך לחוש אהבה לאחר היא על ידי התבוננות מה אני מקבל ממנו. ישנה אפשרות לפתח אהבה על ידי נתינה, בדרך של משיכה הלב אחר המעשים, לנהוג כאוהב ובכך ליצור אהבה. מלבד זאת, כאשר השני מכיר בטובה שהוא קיבל, הוא מעניק לי את היכולת להיות נותן, וחוזרו לכן שאני מקבל ממנו... דייקת, שכל זה מדובר בפיתוח 'אהבה עזה' שמביאה בעקבותיה מעשים. אך אהבה בסיסית היא משורש של 'מכנה משותף' הקיים בין אנשים. הגדרת מהו רגש השנאה, ממש היפך הגדרת האהבה, דהיינו רצון לריחוק או פחד מקרבה, ומשם הסקת שהדרך לשכך שנאה היא על ידי הרגשת ביטחון. לסיום אמרת שהדרך לחזק

על מה נלחמו החשמונאים?

הרב יהודה אפשטיין

כי זאת יש לדעת, שבטרם פרץ המרד החשמונאי, רבים מאד מקרב עם ישראל היו שקועים עד הצוואר בתרבות הזרה ובעבודה הזרה אשר חפפה עליה. מסמכי התקופה מעידים על מצב עגום ביותר, כאשר כהני המקדש היו עוזבים את עבודת הקרבנות והולכים לשעשועי היוונים. היהדות הישנה נראתה בעיני רבים כדבר שאבד עליו הכלח, ורבים מבני עמנו, לדאבוננו, לא היו זקוקים לגזרות בכדי לנהוג כגויים בכל אורחות חייהם. אז יצאו מתתיהו ובניו למלחמת חורמה, אשר לא כוונה רק כלפי השלטון היווני, כי אם גם, ואולי בעיקר – כלפי אותם יהודים, אשר בקשו לנטוש את דרך ה' ולהתבולל במרחב.

קורות העתים מספרים, כי היוונים לא חפשו להשמיד פיזית את העמים אותם כבשו. הם גם לא בקשו לכפות עליהם את פולחנם, את דתם ואת מנהגייהם. מה שהם רצו בסך-הכל היה נאמנות פוליטית, ולשם כך הם בקשו להלביש את הרוח שלהם על פולחן העמים הנכבשים, מה שיצר סוג של דת מעורבת המשלבת בין יסודות מזרחיים עתיקים ליסודות יוניים חדשים. אלילים של העמים הנכבשים זוהו עם אלילים יוונים, ומכיון שאלו ואלו היו עובדי אלילים – הדבר היה מקובל ומוסכם, ולא היה מי שיתמרד כנגד התופעה.

אך מה שמקובל ורגיל בקרב אומות העולם – אינו יכול להתקבל על הדעת אצל עם ה', אשר

בעיצומם שלימי החורף, עת מרוויים הגשמים את האדמה, אין זרע ולא חריש וקציר, לא אסיף ולא בציר, אלא רק המתנה ארוכה לבוא האביב וחדידוש עבודת האדמה, כאשר נדמה כי גם שנתו של היהודי הסתיימה עם סיומו של חג האסיף בשמיני עצרת, והוא יתעורר מחדש לחיים עם פרוס הפסח – לפתע מבליחים לעינינו שמונת ימי החנוכה, ימים של אור בתוך החושך, של קודש בעיצומו של החול, ימים שבהם באותו פרק זמן קצר שבין שקיעת החמה ועד שתכלה רגל מן השוק, מתעורר היהודי מתרדמת החורף ומדליק את אותו נר, אשר מזכיר לו ולעולם כולו, כי רוח האומה – הנאמנות המוחלטת לתורה הקדושה והנכונות למסור את הנפש למענה – רוח זו לא תכבה גם בעתים החשוכים ביותר.

אותה רוח באותם ימים

רוויי הוד, עת איימה מלכות

יוון על עצם קיומו של עם ה' בתור שכזה – אותה רוח לא רק שהניעה את המרד והסרוב לקבל את עול גזרות היוונים, אלא היא הרוח אשר עמדה ביסודה של כינון ממלכת החשמונאים. ואל יהי דבר זה קל בעינינו, שכן אופציות רבות עמדו אז על השולחן, ומי שקצת מתבונן בהיסטוריה של אותה תקופה – מבין עד כמה הייתה הנהגתם של החשמונאים הנהגה של גבורה, אשר הצילה את האומה מכליון.

באותו קצב של עול מלכות שמים, של היותנו עם ה' – אז גם במידה ולא נצחנו בשדה הקרב – הרי שרוח האומה בסופו של דבר גברה, והיא תשמר את האומה עד יבוא היום בו הדבר יתבטא במציאות.

הנצחון של חנוכה אינו
סתם נצחון צבאי. המלחמה הייתה על רוח האומה, על מהותנו כאומה, ועל עצם היותנו אומה נבדלת של עבדי ה'! היוונים רצו להפוך אותנו לעם ככל העמים, שיש לו אמנם שפה משלו, תרבות משלו, מנהגים משלו, אבל בשורה התחתונה – כל אלו יהיו כפופים לתרבות היוונית השלטת. החשמונאים הבינו, כי אין כל טעם בעם ישראל, כאשר הוא מאבד את יחודו כעם ה', כעם שלא נוצר על-ידי נסיבות של מגורים, משותפים וקשרים שבטיים, אלא על-ידי מעמד הר סיני, בו קבלנו את עול מלכותו יתברך.

כיום אנו עומדים במאבק דומה להפליא, בו תרבות המערב, אשר האלילה את האדם והפכה את האהים למושג חסר חשיבות, שמדי פעם משלמים לו מס שפתיים בנאומים וטקסים, תרבות אשר בדומה לדור הפלגה חושבת שבכח השכל האנושי והקדמה המדעית תוכל להביא את העולם לתכליתו – תרבות זו מאיימת לבלענו חיים, ומבלי שנשים לב – רבים מאתנו שרויים בקרבה וחושבים במונחים שהיא קבעה. עקרונות יסוד בסיסיים של תורתנו הקדושה עומדים בניגוד קוטבי לאותה תרבות ולהשקפת העולם שעומדת מאחוריה, ורבים מבני היהדות החרדית, שלא לדבר על שאר העם – אינם שמים לב שיש כאן מלחמה על מהותנו כעם. מושגים כמו דמוקרטיה, שוויון, ליברליזם, זכויות הפרט, 'חיה ותן לחיות' – מושגים רבים שילד מערבי יונק עם

עמד למרגלות הר סיני ושמע את קול ה' מדבר מלהבות אש! ניתן לשער, כי אילו רצו לנקוט את דרך השתדלנות והחנופה – היו מצליחים לפי שעה להפיס את דעת אנטיוכוס, וזה היה מאפשר להם לשמר בכתייהם את המנהגים היהודיים, את התפילין ואת המצה ואת הלולב. אבל במקדש – במקום בו באה לידי ביטוי נשמת האומה – שם הוא דרש שישתעבדו ליוון ולאליה. ומשם יצא שפע אדיר של טומאה לעבר כל מוסדות הציבור – לבתי החינוך ולכל הפרהסיה הציבורית.

החשמונאים הבינו, כי הפיכת תורתנו הקדושה – תורת חיים המבטאת את נשמת האומה – ל'דת', לפולקלור של מנהגים – כמוה כחיסול היהדות. ועל כן יצאו למלחמת חורמה, אף שמבחינת הסיכויים הריאליים, היה בכך יותר מסיכון בהתאבדות. זאת,

משום שידעו את המושכל הראשון, ולפיו איבוד נשמת האומה הוא דבר שיש למסור עליו את הנפש, כי אין כל טעם בקיומו של עם ישראל כאשר הוא הופך לגרורה של יוון. עמים אחרים יכלו לשלב את דתם עם האלילים היוונים, אך עבור עם ישראל הייתה משמעות הדבר אובדן כל זהות.

כאשר הבררה העומדת בפנינו הוא אובדן הזהות היהודית או מלחמת חורמה – ככל שאין סיכוי ריאלי לנצחון, הרי שהבררה השניה גרועה אף יותר. ומי שמאמין בבורא עולם, ויודע כי הוא – אהי ישראל – לבדו מנווט את ההיסטוריה של האומה – מי שמאמין בכך באמת, יודע שבמצב כזה לא יתכן שנפסיד, ככל שהסיכויים הנראים לעין הם קלושים! ויותר מכך – חשבון הנצחון וההפסד אינו בהכרח זה שבני-אדם רגילים מחשבים. כל עוד רוח האומה ממשיכה לפעום

מדבר על דמוקרטיה, שוויון זכויות ושאר ערכים מערביים נכריים - הוא מרים יד בתורת משה בצורה החמורה ביותר, הרבה יותר מאשר אילו רק היה עובר על אחת או על הרבה ממצוות התורה. הוא מנסה להפוך אותנו לעוד חלק חסר חשיבות בתרבות המערבית, לעם כבוש בארצו, הסוגד לילדי נכרים. התחזקות במצוות הפרטיות - אין בה די בתקופה כזו. כמוכן, שהיא מוכרחת, אך לא היא תציל את האומה. מה שדרוש זה שידור מערכות השלטון, העמדת הערכים התורניים של עם קדוש לה, של סגולת ישראל, של עם לבדד ישכון, של הבדלה בין ישראל לעמים, של שעבוד מוחלט לתורת משה כיסוד האומה, כהגדרה הלאומית של עם ישראל - על כך נתונה המערכה, ומבחינה זו המערכה של החשמונאים נמשכת בימינו אנו!

כאשר נדליק את נרות החנוכה, נזכור כי אותו אור שמשמל את התורה הוא אור המלחמה שלנו בתרבות המערבית, תרבות יוון שהחשיכה את עיניהם של ישראל ונסתה לכפות עלינו להיות מה שאיננו - עם ככל העמים. ניקח את אותו אור, נעביר אותו הלאה, עד שיהפוך לשלהבת, ומשם למדורה גדולה, אשר תלבה את אש המלחמה על קיומה של תורתנו כתורת חיים, כנשמתה של האומה אשר נבחרה בסניי. ■

חלב אמו - אלו הם מושגים הפכיים לחלוטין לדבר ה'. ורבים מאתנו, כאשר הם נתקלים במושג תורני שסותר את אותם ערכים מערביים - מנסים להמלט מהמבוכה, וגרוע מכך - מעוותים את התורה כדי להתאים אותה לערכי המערב.

המלחמה נטשת בכל החזיתות, ושומה עלינו להחליץ חושים למערכה ולהעמיד את דבר ה' כמקור היחיד לקיום נשמת האומה. התנועה הציונית אמנם השכילה להבין שעם ישראל אכן עם הוא, ולא בני דת מפורדים בתוך לאומים שונים, אך אוי לה להגדרה הלאומית שתנועה זו התימרה להעניק לעם ה'! ואחר שאותה הגדרה נחלה כשלון חרוץ, כשאף אחד מראשי אותה התנועה היום אינו מסוגל להסביר לבנו במונחים רציונליים מדוע לא להתבולל בעמים - נוצר חלל עצום, שמחובתנו למלא בתוכן היהודי העתיק מבית מדרשם של החשמונאים - לאומיות יהודית שורשית הנתונה מסיני!

היוצא מכל האמור, הוא שמאבקם של החשמונאים בימים ההם - הוא מאבקנו שלנו בזמן הזה! נשמת האומה בסכנה, ועל-אף השגשוג הכלכלי האדיר שמדינת ישראל הצליחה לייצר עבור העם - כל זה אין בו ערך לכשעצמו כאשר הערכים של האומה אינם ערכים יהודיים. כל אימת שנשיא המדינה או נציג רשמי אחר

תורמים ומשתתפים

קוראים יקרים, ככל שחולף הזמן ומתרבים הקוראים, וככל שעולה וגוברת הדרישה לפעילות נוספת בהיות אגודת 'קדושת ציון' הגוף היחיד כיום שמייצג את דרישת ציון על טהרת הקודש בזירה הציבורית, כך הולך ונעשה כבד המשא המוטל על העוסקים במלאכה. העול הכספי גם הוא עולה בהתאם, ולשם כך אנו פונים אליכם הקוראים הנאמנים אשר מכירים בערכה של מלאכת הקודש.

[3] באמצעות כרטיס אשראי

באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל
QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

[2] באמצעות כרטיס אשראי

דרך 'קהילות' או 'נדריים פלוס'

[1] באמצעות העברה בנקאית

להשבון עמותת קדושת ציון
בנק: 20 (מזרח) 459 סניף: העיר העתיקה
השבון: 109491

כבדי לבסס את פעילות האגודה ובעיקר את הוצאת העלון באופן יציב, אנו זקוקים בעיקר להוראות קבע, אשר מאפשרות תכנון לטווח ארוך. המעוניין לתרום הוראת קבע יוכל לעשות זאת באמצעות כרטיס אשראי באחת הדרכים האמורות או באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל הנ"ל לשם קבלת פרטים לצורך התימה על הוראת קבע בנקאית או מתן צ'ק פטור ממס.

הר חצור הרב מאיר גולדמינץ

כי הר בעל חצור משמש כמקום הראשון המוזכר בתנ"ך, בו אברהם אבינו קורא בשם ה', ומשמ הוא מפייץ את שם ה' בעולם.

בהמשך מלמדת אותנו התורה, כי אברהם אבינו שוב מבקר באותו מקום.

אחר שאברהם ירד למצרים ושב ממנה לארץ ישראל, מספרת לנו התורה: **וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו, מִגֵּב וְעַד בֵּית אֵל, עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֱהֱלוֹ בְּתַחֲלָה, בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעֵי. אֵל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה, וַיִּקְרָא שָׁם אֲבֶרָם בְּשֵׁם ה' "** (ש"ג י"ז-ט). כלומר, אברהם אבינו חוזר בדיוק לאותו מקום. אותו מקום נמצא בין בית אל ובין העי, לאותו מקום בו אברהם בנה מזבח, לאותו מקום בו קרא אברהם בשם ה'.

שם, בהר בעל חצור, מתפתח הריב בין רועי אברהם לרועי לוט. ידועים דברי רש"י (ש"ג י"ז) - "לפי שהיו רועי של לוט רשעים, ומרעים בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברם מוכיחים אותם על הגזל, והם אומרים נתנה הארץ לאברם ולו אין יורש, ולוט יורשו, ואין זה גזל, והכתוב אומר 'והכנעני והפרזי אז יושב בארץ', ולא זכה בה אברם עדיין". זהו אירוע שקרה בהר בעל חצור, וכפי שנראה בהמשך דברינו - יש לו השלכות מאוד משמעותיות בימינו.

שם, בהר בעל חצור, במקום הגבוה המשקיף למרחקים, קורים שני דברים משלימים:

לופ צופה מזרחה. **וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן כִּי כָלָה מִשְׁקָהּ** (ש"ג י"ז). ההר גבוה. אין שום דבר שמסתיר. ולוט בוחר לגור בסדום.

'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה'

הר בעל חצור

בדרום נחלת שבט אפרים, סמוך לבית אל אשר נחלת שבט בנימין, בגבול בין יהודה ובנימין לשומרון, מתנשא הר בעל חצור לגובה 1016 מטר.

הר בעל חצור נישא משמעותית מעל כל סביבותיו, ופסגתו היא הגבוהה ביותר באזור - לא רק באזור בנימין והשומרון, אלא הוא ההר הגבוה ביותר בין הרי חברון להר מירון.

נראים הדברים, כי הר זה מוזכר לראשונה בתורה בפרשת "לך לך".

אברהם אבינו מגיע לארץ ישראל. המקום הראשון שמוזכר בתורה שאברהם מבקר בו הוא שכם ואלון מורה, ומשם - **וַיַּעֲתַק מִשָּׁם הַהָרָה, מְקַדָּם לְבֵית אֵל, וַיֵּט אֶהְלֵה. בֵּית אֵל מִיָּם וְהָעֵי מְקַדָּם, וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה', וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' "** (בראשית י"ח).

התורה מתארת באופן מדויק למדי - ישנו הר הנמצא **"מְקַדָּם לְבֵית אֵל"**. לא סתם הר, אלא הר מפורסם וידוע: **"הַהָרָה"**, כאשר בית אל ממערבו והעי משמאלו.

כל מי שמגיע לבית אל ומביט מזרחה, מזהה בקלות את ההר המדובר - הר בעל חצור העומד ביופיו ובתפארתו, גבוה מעל כל סביבותיו.

ומה עושה אברהם אבינו בהר בעל חצור? **"וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה', וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' "**

מזבח - אברהם אבינו בונה גם בשכם, אך הקריאה בשם ה' נעשית כאן! נמצאנו למדים,

מיקומו הגבוה של ההר, ובהתאם לכך כמות הגשמים היורדת בו, מביאה לידי פוריות גבוהה של האדמה. הקור השורר במקום עושה אותו ראוי למרעה. לא בכדי אנו מוצאים דווקא שם את המריבה בין רועי אברהם לרועי לוט. לימים אנו פוגשים שוב את ההר בתנ"ך בהקשר דומה. אבשלום בן דוד המלך גוזז את צאנו בהר בעל חצור, מה שמעיד על המרעה, אשר מתקיים בהר.

איזכור משמעות נוסף להר בעל חצור אנו פוגשים במלחמות החשמונאים, אותם אנו מציינים בעצם הימים הללו.

כידוע, מרד החשמונאים פרץ בעיר מודיעין עם הקריאה המפורסמת "מי לה' אלי!", ומשם המשיכו המכבים להלחם ביוונים, עד שחזרה המלכות לישראל יתר על מאתיים שנה.

המלחמה נגד היוונים לא היתה קלה. ליוונים היה צבא מסודר ומשופע בנשק, שקבל

ולאחר מכן, הקב"ה פונה לאברהם אבינו להביט משם אל מרחבי ארץ ישראל: "שֶׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָתָּה שָׂם צְפִנָּה וְנִגְבְּה וְקָדְמָה וְיָמָה" (ס"ג י"ד). כאמור, ההר גבוה. אפשר לצפות למרחקים. אפשר להנות מזיווה של ארץ חמדה טובה ורחבה. וזה בדיוק מה שה' אומר לאברהם אבינו לעשות: לשאת עיניו לכל הכיוונים. אין שום דבר שמסתיר. ביום טוב רואים מכאן את החרמון, ולא רק את החרמון, אלא מרחבים עצומים של ארץ ישראל. במרחב הקרוב פרוסים תחתנו הרי יהודה, בנימין ואפרים, במרחק בינוני נראה את נחלת שבט דן, מנשה, יששכר וזבולון, בטווח הרחוק יותר נצפה אל נחלת אשר, נפתלי, ובעבר הירדן אל נחלות ראובן, גד וחצי שבט המנשה [רק את נחלת שבט שמעון קשה לראות]. ושם, במקום שארץ ישראל פרוסה לפניו, אומר לו הקב"ה את הפסוק החד והברור - "כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנֶּה וּלְזַרְעֶךָ עַד עוֹלָם" (ס"ג טו).

הגלות וגרים בהם לבינתיים עד היום, משערים שיהודה המכבי מצא את מותו באחד המורדות המזרחיים של הר בעל חצור.

הר בעל חצור נמצא באזור ששוחזר במלחמת ששת הימים. כמה שנים אחרי שחרור המקום, הוקם בו בסיס של צה"ל. למרגלות ההר נמצא הישוב עופרה, ועל השלוחה הדרומית שלו היה הישוב עמונה.

הישוב עמונה נחרב בהוראת בג"ץ, בטענה שחלק מחלקות הקרקע שבו שייך לערבים פרטיים [מה שקרוי בלשונם 'קרקע פלסטינית פרטית'], ובגלל אותו חלק - פסק בג"ץ להחריב את הישוב כולו.

נראה, כי הריב בין רועי אברהם לרועי לוט שב וניעור בימינו.

אלא שאז רועי אברהם הגדירו את הדברים באופן מאוד ברור - "הכתוב אומר 'והכנעני והפרזי אז יושב בארץ', ולא זכה בה אברם עדיין". אז אברהם אבינו עוד לא זכה בארץ, וממילא טרם בשלה השעה לממש את ההבטחה האלהית על ארץ ישראל, ולכן אסור לרעות בשדות פרטיים של כנענים. בימינו זכינו כבר בארץ ישראל. כבר זכה בה זרעו של אברהם. ובע"ה נזכה לממש את זכותנו האלהית עליה, בהתישבות בהר בעל חצור כולו ובהבטחה האלהית שנתנה עליו בשלמותה.

חיוזק מהארצות השכנות, והמכבים היו מעטים. "מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים". בדרך הטבע, במלחמה של מעטים מול רבים, יש דרך אחת להביא לגירושם של הרבים, והיא מלחמת גרילה מלאת תעוזה, הפתעה, הכאה באויב ומנוסה למקומות המסתור.

העיר מודיעין נמצאת בגבול שבין אזור השפלה במערב לאזור ההר בלב הארץ מזרחית למודיעין. מיד אחרי המרד שפרץ במודיעין, חיילי יהודה המכבי הסתתרו בהרים, ומשם יצאו להתקפות ביוונים. ההרים הסמוכים למודיעין הם המרחב בין ארץ צוף והרי בית אל להר חברון, כאשר מול מודיעין עצמה נמצא מעלה בית חורון המוביל לירושלים, לרמה ולמצפה [נמאללה ואל-בירה של ימינו], מדרום-מזרח נמצאים ביתר וגוש עציון, ומצפון-מזרח נמצאים חבל גופנה, אשר נמצאים בו היום הכפר ג'ופנה, גוש טלמונים המורחב (כולל ניל"י, נעלה, נווה טוף ועטרם), ביר-זית, בית אל והר בעל חצור.

ספרי החשמונאים מספרים לנו היכן התקיימו הקרבות, ומה אירע בכל קרב. זה לא היה פשוט וקל. היהודים נלחמו על חירותם התורנית-לאומית, והיוונים נלחמו על כבודם ועל ה"אצבע בסכר" שבאמפריה שלהם. בסופו של דבר המכבים נצחו, אך בדרך שלמנו מחיר.

אחד הנופלים בקרב היה יהודה המכבי עצמו. על פי שמות המקומות המתוארים בספרי המכבים, והשוואתם מול השמות ששימרו הערבים לכפרים בהם הם גרו בארצנו בשנות

בית המדרש להלכה בהתישבות
אמונת אש"ש

קול השבוע

אזינו על יום לחם שמיני ונצח את ג'פיות

שיעורים מיוחדים בסדר הלימוד היומי ברמב"ם הלכות שמיטה ויובל, כפי תקנת מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שלישי"א לשמיעת השיעורים: 02-9669677 לקבל במייל: bh1.org.il@7 אורך כל שיעור כ-3 דקות.

ספר חדש על מצוה שנשכחה

הרב שמואל קרלינסקי

מצוות מעשיות בקום ועשה? ובטרם נדון בכך, נזכיר את מה שכבר נאמר בעלון הזה, נשנה ונשלש וחוזר שוב ושוב - מדובר במצווה שמקיפה את כל התורה כולה, מצווה שהיא מרכז כל התורה, כדברי ר' ירוחם ממיר (דעת מורה גלאשים דף 7): "כלל ועיקר גדול צריך לידע, כי אף שהתורה רבו עניניה

לאין מספר, מכל מקום כל התורה כולה הרי היא כמו דף גמ' אחד, בכל התורה כולה יש תכלית אחת, שעליה סובבים הולכים כל הענינים. אנחנו לומדים הרבה בתורה ואינה אצלנו אלא פרקים פרקים, זה אינו טוב, העיקר הוא שכל התורה כולה צריכה להיות המשך אחד וסוגיא אחת כמו פרק המפקיד, מ'בראשית' עד 'לעניני כל ישראל' היא סוגיא אחת, והסוגיא של כל התורה כולה היא ארץ ישראל".

ומעתה נשאל - האם לנושא חשוב כזה לא

נתנה התורה שום מעשה ופעולה??? אמנם בזמן המקדש היתה מצוות הביכורים - מצווה שנעשתה ברוב עם ועדה, מצווה שכל מטרתה להודות ולהלל לה' על ארץ ישראל, ולהרגיש בכל פעם מחדש את מתנת ארץ ישראל, אבל האם לנו כיום אין שום מצווה, אין תזכורת ולא פעולה???

בנוסף, הרי יש לנו מצווה לא רק לגור בארץ ישראל אלא גם לאהוב את ארץ ישראל (ראה רמב"ם מלכים ומלחמותיים טו). ומעתה השאלה זועקת - אנו,

הדור הצעיר, שזכה כבר להיוולד בארץ ישראל, הדור שנולד לתוך מציאות, בה המגורים בארץ זה דבר מובן מאליו, ובכלל לא עולה על דעתו לגור במקום אחר - הדור הזה מתקשה פעמים רבות להבין מדוע יש עדיין צורך ללמוד על חשיבות הישיבה בארץ ישראל, ובלשון בני הישיבות - 'למאי נפקא מינה'?

השאלה עוד יותר קשה לאור הנתון הבא - הקב"ה נתן לכל המצוות שבלב מצוות מעשיות, וזאת על-מנת שנוכל לקנות את הרגשות המתאימים, וכדברי החינוך המפורסמים בפרשת בא (מנזיה טו), שם הוא דן על המצוות הרבות שישנן בקשר לזכירת יציאת מצרים. וז"ל: "ואל תחשוב בני לתפוש על דברי ולומר, ולמה זה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו?"

עתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות. **דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו.** ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע... לכן אל יקשה עליך מעתה ריבוי המצוות בענין זכירת ניסי מצרים, שהן עמוד גדול בתורתנו, כי כרבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו".

מעתה נשאלת השאלה, עבור אדם שכבר גר בארץ - האם למצוות ישוב ארץ ישראל אין שום

על מצווה גדולה זו, שהיא כדברי הראשונים, החלקה של האדם לעולם הבא, זכינו בס"ד להוציא ספר שלם, בו יתבאר מקורות המצווה והלכותיה, התפילה הנאמרת בשעת הקנין, הנהגות הראויות לקונה בית, מצוות שנה של שמחה - כן, יש מצוות 'שנה ראשונה' לא רק בנושא אשה, אלא גם בקונה בית!

סדר הנוכת הבית החדש

כמו כן זכינו להוציא לאור 'סדר חנוכת הבית החדש' לבית בארץ ישראל. הנוסח הנהוג כיום הוא נוסח, שהיה מיועד לבתים בחו"ל, בהם כל חנוכת הבית נועדה להבריא שדים ורוחות, ולהוסיף קדושה לבית. כיום חנוכת הבית היא מצווה מהתורה, כדברי המגן אברהם (א"ח מקס"א). לכן ראוי ונכון שהלימוד והתפילות בחנוכת הבית יהיו סובבים למצווה חשובה זו - שהיא המצווה היחידה כמעט שיש לנו היום התלוייה בארץ מדאורייתא.

גדולי ישראל שליט"א התלהבו מאוד מהספר ונתנו את ברכתם והסכמתם לספר - הרב אביגדר נבנצל, הרב שכנזי (מסעדה המרכזית הספרדית), הרב לוגסי, הרב ברנסדורפר, הרב אליהו דיסקין, הרב גנטז ועוד.

שם הספר הוא "בית ראובן" ע"ש ראובן זאב אוסטפלד ז"ל.

את הספר החדש ניתן לקנות

ירושלים:

במשרדי אגודת 'קדושת ציון': 052-7178725

וכן בעיר העתיקה: 052-7630542

בני ברק: 052-7628803

מודיעין עלית: 053-3197718

בשאר אזורי הארץ במשלוח עד הבית
בפלאפון: 055-6785647

ניתן לקבל דוגמא במייל 8436092@gmail.com

שכבר גרים כאן, כיצד נקנה אהבה זו? אנחנו לא צריכים לעלות לכאן במסירות נפש כתלמידי הגר"א והבעש"ט, איננו צריכים לחסוך פרוטה לפרוטה ממשכורתנו הזעומה, למכור את המעיל של החורף, כדי שיהיה לנו כסף להוצאות הנסיעה לארץ ישראל כדרך שעשה מרן ה'קהילות יעקב' (ראה בספר מולדות יעקב עמ' טו). אז איזו מצווה מעשית יש לנו - תושבי ארץ ישראל - אשר באמצעותה נזכה להתחבר ולאהוב את ארץ הקודש?

המצווה היקרה ביותר

ובכן, בשורה טובה לי אליך קורא יקר! לא רק שיש מצווה מעשית, אלא מצווה זו היא המצווה היקרה ביותר שיש לנו, על מצווה זו אנו מוציאים בדרך כלל את הסכום הכספי הגבוה ביותר מכל המצוות שבתורה. יותר מאתרוג וארבעת המינים, יותר ממצה אפילו של מצת יד חבורה ח"י רגעים, וגם אפילו יותר מהתפילין המהודרות ביותר שעלה בדעתך לקנות!

אולי אתה יודע מהי המצווה הזו, מצווה מהתורה, שנפסקה להלכה ברמב"ם (מל"ס פ"ק ו), ללא השגות מהראב"ד וכדומה?

לצערי הרב, רוב רובו של ציבור בני התורה, משקיע במצווה זו לא יום אחד ולא יומיים, לא שנה ולא שנתיים, כמעט ארבעים שנה משקיעים במצווה הזו. אבל...!!!! ללא שום ידיעה מהמצווה!!! וכשלא יודעים לא מעריכים, וכשלא מעריכים, המצווה מאבדת כמעט את כל ערכה!!!

אור חדש על ציון תאיר

בחסד ה' עלינו בשעה טובה, בזכות עלוני 'קדושת ציון', שהם היו הבמה הראשונה לפרסום המצווה - זכינו עתה להוציא ספר שלם על המצווה, עם כל פרטיה, מנהגיה והלכותיה.

המצווה הגדולה של לקנות בית וקרקע בארץ ישראל. מצווה שאנו עוסקים בה כמעט ארבעים שנה ולפעמים יותר, חצי מהשנים בשביל הדירה שלנו, והחצי השני ויותר עבור ילדינו.